RAUTALAMMIN KUNTA
TALOUSARVIO 2027

20112026

Sisällys

TALOUSSUUNNITELMA 2027–2029 1
Yleinen osa 1
1 Kunnanjohtajan katsaus 1
2 Talousarvion ja taloussuunnitelman perusteet 3
2.1 Lainsäädäntö ja suunnittelukausi 3
2.2 Talousarvion rakenne ja laskentaperiaatteet 3
2.3 Sitovuus ja täytäntöönpano 3
2.4 Talousarvion muuttaminen 4
3 Kuntastrategia 2026–2029 4
3.1 Visio perustehtävä ja arvot 4
3.2 Valtuustokauden kärkiprojektit 4
3.3 Mittarit ja toimeenpano 5
4 Toimintaympäristö ja kuntatalouden näkymät 5
4.1 Valtakunnallinen talouskehitys 5
4.2 Väestö ja alueellinen elinvoima 5
4.3 Työllisyys 5
5 Taloudelliset lähtökohdat ja vuoden 2027 talousarvioesitys 6
5.1 Tilinpäätös 2025 ja vuoden 2026 tilinpäätösennuste ja talousarviovalmistelun tietopohja 6
5.2 Esityksen keskeiset luvut 6
5.3 Toimintatuotot 7
5.4 Toimintakulut 8
5.5 Verotulot 9
5.6 Valtionosuudet 10
5.7 Vuosikate rahoituserät ja tulos 10
5.8 Tuloksen herkkyys 11
5.9 Taloussuunnitelmavuosien periaatteet 11
6 Talouden tasapainottaminen ja toiminnan kehittäminen 12
6.1 Palvelurakenne ja henkilöstö 12

6.2 Henkilöstökustannusten laskenta 12
6.3 Hankinnat ja palvelujen ostot 12
6.4 Tulopohja ja kiinteistöomaisuus 13
6.5 Elinvoima ja yrityspalvelut 14
6.6 Yhteistyö SavoGrown kanssa 15
7 Työllisyys, kotoutuminen ja hyvinvointi 16
7.1 Paikallinen työllisyydenhoito 16
7.2 Kotoutumisen edistäminen 16
7.3 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen 17
8 Investoinnit ja rahoitus 18
8.1 Investointien priorisointi ja kustannusohjaus 18
8.2 Kunnan lainakanta ja lainanhoito 19
8.3 Lainanhoito ja investointien rahoitus 20
9 Kuntakonserni ja tytäryhtiöiden tavoitteet 20
9.1 Omistajaohjaus ja yhteiset tavoitteet 20
9.2 Rautalammin Kehitys Oy ja Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit 21
Yhteinen toimintamalli 21
Toholahti ja yrityshankinta 21
Yrityskiinteistöjen käyttö ja tuloksellisuus 21
Investointiedellytykset 22
9.3 Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy 22
Talouden tervehdyttäminen 22
Asuntojen käyttöaste 22
Asuntokannan kehittäminen 22
Opiskelijoiden ja työntekijöiden asuminen 22
10 Toimeenpano, seuranta ja riskienhallinta 23
10.1 Talouden ja strategian seuranta 23
10.2 Sisäisen valvonnan vastuut 23
10.3 Vuoden 2027 valvonnan painopisteet 24
Talous ja hankinnat 24

Investoinnit 24
Konsernivastuut....24
Kiinteistöt ja infrastruktuuri 24
Työllisyys ja kotoutuminen 24
Henkilöstö 24
Tietoturva ja tiedonhallinta 24
Varautuminen ja jatkuvuus 24
10.4 Riskien arviointi ja raportointi....24
Lähteet....26
TULOT JA MENOT PÄÄLUOKITTAIN....28
(ulkoiset 1 000 €) 28
LAINATILANNE 31.12. (1 000 €) 28
ASUKASLUKU 31.12.2025....29
ULKOISET KÄYTTÖMENOT 2018– TA2027 (1 000 €) 29
MENOT TOIMINNOITTAIN ULKOISET 1 000 € (ilman sis.eriä)....30
TOIMINTA- JA RAHOITUSTUOTOT (1 000 €)....31
SUURET TULORYHMÄT (1 000€)....32
HENKILÖSTÖKULUT TOIMINNOITTAIN (1 000 €) 33
HENKILÖSTÖKULUT JA PALVELUJEN OSTO (1 000€) 34
PALVELUJEN OSTO TOIMINNOITTAIN (ULKOISET 1 000 €)....35
TALOUSARVION SITOVUUS....36
KÄYTTÖTALOUSOSA....38
OSASTOJEN TOIMINTA 2027 39
130 Tarkastuslautakunta 39
18 Luottamushenkilöhallinto 40
170 Yleishallinto 42
180 Taloushallinto 44
26 Elinkeinotoimi 45
270 Maaseutuhallinto 48
404 Sivistyksen hallinto 53

410 Perusopetus 55
Lukio 420 57
440 Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus 59
450 Joukkoliikenne 61
453 Varhaiskasvatus 63
454 Esiopetus 66
460 Nuorisotyö 69
470 Liikunta 71
480 Kirjasto 73
490 Kulttuuri 76
500 Hallinto, Tekninen lautakunta 78
510 Jätehuolto 80
520 Vesihuolto 82
540 Kiinteistöt 84
545 Ravintokeskus 86
550 Varikko 88
560 Liikenneväylät 90
570 Maankäytön suunnittelu 92
580 Ympäristönsuojelu ja ympäristöterveydenhuolto 94
590 Rakennusvalvonta 96
TYTÄRYHTIÖIDEN JA MUIDEN OMISTUSYHTIÖIDEN TAVOITTEET VUONNA 2027 98
Yhteiset omistajaohjauksen tavoitteet 98
Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy 98
Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit 100
Rautalammin Kehitys Oy 100
As Oy Tiinari 101
As Oy Lupsakas ja As Oy Rautalammin Lassilanpolku 101
As Oy Rautalammin Kuusitie 3 101
Kehitysyhtiö SavoGrow Oy 102
Savon ICT-palvelut Oy 102

Istekki Oy 103
Sansia Oy 103
TULOSLASKELMA 104
KÄYTTÖTALOUDEN LISTAUS 105
TULOSLASKELMAOSA 120
RAHOITUS- JA INVESTOINTIOSA 121
RAHOITUS 122
Rahoituslaskelma 123
INVESTOINNIT VUONNA 2027 124
Investointiosan määrärahataso 124
INVESTOINTISUUNNITELMA 125
HENKILÖSTÖOSA 127
RAUTALAMMIN KUNNAN HENKILÖSTÖ 1.1.2027 128

TALOUSSUUNNITELMA 2027–2029

Yleinen osa

Talousarvio ohjaa kuntastrategian toteuttamista, palvelujen järjestämistä ja kunnan voimavarojen käyttöä. Vuoden 2027 tavoitteena on vähintään tasapainoinen tulos, pysyvästi kestävä käyttötalous sekä elinvoimaa ja tulevaa tulopohjaa vahvistavat ratkaisut. Vuoden 2027 talousarvioesityksen luvut perustuvat 26.10.2026 toimitettuun ulkoiseen tuloslaskelmaan. Tilikauden tulos on 111 056 euroa ylijäämäinen. [7]

1 Kunnanjohtajan katsaus

Vuoden 2027 talousarviota valmisteltiin tilanteessa, jossa Rautalammin talouden lähtökohdat ovat kohtuulliset, mutta tulevat vuodet edellyttävät määrätietoista taloudenpitoa ja uudistumista. Vuoden 2025 tilikauden tulos oli arvonalentumisten jälkeen 528 420,73 euroa ylijäämäinen. Vuoden 2026 koko vuoden tulosennuste täsmentyy toteuman, toimialojen arvioiden sekä loppuvuoden tulojen ja menojen perusteella. Talousarvion vertailuluku ei ole tilinpäätösennuste. Myönteinen lähtötilanne ei poista tarvetta tarkastella menoja, toimintatapoja ja tulopohjaa kriittisesti.

Valmistelun lähtökohtani on selkeä: Rautalammille ei laadita alijäämäistä talousarviota. Tasapainon on näyttävä myös investointien ja lainanhoidon rahoituksessa. Kunnan on pystyttävä turvaamaan palvelunsa ja säilyttämään mahdollisuus kehittää tulevaisuuttaan. Kuntastrategia 2026–2029 ohjaa valintojamme. Elinvoimaisuus, hyvä ja turvallinen arki sekä kestävä talous edellyttävät toimivaa päätöksentekoa ja uudistuvaa johtamista. Samalla on huolehdittava henkilöstön osaamisesta ja jaksamisesta.

Talouden tasapainottaminen vaatii pysyviä ratkaisuja. Kiinteistöjen käyttöä ja kustannuksia on arvioitava: mitä tarvitsemme, mitä kehitämme ja mistä luovumme? Investointien kokonaiskustannukset, rahoitus ja tulevat ylläpitomenot on tunnettava ennen päätöksiä. Omaisuuden myynnit voivat vahvistaa rahoitusasemaa, mutta pysyvää menotasoa ei voida rakentaa kertaluonteisten tulojen varaan.

Menojen hallinnan rinnalla tarvitsemme uusia tulolähteitä ja strategian mukaista rohkeaa elinkeinopolitiikkaa. Toholahden teollisuusalueen valmistuminen antaa mahdollisuuden uusille yrityksille ja investoinneille. Vuonna 2027 painopiste on yrityshankinnassa, markkinoinnissa ja sijoittumisten edistämisessä. Yhtä tärkeää on tukea nykyisten yritysten kasvua, omistajanvaihdoksia ja työvoiman saatavuutta.

Vihreä siirtymä tarjoaa Rautalammille suuria mahdollisuuksia. Tuuli- ja aurinkovoiman, energiavarastojen sekä mahdollisten vety- ja muiden puhtaan teollisuuden hankkeiden lisäksi mahdollisuuksia on energiatehokkuudessa, kiertotaloudessa, materiaalien hyödyntämisessä ja paikallisten yritysten palveluissa. InvInvestoinnit tuovat kuntaan verotuloja,, työpaikkoja ja uusia asiakkuuksia sekä vahvistaa olemassa olevien yritysten toimintaa. Energiatehokkuuden parantaminen voi puolestaan pienentää kunnan omia kustannuksia.

Näihin mahdollisuuksiin on tartuttava aktiivisesti. Kunnan tehtävänä on edistää soveltuvien alueiden, kaavoituksen ja infrastruktuurin valmiutta sekä hakea sähköverkon kapasiteettirajoitteisiin ratkaisuja yhdessä verkkoyhtiöiden kanssa. Hankkeet arvioidaan tapauskohtaisesti huomioiden taloudelliset vaikutukset, luontoarvot, asutus ja kuntalaisten

näkemykset. Tavoitteena ovat Rautalammille sopivat ja pitkäjänteisesti hyötyä tuovat ratkaisut.
Elinvoimaa syntyy myös asumisesta, matkailusta, kulttuurista ja aktiivisista kylistä. Uusille työntekijöille, opiskelijoille ja perheille tarvitaan sopivia asuntoja. Asunnonhankinta Oy:n talouden tervehdyttäminen ja asuntotarjonnan kehittäminen on sovitettava yhteen. Vapaa-ajan asumisen, monipaikkaisuuden ja etätyön mahdollisuuksia tulee hyödyntää nykyistä suunnitelmallisemmin.
Kuntalaisten hyvä arki on kaiken työmme lähtökohta. Laadukas varhaiskasvatus ja perusopetus, vetovoimainen lukio sekä kulttuuri- ja liikuntapalvelut ovat vahvuuksiamme. Lasten ja nuorten osallisuus, ikääntyvien toimintakyky ja yhteisöllisyys kuuluvat kunnan kehittämiseen. Turvallisuutta ja varautumista vahvistetaan yhdessä viranomaisten, yritysten, järjestöjen ja kylien kanssa.
Vuosi 2027 edellyttää meiltä valintoja. Kaikkea ei voida säilyttää ennallaan. Meidän on tunnistettava, mistä luovumme, mitä uudistamme ja mihin panostamme. Tarvitaan huolellista valmistelua, avointa yhteistyötä ja ennen kaikkea rohkeutta viedä asiat päätöksiksi ja käytäntöön.
Kiitän henkilöstöä ja luottamushenkilöitä valmistelutyöstä sekä kaikkia kunnan kehittämiseen osallistuneita. Tavoitteemme on itsenäinen, toimintakykyinen ja tulevaisuuteen katsova Rautalampi.
Rautalammin tulevaisuutta ei rakenneta odottamalla, vaan tekemällä.

Anu Sepponen
kunnanjohtaja

2 Talousarvion ja taloussuunnitelman perusteet

2.1 Lainsäädäntö ja suunnittelukausi

Talousarvion ja taloussuunnitelman oikeudellinen perusta on kuntalaki (410/2015). Valtuusto päättää talousarviosta ja taloussuunnitelmasta. Vuosi 2027 on suunnittelukauden ensimmäinen vuosi, ja suunnitelma ulottuu vuoteen 2029. Suunnittelussa huomioidaan kuntastrategia, lakisääteiset tehtävät ja kuntakonsernin taloudelliset vastuut. [1, 3]
Kuntalain 110 §:n tasapainovaatimus kohdistuu taloussuunnitelmaan. Tasapainoa arvioitaessa voidaan huomioida laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Taseeseen kertyneen alijäämän kattamisesta on säädetty erikseen. Vuoden 2025 tilinpäätöksen taseessa on kertynyttä ylijäämää, joten kyseisen tilinpäätöksen perusteella kunnalla ei ole alijäämän kattamisvelvoitetta. Rautalammin oma valmistelutavoite on, että vuoden 2027 tilikauden tulos on vähintään tasapainoinen. [1, 6, 21]
Kuntalain 112 §:n mukaan kunnan kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan myös kirjanpitolakia. Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston ohjeet ohjaavat talousarvioasetelman ja tilinpäätöksen vertailukelpoisuutta. Kuntaliiton talousarviosuositus täydentää käytännön laadintaa. [1, 3–5]

2.2 Talousarvion rakenne ja laskentaperiaatteet

Osa	Tehtävä
Käyttötalousosa	Palvelut, toiminnalliset tavoitteet, määrärahat ja tuloarviot
Tuloslaskelmaosa	Toimintakate, verorahoitus, rahoituserät, vuosikate, poistot ja tulos
Investointiosa	Hankkeet, kokonaiskustannukset, vuosittaiset määrärahat ja rahoitusosuudet
Rahoitusosa	Toiminnan ja investointien rahavirrat, lainakannan muutokset ja maksuvalmius

Kunnan ulkoisessa tuloslaskelmassa sisäiset erät eliminoidaan. Käyttötalousosan sisäiset veloitukset kohdennetaan johdonmukaisesti, jotta toimialojen kustannukset ovat vertailukelpoisia. Sisäisen laskutuksen muutos ei sellaisenaan ole kunnan kokonaissäästö. Talousarvion eri osien on muodostettava keskenään täsmäävä kokonaisuus. [3–5]

2.3 Sitovuus ja täytäntöönpano

Kunnanvaltuusto päättää talousarvion sitovuustasot ja hyväksyy sitovat toiminnalliset tavoitteet. Käyttötalousosan sitovuus määritellään hyväksymisvaiheessa yksilöityinä tehtäväalueina sekä niiden määrärahoina ja tuloarvioina (brutto- tai nettositovuus). Investointiosassa sitovuus määritellään hankkeittain tai hankeryhmittäin, ja rahoitusosassa yksilöidään lainanoton sekä muiden rahoitusjärjestelyjen valtuudet.
Kunnanhallitus ja lautakunnat hyväksyvät talousarvioon perustuvat käyttösuunnitelmansa hallintosäännön mukaisesti. Käyttösuunnitelmissa määrärahat ja tuloarviot kohdennetaan

tarkemmin ja tavoitteiden toteuttamista täsmennetään valtuuston hyväksymän talousarvion ja sen sitovuusmääräysten rajoissa. Käyttösuunnitelmalla, määrärahojen edelleen jakamisella tai täytäntöönpano-ohjeella ei voida muuttaa valtuustoon nähden sitovia määrärahoja, tuloarvioita tai tavoitteita. Näitä koskevat muutokset valmistellaan valtuuston päätettäviksi talousarviovuoden aikana. [2, 57–61 §]

2.4 Talousarvion muuttaminen

Ylitysuhka tai olennainen tulojen alitus käsitellään heti sen tultua ennakoitavaksi. Vastuuhenkilö selvittää syyt, koko vuoden vaikutuksen ja korjaavat toimet. Valtuuston sitovien erien muutokset valmistellaan kunnanhallituksen kautta valtuustolle niin ajoissa, että ne voidaan käsitellä talousarviovuoden aikana. [2, 61 §]
Muutosesityksessä kuvataan vaikutukset määrärahoihin, tuloarvioihin ja tavoitteisiin. Talousarviovuoden jälkeinen muutoskäsittely on hallintosäännön mukaan poikkeuksellista, eikä muutosehdotusta voida tehdä tilinpäätöksen allekirjoittamisen jälkeen.

3 Kuntastrategia 2026–2029

Rautalammin kuntastrategia ohjaa vuoden 2027 tavoitteita, resurssien kohdentamista ja konserniohjausta. Strategiset päätavoitteet ovat elinvoimaisuus ja rohkea elinkeinopolitiikka, hyvä ja turvallinen arki sekä itsenäisen kunnan takeina uudistuva ja arvostava johtamiskulttuuri ja kestävä talous. [8]

3.1 Visio perustehtävä ja arvot

Visio vuoteen 2035 on Sitä parempata Savvoo. Kunnan perustehtävä on luoda yhdessä elinvoimainen ja hyvinvoiva Rautalampi. Toimintaa ohjaavat arvot ovat rehti ja luotettava sekä välittävä ja osallistava. Ne näkyvät avoimena valmisteluna, sovituista asioista kiinni pitämisenä ja kuntalaisten yhdenvertaisena kohteluna. [8]

3.2 Valtuustokauden kärkiprojektit

Kärkiprojekti	Strategian tavoite ja vuoden 2027 painopiste	Vastuu
Toholahden yrityspuisto	50 prosenttia tonteista myyty vuoden 2027 loppuun mennessä. Yrityshankinta ja sijoittumisneuvottelut.	Kunnanjohtaja ja elinkeinoasiantuntija
Uudet asunnot Rautalammilta	Asuntokannan kehittäminen. Kysynnän, rahoituksen ja toteutusvaihtoehtojen yhteensovittaminen.	Tekninen johtaja
Lasten ja nuorten Rautalampi	Lapsiystävällinen kunta-tunnustus vuonna 2027 ja perusopetuksen tulevaisuuden edellytykset.	Sivistys- ja hyvinvointijohtaja sekä LYK-koordinaatioryhmä
Elävät ja luovat kylät	Kylien omaehtoinen kehittäminen, yhteistyö, tietoliikenneyhteydet ja kyläturvallisuus.	Johtoryhmä

Lähde: kuntastrategia, kärkiprojektit ja niiden vastuuhenkilöt. Vuoden 2027 toteutustoimet täsmennetään toimialojen käyttösuunnitelmissa. [8]

3.3 Mittarit ja toimeenpano

Strategian tavoitetasoihin kuuluvat 20–36 uutta asuntoa vuosina 2026–2028, verotulojen kahden prosentin kasvu, positiivinen kokonaisnettomuutto, asukasmäärän säilyminen tai kasvu ja lukion 120–150 opiskelijaa. Talouden mittareita ovat muun muassa vuosikatteen riittävyys poistoihin sekä konsernin omavaraisuus, ylijäämä ja lainakanta. Näitä tarkastellaan strategian kokonaisuudessa. [8]
Toimialat ja tytäryhtiöt nimeävät tavoitteille vastuuhenkilöt, vuoden 2027 toimenpiteet ja mittarit. Monivuotisen strategiatavoitteen eteneminen erotetaan yhden vuoden suoritteista. Käyttösuunnitelmilla täsmennetään toteutusta muuttamatta valtuuston hyväksymiä sitovia tavoitteita. Toteutumista arvioidaan osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöksessä. [8, 2]

4 Toimintaympäristö ja kuntatalouden näkymät

4.1 Valtakunnallinen talouskehitys

Valtiovarainministeriön syyskuun 2026 ennusteessa Suomen bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 1,6 prosenttia vuonna 2026, 1,8 prosenttia vuonna 2027 ja 1,5 prosenttia vuonna 2028. Ennuste on arvio tulevasta kehityksestä. Kasvua tukevat investoinnit ja kotitalouksien ostovoiman vähittäinen vahvistuminen, mutta asuntorakentaminen ja työllisyys elpyvät viiveellä. [9]
Julkinen talous säilyy alijäämäisenä kasvusta huolimatta. Rautalammin suunnittelussa varaudutaan siihen, että kustannuspaineet ja valtion rahoituksen muutokset rajoittavat liikkumavaraa. Kuntakohtaista tuloarviota ei johdeta suoraan valtakunnallisesta kasvuprosentista, vaan paikallisesta veropohjasta ja palvelutarpeesta. [9, 10]

4.2 Väestö ja alueellinen elinvoima

Rautalammin ja SavoGrow-alueen väestön väheneminen ja ikääntyminen vaikuttavat palvelujen käyttäjämääriin, työvoiman saatavuuteen ja veropohjaan. Pienen kunnan kiinteät kustannukset eivät alene samassa suhteessa kuin käyttäjämäärät. Palveluverkkoa, tiloja ja henkilöstöresursseja arvioidaan siksi yhdessä.
Yritystoiminnan, asumisen, koulutuksen ja paikallisten palvelujen kehittäminen tukee asukkaiden pysyvyyttä ja uusien asukkaiden sijoittumista. Vapaa-ajan asuminen, monipaikkainen työ ja aktiiviset kylät ovat elinvoimatyön voimavaroja. Vuoden 2027 painopiste on olemassa olevien mahdollisuuksien muuttamisessa yrityssijoittumisiksi, työpaikoiksi ja kunnan tuloiksi.

4.3 Työllisyys

Tilastokeskuksen elokuun 2026 työvoimatutkimuksessa työllisiä oli Suomessa 2 628 000 ja työttömiä 262 000. Työttömyysasteen trendiluku oli 10,1 prosenttia. Työllisten määrä oli 34 000 suurempi kuin vuotta aiemmin. Yksittäisen kuukauden muutosta arvioidaan yhdessä pidemmän aikasarjan kanssa. [19]
Pohjois-Savossa oli elokuun 2026 lopussa 13 380 työtöntä työnhakijaa. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 11,7 prosenttia ja Rautalammilla 8,9 prosenttia.

Pitkäaikaistyöttömiä oli maakunnassa 6 239, eli 819 enemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyyden pitkittyminen on kunnalle sekä hyvinvointi- että rahoitusriski. [20]
Työvoimatutkimuksen työttömyysaste ja työnvälitystilaston työttömien työnhakijoiden osuus ovat eri mittareita. Niiden lukuja ei yhdistetä samaan vertailuun. Rautalammin seurannassa painotetaan paikallista kehitystä, työttömyyden kestoa ja työllistymisten vaikutuksia kunnan kustannuksiin.

5 Taloudelliset lähtökohdat ja vuoden 2027 talousarvioesitys

5.1 Tilinpäätös 2025 ja vuoden 2026 tilinpäätösennuste ja talousarviovalmistelun tietopohja

Kunnanvaltuuston 29.6.2026 käsittelemässä vuoden 2025 tilinpäätöksessä kunnan ylijäämä on 528 420,73 euroa. Vuosikate on 2 097 239,02 euroa, suunnitelman mukaiset poistot 1 051 926,62 euroa ja arvonalentumiset 516 891,67 euroa. Kunnan taseen kertynyt ylijäämä on noin 4,71 miljoonaa euroa ja lainakanta noin 7,64 miljoonaa euroa. Kertynyt ylijäämä ei tarkoita samansuuruista käytettävissä olevaa kassavaraa. [6]
Vuoden 2026 tilinpäätösennuste täsmentyy talousarviovalmistelun edetessä. Ennusteessa huomioidaan loppuvuoden menot ja tulot sekä mahdolliset kertaluonteiset erät ja arvonalentumiset. Talousarviovuoden lähtötason arviointi edellyttää myös investointien toteuman, maksuvalmiuden ja lainakannan seurantaa.
Vuoden 2027 valmistelua ohjaa kunnanhallituksen 8.9.2026 § 241 talousarvioraami. Tavoitteena on ylijäämäinen talousarvio, poistot kattava vuosikate ja hallittu rahoitus. Tulo- ja menoarvioissa huomioidaan vuoden 2026 toteuma, koko vuoden ennuste ja voimassa olevat sopimukset. [21]
Tässä yleisessä osassa vuoden 2027 talousarvioesityksen, vuoden 2026 talousarviovertailun sekä vuosien 2028–2029 taloussuunnitelman tuloslaskelmatiedot perustuvat kunnan 20.11.2026 toimittamaan ulkoiseen tuloslaskelmaan. Vuoden 2026 luvut ovat TA-sarakkeen vertailutietoja, eivät vuoden 2026 toteuma tai tilinpäätösennuste. [7]

5.2. Esityksen keskeiset luvut

Erä euroa	TA 2026 vertailu	TA 2027 esitys	Muutos euroa
Toimintatuotot	2 233 091	2 684 969	451 878
Toimintakulut	−11 738 266	−11 955 919	−217 653
Toimintakate	−9 505 175	−9 270 950	234 225
Verotulot	7 443 000	7 683 000	240 000
Valtionosuudet	2 766 168	2 335 154	−431 014
Rahoituksen netto	289 992	340 000	50 008
Vuosikate	993 985	1 087 204	93 219
Poistot	−873 936	−909 618	−35 682
Tilikauden tulos	120 049	177 586	57 537

Lähde: TA – Tuloslaskelma ulk. 20.11.2026. Muutokset on laskettu taulukon euroista. [7]
Toimintakate paranee vuoden 2026 talousarvion vertailutiedosta 234 225 euroa. Verotulot kasvavat 240 000 euroa ja rahoitustuottojen ja -kulujen nettovaikutus paranee 50 008 euroa. Nämä muutokset ylittävät valtionosuuksien 431 014 euron vähennyksen, ja vuosikate vahvistuu 93 219 euroa. Poistot kasvavat 35 682 euroa, joten tilikauden tulos paranee 57 537 euroa. Tasapainon säilyminen edellyttää tulojen toteutumista ja kulujen pysymistä määrärahoissa. [7]

5.3 Toimintatuotot

Vuoden 2027 talousarvioesityksessä Rautalammin kunnan toimintatuotoiksi arvioidaan 2 684 969 euroa. Toimintatuotot kasvavat vuoden 2026 vertailuluvusta 451 878 euroa eli 20,24 prosenttia. Kasvu vahvistaa käyttötalouden rahoitusta ja parantaa toimintatuottojen suhdetta toimintakuluihin. Vuoden 2025 tilinpäätöksessä toimintatuotot olivat kuitenkin 3 026 406 euroa, joten vuoden 2027 arvio jää toteutuneesta tasosta 341 437 euroa eli 11,28 prosenttia. Toimintatuottojen kasvu perustuu myyntituottojen lisääntymiseen. Myyntituotoiksi arvioidaan 1 673 815 euroa, mikä on 578 813 euroa eli 52,86 prosenttia enemmän kuin vuoden 2026 vertailuluvussa. Myyntituotot muodostavat noin 62,3 prosenttia vuoden 2027 toimintatuotoista, joten niiden toteutumisella on keskeinen merkitys kunnan talouden tasapainolle. Talousarvion seurannassa on kiinnitettävä erityistä huomiota myyntituottojen kertymään sekä siihen, kuinka suuri osa kasvusta muodostuu pysyvistä ja ennakoitavista tulovirroista.
Muiden toimintatuottojen kehitys on laskeva. Maksutuotoiksi arvioidaan 101 080 euroa, tueksi ja avustuksiksi 85 500 euroa sekä muiksi toimintatuotoiksi 824 574 euroa. Maksutuotot

vähenevät vuoden 2026 vertailuluvusta noin 1,7 prosenttia, tuet ja avustukset noin 43,9 prosenttia sekä muut toimintatuotot noin 6,6 prosenttia. Näiden tuottoerien yhteismäärä pienenee noin 126 935 euroa, mikä vähentää myyntituottojen kasvusta saatavaa hyötyä. Erityisesti tukien ja avustusten väheneminen edellyttää, että niillä rahoitettavan toiminnan laajuus ja kustannukset sovitetaan käytettävissä olevaan rahoitukseen.
Toimintatuottojen arvioidaan kattavan 22,3 prosenttia toimintakuluista. Tuottojen kasvuarvion toteutuminen edellyttää erityisesti myyntituottojen perusteiden ja kertymän seurantaa. Samalla seurataan myynnistä aiheutuvia kustannuksia, jotta kasvu vahvistaa myös toiminnan nettotulosta.

5.4 Toimintakulut

Vuoden 2027 talousarvioesityksessä Rautalammin kunnan toimintakuluiksi arvioidaan 11 955 919 euroa. Toimintakulut kasvavat vuoden 2026 vertailuluvusta 217 653 euroa eli noin 1,85 prosenttia. Vuoden 2025 tilinpäätöksessä toimintakulut olivat 11 227 182 euroa, joten vuoden 2027 menot ovat 728 737 euroa eli noin 6,49 prosenttia suuremmat kuin vuoden 2025 toteuma. Menojen kasvu edellyttää jatkuvaa kustannusten seurantaa ja palvelutuotannon tehokkuuden arviointia. [7]
Henkilöstökulut ovat 6 394 779 euroa eli noin 53,5 prosenttia toimintakuluista. Kasvu vuoden 2026 vertailuluvusta on 101 503 euroa eli noin 1,61 prosenttia. Palkat ja palkkiot ovat 5 262 649 euroa ja henkilösivukulut 1 131 630 euroa. Lisäksi henkilöstökorvausten erä on −500 euroa. Henkilöstökulujen kokonaismäärä täsmää tuloslaskelman erittelyyn. [7]
Palvelujen ostoihin varataan 3 483 053 euroa, mikä on 156 210 euroa eli 4,70 prosenttia enemmän kuin vuoden 2026 vertailuluvussa. Palvelujen ostot muodostavat noin 29,0 prosenttia toimintakuluista. Kasvu kohdistuu muiden palvelujen ostoihin, jotka lisääntyvät 190 850 euroa. Asiakaspalvelujen ostot puolestaan vähenevät 34 640 euroa. Ostopalvelujen kasvun hillitseminen edellyttää sopimusten, hankittavien palvelujen laajuuden ja vaihtoehtoisten toteutustapojen arviointia. Tarkastelussa tulee huomioida sekä palvelujen välttämättömyys että niiden kokonaiskustannukset ja vaikutukset kunnan omaan toimintaan. [7]
Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin varataan 1 360 535 euroa, avustuksiin 381 320 euroa ja muihin toimintakuluihin 336 232 euroa. Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden menot vähenevät vuoden 2026 vertailuluvusta 68 885 euroa eli noin 4,82 prosenttia. Avustusmenot kasvavat 31 254 euroa eli noin 8,93 prosenttia, ja muut toimintakulut vähenevät 2 429 euroa. Näiden menolajien kehitys hillitsee kokonaismenojen kasvua, mutta ei yksin poista henkilöstökulujen ja palvelujen ostojen nousupainetta.
Henkilöstökulut ja palvelujen ostot muodostavat yhteensä noin 82,6 prosenttia toimintakuluista. Talouden sopeutuksen on siksi ulotuttava tehtävien järjestämiseen, palvelusopimuksiin ja toimintatapoihin. Yhden prosentin toimintakulujen ylitys olisi noin 119 559 euroa. Muiden erien pysyessä ennallaan tilikauden tulos jäisi tällöin noin 58 027 euroa ylijäämäiseksi. [7]

5.5 Verotulot

Vuoden 2027 verotuloarvio on 7 683 000 euroa, mikä on 240 000 euroa eli noin 3,22 prosenttia vuoden 2026 vertailulukua enemmän. Arvio perustuu kunnallisveroon, kiinteistöveroon ja kunnan yhteisövero-osuuteen. [7]
Veroprosenteista päättää valtuusto kuntalain 111 §:n mukaisesti. Vuoden 2027 verotuloarvioon 7 683 000 euroa sisältyy valmistelutiedon mukaan vapaa-ajan asuntojen kiinteistöveroprosentin korotus 1,35 prosentista 1,45 prosenttiin ja sen noin 40 000 euron arvioitu lisätulo. Tätä vaikutusta ei lisätä tuloslaskelmaan toistamiseen. Veroprosentti on esitys, kunnes valtuusto on tehnyt sitä koskevan päätöksen. Veroprosenttien vaikutus erotetaan veropohjan ja tilitysten kehityksestä. [1, 7]
Koko vuoden veroennuste päivittyy tilitysten ja uusien ennustetietojen perusteella. Kuukausivaihtelua aiheuttavat myös aikaisempien verovuosien oikaisut. Toteutumaa verrataan siksi sekä talousarvioon että tilitysten ajoittumiseen.
Vuoden 2027 verotuksen osalta Rautalammin kunnanvaltuusto päätti kokouksessaan 16.11.2026 §95, että veroprosentit ovat pääosin samat kuin vuonna 2026. Vain muiden asuinrakennusten kiintestöveroprosentti päätettiin korottaa 1,45%:iin

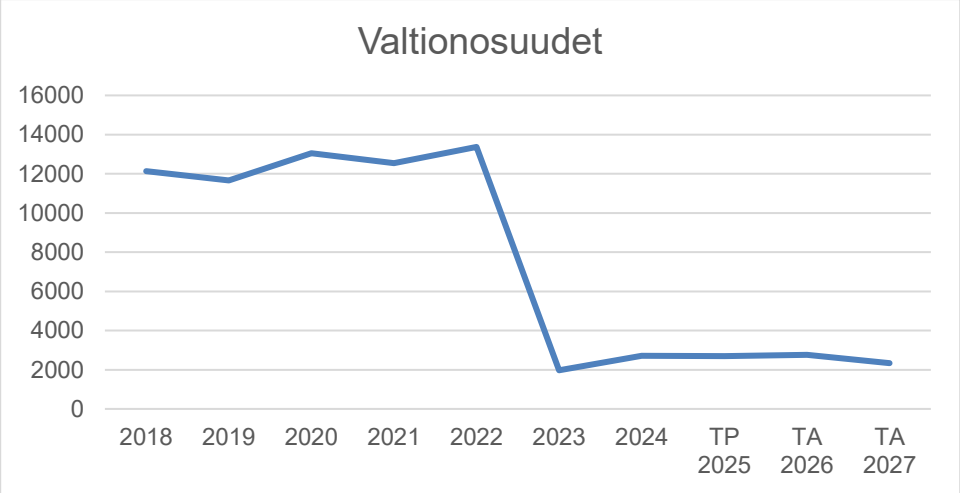
- tuloveroprosentti on 9,90
- rakennusten yleinen kiinteistövero 1,05 %
- maapohjan yleinen kiinteistöveroprosentti 1,30 %
- vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 0,75 %
- muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti **1,45** %
- rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentti 1,30 %
- yleishyödyllisen yhteisön kiinteistöveroprosentti 0,00 %
- voimalaitosten kiinteistöveroprosentti 3.10 %

Koko vuoden veroennuste päivittyy tilitysten ja uusien ennustetietojen perusteella. Kuukausivaihtelua aiheuttavat myös aikaisempien verovuosien oikaisut. Toteutumaa verrataan siksi sekä talousarvioon että tilitysten ajoittumiseen.

1 000 €							
Verovuosi	**2027**	**2026**	**2025**	**2024**	**2023**	**2022**	**2021**
Verolajeittain	Määrä	Määrä	Määrä	Määrä	Määrä	Määrä	Määrä
Kiinteistövero	1 395 €	1 387 €	1 398 €	1 401 €	1 258 €	1 297 €	1 175 €
Yhteisövero	908 €	702 €	591 €	607 €	827 €	1 270 €	1 298 €
Kunnallisvero	5 380 €	5 354 €	5 121 €	5 008 €	4 792 €	9 348 €	9 004 €
Yhteensä	**7 683 €**	**7 443 €**	**7 110 €**	**7 016 €**	**6 877 €**	**11 915 €**	**11 477 €**

5.6 Valtionosuudet

Vuoden 2027 valtionosuusarvio on 2 335 154 euroa. Vähennys vuoden 2026 vertailuluvusta on 431 014 euroa eli noin 15,58 prosenttia. Verotulojen ja valtionosuuksien yhteismäärä on 10 018 154 euroa, eli 191 014 euroa vertailulukua vähemmän. [7]
Valtion vuoden 2027 talousarvioesityksessä peruspalvelujen valtionosuusprosentiksi ehdotetaan 25,05 prosenttia. Esitys sisältää indeksikorotuksen vaikutuksen rajoituksen. Valtakunnallinen valtionosuusprosentti ei suoraan ilmaise Rautalammin valtionosuuden muutosta; kunnan arvio perustetaan kuntakohtaiseen laskelmaan.
Peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistusta ei valtiovarainministeriön ilmoituksen mukaan viedä eteenpäin kuluvalla hallituskaudella. Rahoitukseen vaikuttavat silti erilliset säädösmuutokset ja laskentaperusteiden tarkistukset. [12]
Kunnan kokonaisarviossa täsmäytetään peruspalvelujen valtionosuus, verotulomenetysten korvaus ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen nettovaikutus. Samat tulot eivät saa sisältyä laskelmaan kahteen kertaan. Työllisyys- ja kotoutumistehtävien rahoitusmuutokset huomioidaan sekä menoissa että tulopohjassa. Tasapainoa ei perusteta epävarmaan harkinnanvaraiseen rahoitukseen.

5.7 Vuosikate rahoituserät ja tulos

Vuosikate on 1 087 204 euroa ja suunnitelman mukaiset poistot 909 618 euroa. Vuosikate kattaa poistot noin 119,5-prosenttisesti. Tilikauden tulos ja ylijäämä ovat 177 586 euroa. Esityksessä ei ole arvonalentumisia eikä tulosta muuttavia tilinpäätössiirtoja. [7]
Muita rahoitustuottoja arvioidaan 500 000 euroa ja korkokuluja 160 000 euroa. Nettorahoitustuotot ovat 340 000 euroa. Muiden rahoitustuottojen perusteet ja toistuvuus sekä korkomenojen yhteys lainakantaan varmistetaan osana rahoitussuunnittelua. Talouden seurannassa näitä eriä ei jätetä käyttötalouden seurannan ulkopuolelle. [7]
Poistot perustuvat kunnan hyväksymiin poistosuunnitelmiin ja hyödykkeiden arvioituun taloudelliseen vaikutusaikaan. Poistoja ei muuteta tavoitellun tuloksen saavuttamiseksi. Omaisuuden arvonalentumistarve arvioidaan erikseen kirjanpidon perusteiden mukaisesti. [4, 2, 63 §]

Poistot kattava vuosikate ei yksin turvaa investointien ja lainanlyhennysten rahoitusta. Rahoitusosassa osoitetaan tulorahoituksen korjauserät, nettoinvestoinnit, antolainaus, lainojen nostot ja lyhennykset sekä kassavarojen muutos. [5]

5.8 Tuloksen herkkyys

Muutos muiden erien pysyessä ennallaan	Vaikutus tulokseen	Tulos muutoksen jälkeen
Toimintakulut ylittävät arvion yhdellä prosentilla	−120 224 €	−9 168 €
Myyntituotot alittavat arvion viidellä prosentilla	−83 691 €	27 365 €
Muut rahoitustuotot alittavat arvion kymmenellä prosentilla	−50 000 €	61 056 €

Laskennallinen herkkyystarkastelu perustuu 20.11.2026 toimitetun tuloslaskelman vuoden 2027 talousarviolukuihin. Skenaariot esitetään erillisinä, ja luvut on pyöristetty euroiksi. Taulukko ei ole ennuste. [7]

5.9 Taloussuunnitelmavuosien periaatteet

Vuosina 2028–2029 pysyvä menotaso sovitetaan ennakoituun verorahoitukseen ja toimintatuottoihin. Laskelmissa huomioidaan henkilöstömenojen koko vuoden vaikutukset, palvelutarpeiden muutokset, sopimusten indeksiehdot, omaisuuden käyttökustannukset, poistot ja lainanhoito. Investoinnit jaksotetaan hankekohtaisesti. Vuosille laaditaan keskenään yhteensopivat tulos-, investointi- ja rahoituslaskelmat, joiden perusteella arvioidaan koko suunnittelukauden tasapaino. [1, 3, 5]
Vuosien 2028 ja 2029 tuloslaskelmien mukaan vuosikate on kummassakin 1 020 674 euroa, poistot 909 618 euroa ja tilikauden tulos 111 056 euroa ylijäämäinen. Vuoden 2027 esitykseen verrattuna vuosikate ja tilikauden tulos pienenevät kumpikin 66 530 euroa. [7]

Erä euroa	TA 2027	SU 2028	SU 2029
Toimintatuotot	2 684 969	2 684 969	2 684 969
Toimintakulut	−11 955 919	−12 022 449	−12 022 449
Toimintakate	−9 270 950	−9 337 480	−9 337 480
Verotulot	7 683 000	7 683 000	7 683 000
Valtionosuudet	2 335 154	2 335 154	2 335 154
Rahoituksen netto	340 000	340 000	340 000
Vuosikate	1 087 204	1 020 674	1 020 674

Poistot	−909 618	−909 618	−909 618
Tilikauden tulos	111 056	111 056	111 056

6 Talouden tasapainottaminen ja toiminnan kehittäminen

6.1 Palvelurakenne ja henkilöstö

Rautalammin väestökehitys, palvelutarpeiden muutokset, valtionosuuksiin kohdistuvat epävarmuudet ja kustannusten nousu edellyttävät palvelurakenteen pitkäjänteistä arviointia. Palveluverkkoa, palvelujen järjestämistapoja ja palvelutasoa tarkastellaan suhteessa todellisiin ja ennakoituihin käyttäjämääriin, lakisääteisiin velvoitteisiin, palvelujen saavutettavuuteen sekä kunnan taloudelliseen kantokykyyn.
Palvelujen järjestämisessä arvioidaan mahdollisuuksia toimintojen yhdistämiseen, tehtävien uudelleenjärjestelyyn, tilojen yhteiskäyttöön, sähköisten palvelujen hyödyntämiseen sekä kuntien välisen yhteistyön lisäämiseen.
Palvelurakenteen uudistamisessa huomioidaan erityisesti lasten ja nuorten palvelut, ikääntyvä väestö, pitkät etäisyydet sekä kylien ja haja-asutusalueiden palvelujen saavutettavuus. Muutosten vaikutuksia arvioidaan kuntalaisten, henkilöstön ja kunnan talouden näkökulmasta. Lapsivaikutusten arviointi ja lapsiystävällisen kunnan toimintaperiaatteet huomioidaan erityisesti lapsia ja nuoria koskevassa päätöksenteossa.
Mahdolliset henkilöstöön vaikuttavat rakenteelliset muutokset valmistellaan yhteistoiminnassa henkilöstön kanssa kunnallista yhteistoimintaa koskevan lainsäädännön mukaisesti.
Palvelujen uudistaminen voi edellyttää myös nykyisen palvelutason, toimipisteverkoston tai aukioloaikojen muuttamista. Ratkaisujen tulee perustua palvelutarpeen ja kustannusten arviointiin. Kuntalaisille on pystyttävä perustelemaan muutosten tarpeellisuus, ja palvelujen saavutettavuus sekä tarkoituksenmukaiset asiointimahdollisuudet pyritään turvaamaan myös muuttuvissa olosuhteissa.
Henkilöstön tehtävänkuvia, työnjakoa ja sijaisjärjestelyjä selkeytetään. Avoimeksi tulevien tehtävien täyttämistä arvioidaan palvelutarpeen ja taloudellisten mahdollisuuksien perusteella. Osaamisen kehittämisessä painotetaan talousosaamista, hankintoja, esihenkilötyötä, tietosuojaa ja varautumista. Digitalisaatiota ja tekoälyä hyödynnetään silloin, kun ne parantavat palvelua tai vapauttavat työaikaa.

6.2 Henkilöstökustannusten laskenta

KVTES:n vuoden 2027 korotukset ovat 1.4.2027 alkaen kahden prosentin yleiskorotus, 0,4 prosentin paikallinen järjestelyerä ja 0,4 prosentin kehittämisohjelmaerä. KT vahvisti 21.9.2026, etteivät vuoden 2027 korotukset muutu perälautaehdon perusteella. [13]
Määrärahoissa huomioidaan lisäksi vuoden 2026 korotusten siirtyvä vaikutus, henkilöstösivukulut ja sopimusalakohtaiset määräykset. KVTESin korotusprosentti ei sellaisenaan ole koko kunnan henkilöstökulujen vuosimuutos.

6.3 Hankinnat ja palvelujen ostot

Palvelusopimusten tarpeellisuus, laajuus, käyttö ja kokonaiskustannukset arvioidaan ennen uusimista. Hankinnat valmistellaan ennakoivasti ja tasapuolisesti. Markkinavuoropuhelu ja

tarkoituksenmukainen osiin jakaminen tukevat myös pienten yritysten mahdollisuuksia tarjota. Yrityksen kotipaikka ei sellaisenaan oikeuta suosimiseen.
Hankintalain (1397/2016) muutos 519/2026 tuli voimaan 18.6.2026. Osakeyhtiömuotoisia sidosyksiköitä koskevaa kymmenen prosentin vähimmäisomistusvaatimusta sovelletaan pääsääntöisesti 1.7.2027 alkaen. Rautalampi arvioi omistukset ja sopimukset yhtiökohtaisesti ja valmistelee tarvittavat palvelujärjestelyt. [14]
Pidemmän siirtymäajan käyttö edellyttää laissa tarkoitettuja sopimuskohtaisia perusteita ja määräajassa 30.9.2026 tehtyä ilmoitusta Valtiokonttorille. Nämä ilmoitukset kunta on määräaikaan mennessä tehnyt Savon ICT-palveluiden, Istekin ja Jätekukon osalta. Vuoden 2027 suunnittelussa lähtökohtana ovat tosiasiallisesti tehdyt ilmoitukset ja niiden edellytysten arviointi; pelkkä ilmoitus ei ratkaise järjestelyn lainmukaisuutta. ICT-palveluissa varmistetaan siirtymän kustannukset, tietojen siirrettävyys ja jatkuvuus. [14]
Toiminnan säästöksi luetaan kunnan ulkoisten kustannusten todellinen väheneminen tai ulkoisten tulojen lisääntyminen. Päällekkäinen työ, sisäiset veloitukset ja kustannusten siirtyminen toiselle yksikölle eritellään vaikutusarvioissa.
Tasapainottamistoimenpiteistä kootaan yhteenveto, jossa erotetaan toteutuneet ratkaisut, talousarvioon jo sisältyvät vaikutukset ja uudet valmisteltavat vaihtoehdot. Kustakin toimesta esitetään vuoden 2027 nettovaikutus, täyden vuoden vaikutus, siirtymäkustannukset, toteutusaika, vastuutaho ja tarvittava päätös. Jo toteutettua tai budjetoitua vaikutusta ei lasketa uudelleen säästöksi.

6.4 Tulopohja ja kiinteistöomaisuus

Kunnan omien toimintatuottojen kehittämisessä tarkastellaan erityisesti maksuja, taksoja, vuokria, palvelujen hinnoittelua ja omaisuuden tuottoja. Maksujen ja taksojen tarkistamisessa huomioidaan kustannuskehitys, lainsäädännön asettamat rajat sekä palvelujen käyttäjille aiheutuvat vaikutukset.
Vuoden 2027 talousarvioesitykseen sisältyvät lämpölaitoksen hinnankorotuksen noin 12 500 euron ja vesilaitoksen perusmaksujen noin 35 000 euron lisätulot. Verotuloihin sisältyvä vapaa-ajan asuntojen kiinteistöveron korotuksen noin 40 000 euron vaikutus esitetään kohdassa 5.5. Näitä jo budjetoituja vaikutuksia ei lasketa uudelleen lisäparannuksiksi.
Vesilaitoksen velan takaisinmaksu kunnalle erotetaan käyttötalouden tuloista ja esitetään maksusuunnitelman mukaisesti rahoituksessa.
Kiinteistöjen vuokratuottojen turvaaminen on tärkeä osa kunnan tulorahoitusta. Erityisesti hyvinvointialueen käytössä olevien kiinteistöjen vuokrasopimusten jatkuminen, vuokratasot ja tulevat tilatarpeet vaikuttavat kunnan taloudelliseen asemaan. Vuokraneuvotteluissa tavoitteena on kustannukset kattava ja pitkäjänteinen sopimusratkaisu, jossa kiinteistöjen ylläpidosta, korjauksista ja investoinneista aiheutuvat vastuut on määritelty selkeästi.
Kunnan omistamien maa-alueiden, metsien, rakennusten ja muun omaisuuden käyttöä arvioidaan osana talouden tasapainottamista. Tarpeettomasta tai kunnan perustehtävien kannalta vähäisessä käytössä olevasta omaisuudesta voidaan luopua taloudellisesti perustellulla tavalla. Omaisuuden myynnistä saatavat kertaluonteiset tulot eivät kuitenkaan korvaa käyttötalouden pysyvää tasapainottamista.
Saukkolammen metsätilojen myynnin 600 000 euron tavoite ja puunmyynnin 250 000 euron tavoite sisältyvä mukaan talousarvioon. Metsätilan myyntihinta, kirjanpidollinen myyntivoitto ja rahoituslaskelman luovutustulo eritellään siten, ettei samaa erää kirjata kahteen kertaan.

Puunmyynti esitetään erillään metsätilan luovutuksesta. Myyntien tasearvot, kustannukset ja toteutusaikataulut täsmennetään.
Vesihuollon ja muiden maksullisten toimintojen hinnoittelussa tavoitteena on toiminnan kustannusten kattaminen, tarvittavien investointien rahoittaminen ja pitkäjänteinen taloudellinen kestävyys.

Rautalammilla kiinteistöjen käyttöön liittyvät muutostarpeet koskevat muun muassa kunnanviraston tiloja, Palvelukoti Toivoa ja työkeskusta. Vuoden 2027 talousarviossa tilojen vuokratuotot ja ylläpitomenot arvioidaan ajantasaisen käyttö- ja sopimustilanteen perusteella. Vajaakäyttöisten tilojen osalta selvitetään vaihtoehdot uudelle käytölle, vuokraukselle, käytön keskittämiselle ja mahdolliselle luopumiselle. Ratkaisuissa huomioidaan kiinteistöjen kunto, korjaustarpeet, markkinakysyntä sekä vaikutukset kunnan käyttötalouteen ja omaisuuden arvoon. Tavoitteena on vähentää pysyviä ylläpitokustannuksia ja sovittaa kiinteistökanta kunnan palvelutarpeisiin. (Rautalammin kunnan talousarviovalmistelu ja kiinteistökohtaiset selvitykset.)

Pysyvien menojen katteeksi tarvitaan pysyviä ja luotettavasti arvioituja tuloja. Omaisuuden myynnistä erotetaan rahoitukseen vaikuttava kauppahinta ja tulokseen kirjattava myyntivoitto tai -tappio. Ulkopuolisessa hankerahoituksessa arvioidaan myös kunnan omarahoitusosuus ja toiminnan jatkokustannukset.
Vesihuollossa huomioidaan 1.1.2026 voimaan tullut uudistus. Maksuilla katetaan pitkällä aikavälillä kustannukset ja investoinnit. Omaisuudenhallinnan ja vesihuoltosuunnittelun uudet velvoitteet aikataulutetaan siirtymäsäännösten mukaan. Kunnan määräysvallassa olevan vesihuoltolaitoksen ja sen vesihuolto-omaisuuden luovutuksia koskee erityinen yksityistämiskielto, joten yleiset omaisuuden myyntilinjaukset eivät sellaisenaan sovellu vesihuoltoon. [17]

6.5 Elinvoima ja yrityspalvelut

Rautalammin kunnan elinkeinopolitiikan keskeisenä tavoitteena vuonna 2027 on vahvistaa kunnan elinvoimaa, lisätä työpaikkoja ja yritysinvestointeja sekä parantaa yritysten toimintaedellytyksiä kuntastrategian 2026–2029 mukaisesti. Elinvoimatyössä painotetaan aktiivista yrityshankintaa, olemassa olevien yritysten kasvun tukemista, uusien investointien mahdollistamista sekä kunnan veto- ja pitovoiman vahvistamista.
Elinkeinopalveluja toteutetaan yhteistyössä Kehitysyhtiö SavoGrown, Rautalammin Kehitys Oy, Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallien sekä muiden alueellisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Vuonna 2027 tavoitteena on selkeyttää kunnan omien elinkeinoyhtiöiden työnjakoa ja toimintamallia sekä vahvistaa yrityspalvelujen, yrityskiinteistöjen ja yrityshankinnan muodostamaa kokonaisuutta. Yrityksille pyritään tarjoamaan sujuvat palvelut yritystoiminnan käynnistämiseen, kehittämiseen, laajentamiseen ja investointien toteuttamiseen.
Erityisenä painopisteenä on Toholahden teollisuusalueen aktiivinen markkinointi ja yritysten sijoittumisen edistäminen. Alueelle toteutettu infrastruktuuri tulee saada tehokkaaseen käyttöön, ja tavoitteena on houkutella alueelle uusia yrityksiä, investointeja ja työpaikkoja. Samalla edistetään kunnan olemassa olevien yrityskiinteistöjen ja teollisuustilojen käyttöastetta sekä selvitetään mahdollisuuksia uusien yritysten sijoittumiselle.
Merkittävänä elinkeinoelämän kehittämisen haasteena on sähköverkon kapasiteetin riittävyys. Vuonna 2027 kunta jatkaa aktiivista yhteistyötä verkkoyhtiöiden ja muiden toimijoiden kanssa

sähkökapasiteettiin liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi. Riittävä sähkön saatavuus on keskeinen edellytys teollisuuden kasvulle, uusille yritysinvestoinneille ja vihreän siirtymän hankkeiden toteutumiselle. Kunnan tavoitteena on vaikuttaa siihen, ettei sähköverkon kapasiteetti muodostu esteeksi Rautalammille suunniteltaville investoinneille.
Elinvoiman vahvistaminen edellyttää myös osaavan työvoiman saatavuuden turvaamista. Kunta edistää yhteistyössä työllisyysalueen, oppilaitosten, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa työvoiman saatavuutta, osaamisen kehittämistä ja työllistymistä. Erityistä huomiota kiinnitetään nuorten, kansainvälisten opiskelijoiden ja maahanmuuttajien mahdollisuuksiin työllistyä ja jäädä asumaan Rautalammille.
Yritysten kasvun ja uusien työpaikkojen syntymisen kannalta keskeisiä ovat myös toimivat asumisratkaisut, sujuvat lupa- ja kaavoitusprosessit sekä tarkoituksenmukainen tontti- ja toimitilatarjonta. Vuonna 2027 edistetään vuokra-asuntokannan kehittämistä yhteistyössä kunnan Asunnonhankinta Oy:n kanssa sekä arvioidaan kunnan maankäytön ja muun toimintaympäristön mahdollisuuksia tukea yritysten sijoittumista ja investointeja.
Rautalammin elinvoimatyössä huomioidaan lisäksi matkailun, vapaa-ajan asumisen, paikallisten palvelujen ja maaseutuyrittäjyyden merkitys. Kunnan vahvuuksia hyödynnetään aktiivisesti markkinoinnissa ja uusien asukkaiden, yrittäjien sekä investointien houkuttelemisessa.
Vuoden 2027 elinkeinopolitiikan tavoitteena on siirtyä entistä vahvemmin konkreettisiin tuloksiin perustuvaan toimintaan. Elinvoimatyön vaikuttavuutta arvioidaan erityisesti uusien yritysten ja työpaikkojen, toteutuvien investointien, yritysten sijoittumisen sekä yrityskiinteistöjen käyttöasteen kehityksen perusteella. Pitkän aikavälin tavoitteena on vahvistaa kunnan verotulopohjaa, turvata paikallisten palvelujen säilymistä ja luoda edellytyksiä Rautalammin väestökehityksen vakauttamiselle.
Vihreän siirtymän mahdollisuuksia arvioidaan energia-, kiertotalous- ja energiatehokkuushankkeissa. Kunta edistää sopivien alueiden, kaavoituksen ja infrastruktuurin valmiutta. Hankekohtaisessa arvioinnissa huomioidaan talous, ympäristö, asutus ja kuntalaisten näkemykset.

6.6 Yhteistyö SavoGrown kanssa

Kehitysyhtiö SavoGrow Oy on Keiteleen, Pielaveden, Rautalammin, Suonenjoen, Tervon ja Vesannon kuntien omistama kehitys- ja elinvoimayhtiö. SavoGrow palvelee alueen yrityksiä kaikissa yrityksen elinkaaren vaiheissa helposti saavutettavana maksuttomana lähipalveluna, ja kehittää alueen yritysten ja kuntien elinvoimaa edunvalvonta- ja kehittämistoimin.
Yhtiö tukee yrityksiä niiden koko elinkaaren ajan. Yhtiö auttaa yrityksen perustamisessa, rahoitus- ja investointisuunnitelmissa, omistajanvaihdoksissa sekä kasvussa ja kansainvälistymisessä. SavoGrow tukee yrityksiä rahoituksen hakemisessa ja lupaprosesseissa sekä auttaa löytämään sopivia toimitiloja ja tontteja. Lisäksi yhtiö edistää yritysten sijoittumista alueelle, työvoiman saatavuutta sekä uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja osaamisen kehittämistä muun muassa kehittämishankkeiden ja koulutusten avulla.
Aluekehittämisessä SavoGrow toimii kuntayhteistyön moottorina. Yhtiö tukee kuntien yhteistä edunvalvontaa ja toteuttaa alueen elinvoimaa vahvistavaa kehittämistyötä. Aluemarkkinoinnin avulla SavoGrow lisää alueen tunnettuutta ja houkuttelevuutta yritysten, investointien, työntekijöiden ja uusien asukkaiden sijoittumispaikkana.

Lisäksi SavoGrow tarjoaa elintarvikealan kehittämispalveluita ja marja-alan asiantuntijapalveluita valtakunnallisesti.
SavoGrow kehittää aluetta EU:n ja kansallisen kehittämisrahoituksen turvin, ja kunnat osallistuvat maakunnalliseen ja alueelliseen kehittämishanketoimintaan yhtiön kautta.
SavoGrown vaikuttavuutta arvioidaan yhtiön strategian mittareilla ja vuosiraportoinnilla.
Rautalammin kanssa sovitaan lisäksi kunnan tarpeita vastaava seuranta ja raportointitapa.

7 Työllisyys, kotoutuminen ja hyvinvointi

7.1 Paikallinen työllisyydenhoito

Vuoden 2025 alussa julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirtyi valtiolta kunnille. Rautalammin kunta kuuluu Kuopion työllisyysalueeseen, joka vastaa lakisääteisten työvoimapalvelujen järjestämisestä. Kunta täydentää työllisyysalueen palveluja omalla paikallisella työllisyydenhoidollaan ja työsuunnittelijan tehtävillä.
Vuonna 2027 Rautalammin kunnan työllisyydenhoidossa korostuvat pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen, nuorten työllistymisen tukeminen sekä tiivis yhteistyö Kuopion työllisyysalueen, yritysten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Työllisyyspalvelujen vaikuttavuuden arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota erityisesti työllistymistuloksiin, työttömyyden kestoon sekä kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun kehitykseen.
Työllisyyden hoidon menot muodostuvat Kuopion työllisyysalueen maksuosuuksista, kunnan omista työllistymistä tukevista toimista ja työttömyysetuuksien rahoitusvastuusta. Määrärahat perustetaan ajantasaiseen kustannusennusteeseen ja työttömyyden kehitykseen.
Työllisyystoimissa painotetaan työttömyyden pitkittymisen ehkäisemistä, yritysyhteistyötä ja työllistymiseen johtavia palvelupolkuja. Rahoituksen riittävyyttä arvioidaan toteutuneiden menojen ja laskennallisen valtionosuusrahoituksen perusteella. (Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 380/2023; Kuntaliitto, valtionosuudet; Kuopion työllisyysalue.)
Työllisyydenhoidon tuloksellisuutta arvioidaan työllistymisten, työttömyyden keston, nuorten tilanteen ja kunnan rahoitusvastuun perusteella. Yritysyhteistyö, osaamisen kehittäminen ja ympärivuotisten työllistymismahdollisuuksien vahvistaminen kytketään kunnan elinvoimatyöhön.

7.2 Kotoutumisen edistäminen

Kotoutumisen edistämisestä annettu laki (681/2023) ohjaa kunnan tehtäviä. Muutoslain 706/2026 vuoden 2027 alusta sovellettava 13 § edellyttää kunnan ja työvoimaviranomaisen yhteistä kotoutumisohjelmaa. Kyse on palvelukokonaisuudesta, jonka vastuut ja ohjautuminen kuvataan käytännön toimintamallissa. [15]
Vuonna 2027 työvoimaviranomainen vastaa kotoutumis- ja lukutaitokoulutuksen saatavuudesta laissa säädetyllä tavalla. Rautalampi sovittaa omat ohjaus- ja neuvontapalvelunsa sekä muut kunnan vastuulle kuuluvat palvelut yhteen Kuopion työllisyysalueen kanssa. [15, 27 §]
Toiminnan tavoitteena on kielitaidon, työllistymisen ja kuntaan asettumisen tukeminen. Kausityön rinnalle etsitään ympärivuotisia työllistymis- ja koulutuspolkuja. Palveluihin osallistumista tuetaan huomioimalla saavutettavuus ja etäpalvelut.
Vuonna 2027 arvioidaan tehtävänjako, henkilöstöresurssit ja yhteistyömahdollisuudet. Ratkaisut perustuvat asiakasmääriin ja palvelutarpeeseen. Mahdolliset muutokset valmistellaan erikseen siten, että lakisääteiset tehtävät ja palvelujen jatkuvuus turvataan.

Toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan työllistymisinä, koulutukseen osallistumisena, kielitaidon kehityksenä ja kuntaan kiinnittymisenä.
Rahoituksessa erotetaan valtionosuuteen sisältyvä yleiskatteellinen rahoitus ja erikseen maksettavat korvaukset. Korvausten muutokset sekä asiakastietojen käsittelyn ja järjestelmien velvoitteet huomioidaan palvelujen suunnittelussa.

7.3 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Rautalammin kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ohjaavat kuntastrategia 2026–2029 sekä kunnanvaltuuston 16.12.2025 §:ssä 131 hyväksymä hyvinvointisuunnitelma vuosille 2025–2029. Kuntastrategian perustehtävänä on luoda yhdessä elinvoimainen ja hyvinvoiva Rautalampi. Strategian keskeisiä tavoitteita ovat elinvoimaisuuden vahvistaminen, hyvä ja turvallinen arki sekä uudistuva johtamiskulttuuri ja kestävä kuntatalous. Hyvinvoinnin edistäminen on siten osa kunnan kaikkea toimintaa ja päätöksentekoa. [8, 22]
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan lakisääteinen tehtävä. Kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaan kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 § edellyttää, että kunta asettaa strategisessa suunnittelussaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet, määrittelee niitä tukevat toimenpiteet ja arvioi päätöstensä vaikutuksia eri väestöryhmien hyvinvointiin ja terveyteen. Kunnan tulee lisäksi seurata asukkaidensa hyvinvointia ja raportoida sen kehityksestä valtuustolle vuosittain. Valtuustokausittain laaditaan laaja hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma. [16]
Rautalammin kunnanvaltuusto hyväksyi edellistä valtuustokautta koskevan laajan hyvinvointikertomuksen keväällä 2025. Sen sisältämiä hyvinvointitietoja, tilastoja ja indikaattoreita on hyödynnetty vuosien 2025–2029 hyvinvointisuunnitelman valmistelussa. Vuoden 2025 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vuosiraportti valmisteltiin vuonna 2026, ja hyvinvointilautakunta käsitteli sitä 25.2.2026 sekä kunnanhallitus 16.3.2026. Vuosittainen seuranta muodostaa perustan hyvinvointityön tavoitteiden, toimenpiteiden ja resurssien arvioinnille.
Hyvinvointisuunnitelman toimeenpanossa korostuvat kuntalaisten terveyden ja toimintakyvyn edistäminen, mielenterveyden tukeminen, osallisuuden vahvistaminen sekä turvallisen ja terveellisen elinympäristön kehittäminen. Erityistä huomiota kiinnitetään lasten ja nuorten hyvinvointiin, perheiden tukemiseen, ikääntyneiden toimintakykyyn sekä hyvinvointierojen kaventamiseen. Hyvinvoinnin edistäminen toteutuu kunnan sivistys-, kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- ja muissa palveluissa sekä yhteistyössä järjestöjen ja paikallisten toimijoiden kanssa.
Kunnan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen välinen yhteistyö on keskeinen osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Yhteistyössä korostuvat ennaltaehkäisevä työ, palvelujen yhteensovittaminen, tiedonkulku sekä eri toimijoiden vastuiden selkeys. Kunta vastaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä omissa tehtävissään, kun taas hyvinvointialue vastaa järjestämisvastuulleen kuuluvista sosiaali- ja terveyspalveluista. Yhteistyötä toteutetaan myös yhdistysten, seurakuntien ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa.
Kuntalaisten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistetään tukemalla matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksia, vapaaehtoistoimintaa ja järjestöyhteistyötä. Kaikukortti-toiminnalla tuetaan taloudellisesti heikommassa asemassa olevien mahdollisuuksia osallistua kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintaan. Myös yhteisöllisiä ja naapuriapuun perustuvia

toimintamalleja voidaan hyödyntää kuntalaisten arjen tukemisessa. Hyvinvointisuunnitelman valmistelussa on huomioitu erityisesti Kaikukortti-kohteiden näkyvyys ja saavutettavuus. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisessä painotetaan turvallista kasvu- ja oppimisympäristöä, mielenterveyden tukemista, yhdenvertaisuutta, vanhemmuuden tukemista sekä lasten ja nuorten osallisuutta. Toimintaa ohjaavat lapsen oikeuksien sopimuksen periaatteet, erityisesti lapsen edun ensisijaisuus, syrjimättömyys, oikeus kehittymiseen sekä oikeus tulla kuulluksi itseään koskevissa asioissa. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen edellyttää kunnan eri palvelujen, hyvinvointialueen ja perheiden välistä yhteistyötä.
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellisuutta seurataan hyvinvointikertomuksen indikaattoreilla sekä valtakunnallisilla terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen mittareilla. Kuntien valtionosuusrahoitukseen sisältyvä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa eli HYTE-kerroin kannustaa kuntia vaikuttavaan ja suunnitelmalliseen hyvinvointityöhön. Sen perusteena ovat sekä kunnan toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit että väestön hyvinvoinnin muutoksia kuvaavat tulosindikaattorit.
Lähteet: kuntastrategia, hyvinvointisuunnitelma ja hyvinvoinnin edistämisen lakisääteiset tehtävät. [8, 16, 22]

8 Investoinnit ja rahoitus

8.1 Investointien priorisointi ja kustannusohjaus

Vuoden 2027 investoinnit suunnitellaan osana kunnan talouden kokonaisuutta ja taloussuunnitelmakautta 2028–2029. Investointien lähtökohtana ovat välttämättömät peruskorjaus- ja korvausinvestoinnit, lakisääteisten palvelujen edellyttämät investoinnit sekä kunnan elinvoimaa ja tulopohjaa vahvistavat kehittämishankkeet.
Vuoden 2027 investointien valmistelussa huomioidaan erityisesti Toholahden teollisuusalueen kehittämistarpeet, vesihuollon toimintavarmuus, kunnan kiinteistökannan kunto ja tarkoituksenmukainen käyttö sekä muut välttämättömät infrastruktuuri-investoinnit.
Kaikista investointiesityksistä laaditaan priorisointi, jossa arvioidaan investoinnin välttämättömyys, kiireellisyys, strateginen merkitys, taloudellinen vaikuttavuus ja mahdollisuudet toteutuksen jaksottamiseen. Useammalle vuodelle ajoittuvista hankkeista esitetään koko hankkeen kustannusarvio, vuosittainen rahoitustarve sekä arvio tulevista käyttö- ja ylläpitokustannuksista.
Investointien kustannusarvioiden tulee perustua riittävään suunnitteluun ja luotettaviin laskelmiin. Erityistä huomiota kiinnitetään hankkeiden kustannusseurantaan, päätöksenteon oikea-aikaisuuteen sekä siihen, että mahdolliset kustannuspoikkeamat tuodaan toimivaltaisten toimielinten käsiteltäviksi ennen sitovien määrärahojen ylittämistä.
Jokaiselle merkittävälle hankkeelle määritellään vastuuhenkilö, kokonaiskustannusarvio, vuosittaiset määrärahat, toteutusaikataulu, rahoitusosuudet, käyttötalousvaikutukset ja keskeiset riskit. Aikaisempien vuosien toteuma ja jäljellä oleva kustannusennuste esitetään erikseen. Monivuotista hanketta ei arvioida vain yhden vuoden määrärahan perusteella.
Toteutuksen aikana seurataan kustannuksia, sitoumuksia, avustusehtoja ja maksatuksia. Olennaiset muutokset valmistellaan päätettäviksi ennen lisäsitoumuksia. Hankkeen päätyttyä arvioidaan toteutuneet kustannukset ja tavoitteiden saavuttaminen.

8.2 Kunnan lainakanta ja lainanhoito

Rautalammin kunnan lainanhoidon tavoitteena on turvata maksuvalmius, pitää velkaantuminen hallittuna ja sovittaa lainojen takaisinmaksu kunnan tulorahoitukseen. Investointeja arvioidaan yhdessä lainanlyhennysten, korkokulujen ja muiden rahoitustarpeiden kanssa.

Lainakannan kehitys

Kunnan kokonaislainakanta oli vuoden 2025 lopussa noin 7,64 miljoonaa euroa, kun se vuoden 2024 lopussa oli noin 8,47 miljoonaa euroa. Lainakanta pieneni noin 829 000 euroa eli 9,8 prosenttia. Asukasta kohti lainaa oli 2 610 euroa, kun vastaava määrä vuotta aikaisemmin oli 2 883 euroa.

Vuonna 2025 pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin noin 1,53 miljoonaa euroa ja lyhytaikaisten lainojen nettomäärä kasvoi noin 705 000 euroa. Kokonaislainakannan muutosta arvioitaessa huomioidaan siten sekä pitkäaikaisten lainojen että lyhytaikaisen rahoituksen kehitys. Investointeihin ei ole talousarvion valmistelutilanteessa 31.10.2026 mennessä nostettu uutta lainaa. Vanhojen lainojen uudelleenjärjestely ja maksuvalmiuden turvaamiseen käytettävä lyhytaikainen rahoitus erotetaan investointeihin otettavasta uudesta lainasta.

Lainasalkun järjestely ja rahoitusriskit

Kunnanhallitus hyväksyi 19.1.2026 § 13 lainasalkun uudelleenjärjestelyn. Päätöksen tavoitteena on yhdistää vaihtuvakorkoisia lainoja, sisällyttää noin 1,5 miljoonaa euroa kuntatodistuksia pitkäaikaisempaan rahoitukseen sekä säilyttää vanhat edulliset kiinteäkorkoiset lainat. Päätökseen sisältynyt noin 700 000 euron investointilisälainaa ei ole nostettu.

Jälleen rahoituksen vaikutukset esitetään erikseen kokonaislainakannan muutoksesta. Lainojen takaisinmaksuajan muuttaminen voi helpottaa vuosittaista kassavirtaa, mutta voi samalla kasvattaa koko laina-ajalta maksettavia korkokuluja.

Korkoriskiä seurataan lainojen korkosidonnaisuuksien, korontarkistusajankohtien ja mahdollisten suojausten perusteella. Maksuvalmius- ja jälleen rahoitusriskiä arvioidaan lainojen erääntymisten ja kassavirtaennusteiden avulla.

Korkokulut vuonna 2027

Vuoden 2027 korkokuluihin varataan 160 000 euroa. Määräraha on noin 40 000 euroa eli 20,0 prosenttia pienempi kuin vuoden 2026 talousarvion vertailuluku.

Korkokulujen vertailu	**TP 2025**	**TA 2026**	**TA 2027**
Korkokulut, euroa	161 671	200 004	160 000
Korkokulut suhteessa toimintakuluihin	1,44 %	1,70 %	1,33 %
Korkokulut suhteessa verotuloihin ja valtionosuuksiin yhteensä	1,62 %	1,96 %	1,60 %

Korkokulut esitetään tuloslaskelmassa erillään toimintakuluista. Taulukon prosenttiosuudet kuvaavat korkomenojen mittaluokkaa suhteessa kunnan menoihin ja verorahoitukseen. Ne eivät kuvaa lainasalkun keskikorkoa.

Korkomäärärahan riittävyys tarkistetaan ajantasaisen lainasalkun, toteutuneiden korkoehtojen, mahdollisten suojausten ja suunnitellun uuden lainanoton perusteella.

Rautalammin kunnan lainakanta oli vuoden 2025 lopussa noin 7,64 miljoonaa euroa. Vuoden 2026 lopun lainakannaksi arvioidaan 6,45 miljoonaa euroa. Lopullinen määrä tarkentuu vuoden 2026 lainanlyhennysten, mahdollisten lainajärjestelyjen ja lyhytaikaisen rahoituksen perusteella.
Vuoden 2027 talousarvion rahoitussuunnittelussa varaudutaan pitkäaikaisen lainarahoituksen käyttöön sekä olemassa olevien lainojen takaisinmaksuun. Lainanoton tarvetta arvioidaan suhteessa investointien toteutumiseen, tulorahoituksen riittävyyteen ja kunnan maksuvalmiuteen. Mahdollinen lyhytaikainen rahoitus otetaan huomioon kokonaislainakannan kehityksessä.
Kunnan tavoitteena on hillitä velkaantumista, hallita korko- ja jälleenrahoitusriskejä sekä turvata riittävä maksuvalmius. Uuden lainanoton tarvetta pyritään vähentämään investointien huolellisella ajoittamisella, tulorahoituksen vahvistamisella ja omaisuuden tarkoituksenmukaisella hyödyntämisellä.
Lainakannan kehitystä, lainanhoitomenoja ja maksuvalmiutta seurataan säännöllisesti osana kunnan talouden raportointia. Lainojen nostot, lyhennykset ja lainanottovaltuudet esitetään yksilöityinä talousarvion rahoitusosassa.

8.3 Lainanhoito ja investointien rahoitus

Vuoden 2027 vuosikate on 1 087 204 euroa. Vuosikate sisältää korkokulut, ja sen on osaltaan riitettävä lainanlyhennyksiin ja investointien rahoittamiseen. Poistot kattava vuosikate tai ylijäämäinen tilikauden tulos ei yksin osoita rahoituksen riittävyyttä.
Rahoitusosassa esitetään vuoden 2026 lopun arvioitu lainakanta, vuoden 2027 pitkäaikaisten lainojen nostot ja lyhennykset, lyhytaikaisten lainojen nettomuutos sekä vuoden 2027 lopun arvioitu kokonaislainakanta. Lainanottovaltuudet yksilöidään talousarvion sitovuusmääräyksissä.
Kunnan oman lainakannan lisäksi seurataan konserniyhtiöiden velkoja, kunnan antolainasaamisia ja takausvastuita. Näiden vaikutukset arvioidaan osana kuntakonsernin rahoitusasemaa ja riskienhallintaa.

9 Kuntakonserni ja tytäryhtiöiden tavoitteet

9.1 Omistajaohjaus ja yhteiset tavoitteet

Kuntakonsernin muodostavat kunta ja sen tytäryhteisöt. Tytäryhteisöjä ovat yhteisöt, joissa kunnalla on kirjanpitolain mukaisesti määräysvalta. Talousarvio laaditaan ottaen huomioon kuntakonsernin vastuut ja velvoitteet. Talousarviossa asetetaan toiminnan ja talouden vuosittaiset tavoitteet. Kuntakonsernia tulee johtaa kokonaisuutena kuntakonsernin kokonaisedun näkökulmasta ja strategisten tavoitteiden mukaisesti. Omistajaohjauksen oikeudelliset perusteet ovat kuntalain 46–48 §:ssä. [1]
Valtuusto päättää osana kuntastrategiaa omistajapolitiikasta sekä omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Tytäryhteisöt luokitellaan strategisen ja taloudellisen merkityksen sekä riskien perusteella. Omistajaohjauksella huolehditaan, että tytäryhteisöjen toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisetu. Konserniohje on omistajaohjauksen keskeinen väline. Konserniohjeen vähimmäissisällöstä säädetään kuntalain 47 §:ssä. Konserniohjetta sovelletaan kunnan tytäryhteisöille. Konsernivalvonta on tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seurantaa, analysointia ja raportointia sekä riskienhallinnan seurantaa. [1, 47 §]

Rautalammin kunnan tytäryhtiöiden toiminnan tulee tukea kuntastrategian 2026–2029 toteuttamista, kunnan elinvoiman vahvistamista ja kuntakonsernin taloudellista kestävyyttä. Vuonna 2027 omistajaohjauksen painopiste siirtyy aikaisempina vuosina valmisteltujen suunnitelmien ja toimintamallien käytännön toteuttamiseen, toiminnan tuloksellisuuden parantamiseen sekä taloudellisten riskien hallintaan.
Tytäryhtiöiden tulee toimia taloudellisesti kestävällä tavalla ja huolehtia maksuvalmiudestaan, omaisuutensa tarkoituksenmukaisesta käytöstä sekä investointien suunnitelmallisuudesta. Kunnan omistukseen liittyvien taloudellisten vastuiden ja riskien tulee olla ennakoitavissa. Yhtiöiden tulee raportoida kunnanhallitukselle taloudestaan, toiminnallisten tavoitteidensa toteutumisesta, investoinneistaan ja merkittävistä riskeistään osana kunnan osavuosikatsauksia. Tytäryhtiöiden osavuosikatsaukset saatetaan myös kunnanvaltuustolle tiedoksi.
Yhtiöiden hallitukset vastaavat tavoitteiden toteuttamisesta ja yhtiöiden johtamisesta. Kunnanhallitus seuraa toteutumista omistajaohjauksessa. Merkittävistä riskeistä ja poikkeamista ilmoitetaan viipymättä. Kunnan ja yhtiöiden väliset palvelut, lainat ja vakuudet dokumentoidaan ja kustannukset kohdennetaan asianmukaisesti.

9.2 Rautalammin Kehitys Oy ja Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit

Vuoden 2026 aikana yhtiöiden hallitukset ovat käsitelleet yhteistä strategiaa, johtamista, tehtävänjakoa ja toimintamallia. Vuonna 2027 tavoitteena on edetä valmistelusta konkreettisiin ratkaisuihin ja vahvistaa yhtiöiden toimintaa osana kunnan elinvoimatyötä.

Yhteinen toimintamalli

Yhtiöiden johtamista, tehtävänjakoa ja hallinnollista rakennetta kehitetään siten, että toiminta on tehokasta, vastuut selkeitä ja käytettävissä olevat resurssit kohdentuvat tarkoituksenmukaisesti. Yhtiörakenteen mahdollisia muutoksia arvioidaan taloudellisten, toiminnallisten ja oikeudellisten vaikutusten perusteella.
Mittari: Yhtiöiden yhteistä toimintamallia koskevat ratkaisut on valmisteltu ja tarvittavat päätökset tehty vuoden 2027 aikana.

Toholahti ja yrityshankinta

Toholahden teollisuusalueen aktiivista markkinointia ja yritysten sijoittumisen edistämistä jatketaan yhteistyössä kunnan, Kehitysyhtiö SavoGrown ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Tavoitteena on saada alueelle yritystoimintaa, investointeja ja uusia työpaikkoja.
Mittari: Toteutetut markkinointitoimenpiteet, yrityskontaktit, sijoittumisneuvottelut sekä toteutuneet yrityssijoittumiset.

Yrityskiinteistöjen käyttö ja tuloksellisuus

Yhtiöiden hallinnassa olevien yrityskiinteistöjen käyttöastetta ja vuokratuottoja pyritään parantamaan. Kiinteistöjen ylläpitoa, korjaustarpeita ja investointeja suunnitellaan pitkäjänteisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla.
Mittari: Kiinteistöjen käyttöasteen ja vuokratuottojen kehitys, yhtiöiden taloudellinen tulos sekä toteutuneet kehittämistoimenpiteet.

Investointiedellytykset
Yhtiöt osallistuvat kunnan elinvoimatyöhön edistämällä yritysten sijoittumisedellytyksiä ja investointien toteutumista. Erityistä huomiota kiinnitetään toimitilojen saatavuuteen sekä sähköverkon kapasiteetin riittävyyteen.
Mittari: Investointihankkeiden eteneminen, yritysten toimitilatarpeisiin löydetyt ratkaisut sekä sähkökapasiteettiin liittyvien selvitysten ja toimenpiteiden eteneminen.

9.3 Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy
Asunnonhankinta Oy:n toiminnassa vuoden 2027 keskeisin tavoite on yhtiön taloudellisen tilanteen vahvistaminen ja vuokra-asuntokannan kehittäminen kunnan muuttuvia asumistarpeita vastaavaksi.
Vuonna 2026 on käsitelty yhtiön talouden tervehdyttämistä, rahoitusjärjestelyjä sekä johtamisen ja toiminnan kehittämistä. Vuonna 2027 painopisteenä on hyväksyttyjen toimenpiteiden toteuttaminen ja niiden vaikutusten seuranta.

Talouden tervehdyttäminen
Yhtiö jatkaa talouden tervehdyttämissuunnitelman toteuttamista ja huolehtii maksuvalmiutensa turvaamisesta. Talouden suunnittelussa huomioidaan lainanhoito, kiinteistöjen ylläpitokustannukset ja Valtiokonttorin päätöksiin liittyvät ehdot.
Mittari: Talouden tervehdyttämissuunnitelman toteutuminen, tilikauden tulos, kassavarojen riittävyys ja lainanhoitokyvyn kehitys.

Asuntojen käyttöaste
Yhtiö tehostaa asuntojen vuokrausta, markkinointia ja asukasvalintaprosesseja. Tavoitteena on vähentää tyhjien asuntojen määrää, parantaa vuokratuottoja ja turvata asuntokannan taloudellinen ylläpito.
Mittari: Asuntojen käyttöaste, tyhjien asuntojen määrä ja vuokratuottojen kehitys.

Asuntokannan kehittäminen
Yhtiö arvioi nykyisen asuntokannan kuntoa, korjaustarpeita ja soveltuvuutta tuleviin asumistarpeisiin. Asuntokannan kehittämisessä huomioidaan erityisesti työntekijöiden, opiskelijoiden, lapsiperheiden ja kuntaan muuttavien henkilöiden asumistarpeet.
Uusien asuntojen toteuttamista valmistellaan yhtiön taloudellisten mahdollisuuksien, kysynnän ja rahoitusratkaisujen perusteella.
Mittari: Asuntokannan kehittämissuunnitelman toteutuminen, valmistellut investointi- ja rahoitusratkaisut sekä toteutuneet asuntojen kunnostus- ja kehittämistoimenpiteet.

Opiskelijoiden ja työntekijöiden asuminen
Yhtiö kehittää yhteistyössä kunnan ja muiden toimijoiden kanssa asumisratkaisuja, jotka tukevat lukion opiskelijoiden, kansainvälisten opiskelijoiden ja alueelle työllistyvien henkilöiden sijoittumista Rautalammille.
Mittari: Opiskelija- ja työvoima-asumiseen osoitettujen asuntojen määrä, käyttöaste ja toteutetut yhteistyötoimenpiteet.
Rakentamisen, korjausten ja muiden investointien valmistelussa arvioidaan kysyntä, kokonaiskustannukset, rahoitus ja lainanhoitokyky. Kunnan mahdolliset lainat ja takaukset

ratkaistaan erikseen. Yhtiön velka ja kunnan oma lainakanta erotetaan toisistaan, ja konsernin kokonaisvastuut huomioidaan päätöksenteossa. Kuntalain 129 § edellyttää riskien arviointia ja kunnan etujen turvaamista; konserniin kuuluminen ei poista vastavakuuksien tai valtiontukisääntöjen arviointia. [1, 24]

10 Toimeenpano, seuranta ja riskienhallinta

10.1 Talouden ja strategian seuranta

Toimielimet seuraavat talousarvion toteutumista kuukausittain hallintosäännön 59 §:n mukaisesti. Toiminnan ja talouden raportointitapa täsmennetään täytäntöönpano-ohjeissa. Johtoryhmä kokoaa kokonaisennusteen ja kunnanhallitus käsittelee olennaiset poikkeamat. Valtuustolle raportoidaan osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöksessä. [2, 8]
Raportoinnissa esitetään toimintatuotot, toimintakulut, toimintakate, verotulot, valtionosuudet, vuosikate, investoinnit, maksuvalmius ja koko vuoden tulosennuste. Olennaisista poikkeamista selvitetään syyt, vaikutukset ja korjaavat toimet. Vastuu määrärahoista ja tavoitteista kuuluu toimialojen vastuuhenkilöille.
Strategisten tavoitteiden ja kärkiprojektien seuranta yhdistetään osavuosikatsauksiin ja tilinpäätökseen. Raportoinnissa arvioidaan mittarien toteutuminen, tavoitteista poikkeamisen syyt ja tarvittavat muutokset. Talousarvion sitovien tavoitteiden muuttamisessa noudatetaan luvussa 2.4 kuvattua menettelyä.

10.2 Sisäisen valvonnan vastuut

Rautalammin kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta perustuvat kuntalakiin (410/2015), kunnan hallintosääntöön, konserniohjeeseen sekä valtuuston hyväksymiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteisiin. Kuntalain 14, 39 ja 90 § sekä hallintosäännön 67 § määrittävät perusteet ja järjestämisvastuut. [1, 2]
Sisäisen valvonnan tavoitteena on varmistaa kunnan toiminnan lainmukaisuus, taloudellisuus, tuloksellisuus ja tarkoituksenmukaisuus sekä päätöksenteon perustana olevien tietojen oikeellisuus ja riittävyys. Sisäisellä valvonnalla turvataan kunnan omaisuutta ja voimavaroja, varmistetaan toiminnan jatkuvuutta sekä ehkäistään taloudellisia ja toiminnallisia riskejä.

- Kunnanvaltuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.
- Kunnanhallitus vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä konsernivalvonnasta.
- Kunnanjohtaja vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan johtamisesta osana kunnan operatiivista johtamista.
- Toimialajohtajat, esihenkilöt ja muut vastuuhenkilöt vastaavat sisäisen valvonnan toteuttamisesta omilla vastuualueillaan.
- Tytäryhtiöiden hallitukset ja toimitusjohtajat vastaavat yhtiöidensä sisäisestä valvonnasta, riskienhallinnasta ja talouden seurannasta. Kunta toteuttaa konsernivalvontaa omistajaohjauksen ja konserniohjeen mukaisesti.

Valvonta on osa päivittäistä johtamista, päätösvalmistelua, sopimusten hallintaa ja maksuliikennettä. Vuoden 2027 kehittämistyössä hyödynnetään talousseurannan, investointien selvitystyön ja varautumisharjoitusten havaintoja.

10.3 Vuoden 2027 valvonnan painopisteet

Talous ja hankinnat

Seurataan tulojen kertymää, menojen ennustetta, sopimuksia, laskujen hyväksymistä ja sisäisten veloitusten oikeellisuutta. Poikkeamiin puututaan ennen määrärahaylityksiä.

Investoinnit

Varmistetaan kokonaiskustannusten ja vuosittaisten määrärahojen erottaminen, sitoumusten seuranta, rahoitusosuuksien maksatus sekä muutosten oikea aikainen päätöksenteko.

Konsernivastuut

Seurataan yhtiöiden maksuvalmiutta, lainanhoitokykyä, investointien rahoitusta ja kuntaan kohdistuvia vastuita. Tavoitteiden seuranta toteutetaan luvun 9 mukaisesti.

Kiinteistöt ja infrastruktuuri

Arvioidaan käyttöasteet, ylläpitokustannukset, korjaustarpeet, vuokratulot ja omaisuuden arvo. Vesihuollossa ja muussa kriittisessä infrastruktuurissa painotetaan toimintavarmuutta.

Työllisyys ja kotoutuminen

Seurataan palvelujen kustannuksia ja vaikuttavuutta, työttömyysetuuksien rahoitusvastuuta, valtion korvausten hakemista sekä vastuunjaon ja tietosuojan toteutumista.

Henkilöstö

Varmistetaan tehtävänkuvat, sijaisjärjestelyt ja osaaminen. Seurataan työkuormitusta, sairauspoissaoloja, vaihtuvuutta ja rekrytointitarpeita. Keskeisten tehtävien jatkuvuus turvataan myös poissaoloissa.

Tietoturva ja tiedonhallinta

Varmistetaan käyttöoikeudet, varmuuskopiointi ja palautettavuus, henkilötietojen asianmukainen käsittely, palveluntuottajien vastuut ja poikkeamien ilmoittaminen.

Varautuminen ja jatkuvuus

Viedään valmiussuunnitelma käytäntöön, koulutetaan henkilöstöä ja harjoitellaan yhteistä tilannekuvaa, viestintää ja palvelujen turvaamista. Painopisteitä ovat energia, vesi, tietoliikenne ja väestönsiirtoihin liittyvä yhteistyö.
Varautuminen perustuu valmiuslain (1552/2011) 12 §:n velvoitteeseen ja kunnan valmiussuunnitteluun. Vuonna 2027 harjoitellaan johtamista, viestintää ja kriittisten palvelujen jatkuvuutta sekä varmistetaan sopimuskumppanien vastuut. Yhteistyötä tehdään viranomaisten, hyvinvointialueen, yritysten, järjestöjen ja kylien kanssa. [18]

10.4 Riskien arviointi ja raportointi

Merkittävissä taloudellisissa ja toiminnallisissa ratkaisuissa tulee arvioida päätöksen vaikutukset kunnan talouteen, palvelujen jatkuvuuteen, henkilöstöön ja kuntakonsernin kokonaisetuun.
Erityisesti investointeja, palvelurakenteen muutoksia, merkittäviä sopimuksia, omaisuuden luovutuksia sekä tytäryhtiöiden rahoitusjärjestelyjä koskevissa päätöksissä tulee tunnistaa keskeiset riskit ja niiden hallintakeinot.

Riskienhallinnan tulee olla oikeassa suhteessa päätöksen merkittävyyteen. Merkittävistä riskeistä ja niiden muutoksista raportoidaan kunnanhallitukselle osana toiminnan ja talouden seurantaa.
Toimialat vastaavat omien riskienhallintatoimenpiteidensä toteuttamisesta ja raportoivat olennaisista poikkeamista kunnan johdolle. Kunnanhallitukselle esitetään vähintään puolivuosittain yhteenveto kunnan merkittävimmistä taloudellisista, toiminnallisista ja strategisista riskeistä sekä niiden hallintatoimenpiteistä.
Tilinpäätöksen toimintakertomuksessa annetaan kuntalain 115 §:n mukaisesti selvitys sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, havaituista olennaisista puutteista ja keskeisistä johtopäätöksistä sekä tarvittavista kehittämistoimenpiteistä. [1, 115 §; 25]

Lähteet

Kunnan tuloslaskelmatiedot on päivitetty 20.11.2026 toimitetun laskelman mukaisiksi. Muiden verkkolähteiden aiemman valmisteluversion tarkistusajankohta on 19.10.2026. Viitenumerot kohdistuvat yllä oleviin asiakokonaisuuksiin. Kunnan omat toimintalinjaukset ja esitetyt tavoitteet perustuvat talousarvion valmisteluaineistoon.

[1] Kuntalaki 410/2015. Erityisesti 14, 37, 39, 46–48, 90, 110–112, 115 ja 129 §. Ajantasainen säädös. Avaa lähde

[2] Rautalammin kunnan hallintosääntö, päivitys voimaan 1.5.2026. Taloudenhoito 57–66 §, ulkoinen ja sisäinen valvonta 67 § sekä sisäinen valvonta ja riskienhallinta 75–79 §. https://www.rautalampi.fi/wp-content/uploads/2026/05/Hallintosaanto-2026.pdf

[3] Suomen Kuntaliitto. Kunnan ja kuntayhtymän talousarvio ja suunnitelma. Talousarvion rakenne ja sitovuus. Avaa lähde

[4] Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto. Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimisesta 2023. Avaa lähde

[5] Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto. Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän rahoituslaskelman laatimisesta 3.10.2023. Avaa lähde

[6] Rautalammin kunta. Tilinpäätös 2025, valtuusto 29.6.2026. Erityisesti tuloslaskelma ja taseen tunnusluvut. Avaa lähde

[7] Rautalammin kunta. TA – Tuloslaskelma ulk.20112026.pdf. Toimitettu ulkoinen tuloslaskelma 20.11.2026, yksi sivu. Vuoden 2025 tilinpäätösvertailu, vuoden 2026 talousarvio, vuoden 2027 talousarvioesitys sekä vuosien 2028 ja 2029 suunnitelmat.

[8] Rautalammin kuntastrategia 2026–2029. Strategia, kärkiprojektit ja mittarit. Avaa lähde

[9] Valtiovarainministeriö. Taloudellinen katsaus syksy 2026. VM 2026:35, 21.9.2026. Avaa lähde

[10] Valtiovarainministeriö. Kuntatalousohjelma vuodelle 2027, syksy 2026. VM 2026:38. Avaa lähde

[11] Valtiovarainministeriö. Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentiksi ehdotetaan 25,05 vuodelle 2027. Hallituksen esitystä koskeva tiedote. Avaa lähde

[12] Valtiovarainministeriö. Valtionosuusuudistuksen valmistelutilanne. Avaa lähde

[13] KT. Kunta-alan sopimuskorotukset 2025–2028 ja tieto vuoden 2027 korotusten säilymisestä 21.9.2026. Sopimusalojen erilliset määräykset huomioidaan. Avaa lähde

[14] Kuntaliitto. Yleiskirje 7/2026, 9.7.2026. Hankintalain muutoksen 519/2026 toimeenpano kunnissa. Hankintalaki 1397/2016, erityisesti 15 § ja siirtymäsäännökset. Avaa lähde

[15] Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023 ja muutoslaki 706/2026. Erityisesti 13 ja 27 § sekä voimaantulosäännökset. Avaa lähde

[16] Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, erityisesti 6 §. Avaa lähde

[17] Kuntaliitto. Uudistettu vesihuoltolaki tuli voimaan 1.1.2026. Vesihuoltolaki 119/2001, erityisesti 4 c ja 18 § sekä siirtymäsäännökset. Avaa lähde

[18] Valmiuslaki 1552/2011, 12 §. Kuntaliiton kooste varautumisen oikeudellisista perusteista. Avaa lähde

[19] Tilastokeskus. Työvoimatutkimus elokuu 2026, tiedote 22.9.2026. Avaa lähde

[20] KEHA-keskus. Pohjois-Savon työllisyyskatsaus elokuu 2026. Työnvälitystilasto. Avaa lähde

[21] Rautalammin kunnanhallitus 8.9.2026 § 241. Talousarvioraami 2027 ja taloussuunnitelma 2028–2029. Avaa lähde

[22] Rautalammin kunnanvaltuusto 16.12.2025. Hyvinvointisuunnitelma 2025–2029. Avaa lähde

[23] Työ- ja elinkeinoministeriö. Asetus lausuntokierrokselle kotoutumisen laskennallisista korvauksista, 19.8.2026. Valmistelutieto, ei lopullinen korvauspäätös. Avaa lähde

[24] Kuntaliitto. Takauksen antamisen edellytykset kunnissa. Kuntalain 129 §, riskit, vastavakuudet ja valtiontukisääntely. Avaa lähde

[25] Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto. Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta 2024.

TULOT JA MENOT PÄÄLUOKITTAIN

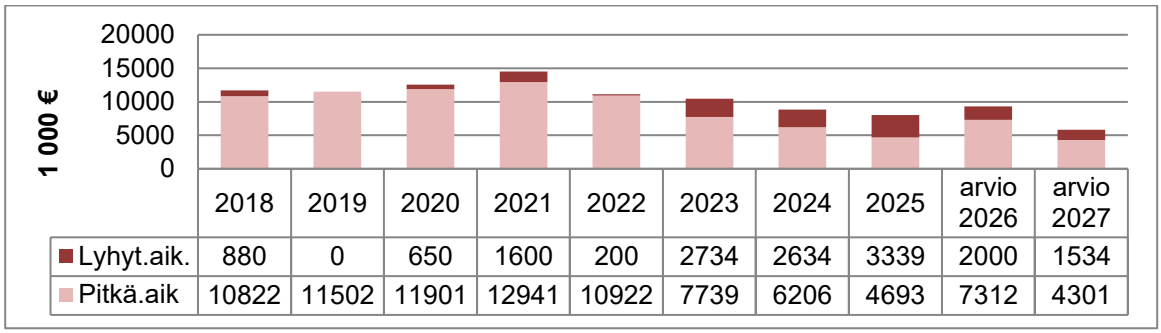
(ulkoiset 1 000 €)

TULOT	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Käyttötalous	4 524	2 233	2 685
Tuloslaskelmaosa	10 461	10 699	10 358
Investointi	37	357	0
Rahoitusosa ilman tilap.lainoja	909	1 500	1 000
Yhteensä	15 931	14 789	14 043

MENOT	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Käyttötalous	12 725	11 762	11 952
Tuloslaskelmaosa	163	200	340
Investointi	1 270	1 052	751
Rahoitusosa ilman tilap.lainoja	1 534	700	700
Yhteensä	15 692	13 714	13 743

Taulukossa vertaillaan vuoden 2026 talousarviota muutoksineen vuoden 2027 talousarvioon. Taulukko kertoo sen, miten tilanne vaihtelee käyttötalouden, investointien ja esim. lainarahoituksen suhteen.

LAINATILANNE 31.12. (1 000 €)

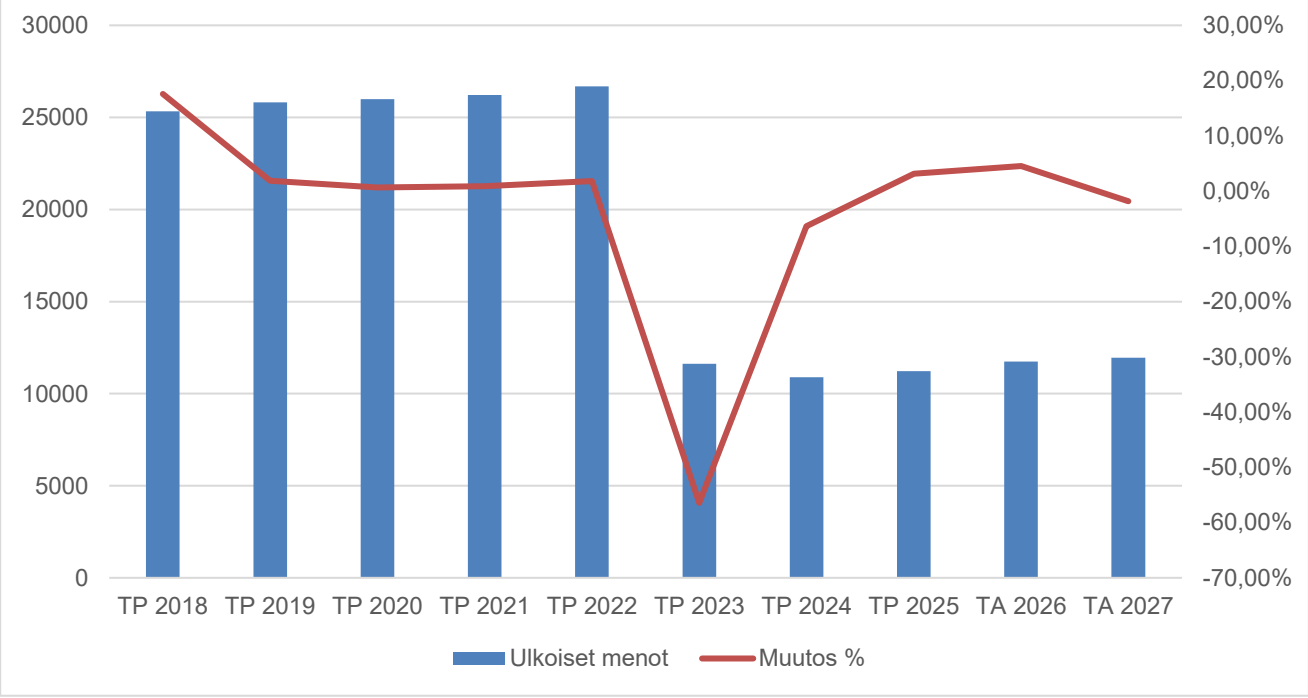

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	arvio 2026	arvio 2027
Lyhyt.aik.	880	0	650	1600	200	2734	2634	3339	2000	1534
Pitkä.aik	10822	11502	11901	12941	10922	7739	6206	4693	7312	4301

ASUKASLUKU 31.12.2025

	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
Yhteensä	3121	3053	3033	2964	2933	2935	2927
Muutos	-75	-68	-20	-69	-31	2	-8
Naiset	1567	1518	1506	1467	1465	1465	1465
Miehet	1554	1535	1527	1497	1468	1470	1462

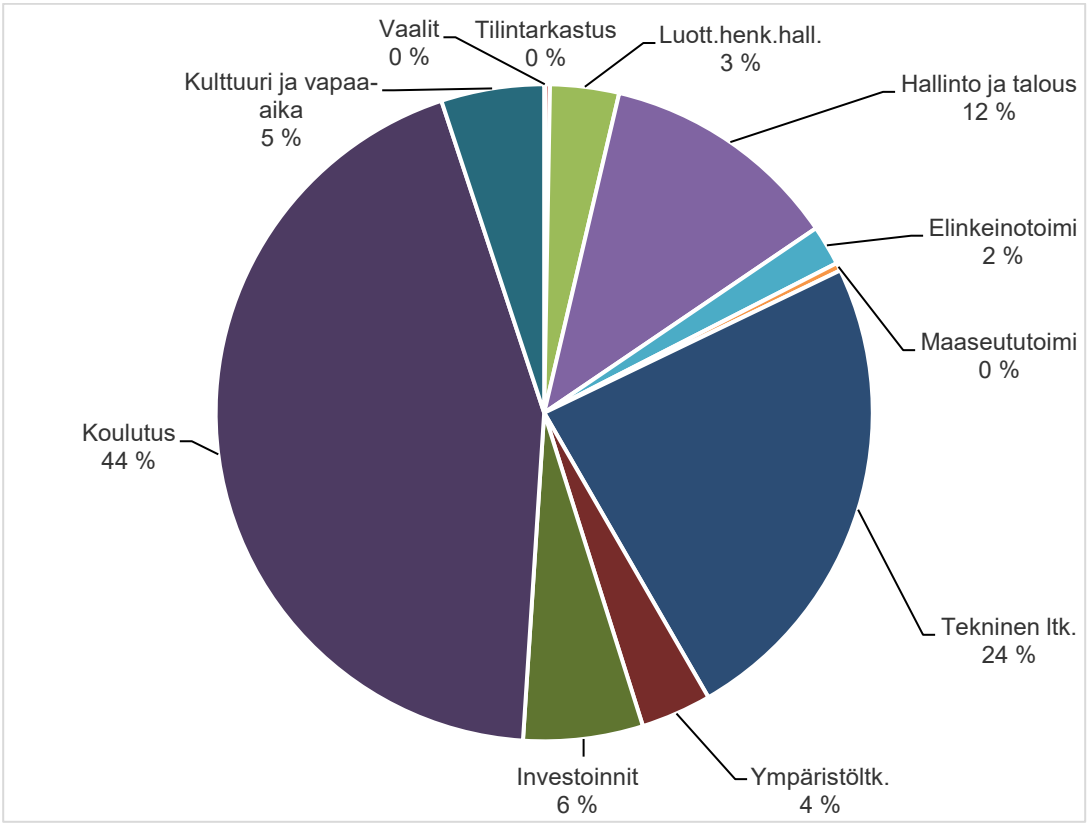
ULKOISET KÄYTTÖMENOT 2018– TA2027 (1 000 €)

MENOT TOIMINNOITTAIN ULKOISET 1 000 € (ilman sis.eriä)

Menolaji	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Vaalit	5	0	7
Tilintarkastus	23	24	29
Luott.henk.hall.	453	431	432
Hallinto ja talous	1 374	1 405	1 509
Elinkeinotoimi	257	251	251
Maaseututoimi	52	50	50
Koulutus	5 688	5 498	5 598
Kulttuuri ja vapaa-aika	636	628	646
Tekninen lautakunta	2 927	2 948	3 035
Ympäristölautakunta	422	433	443
Investoinnit	824	1 052	751
Yhteensä	12 661	12 720	12 751

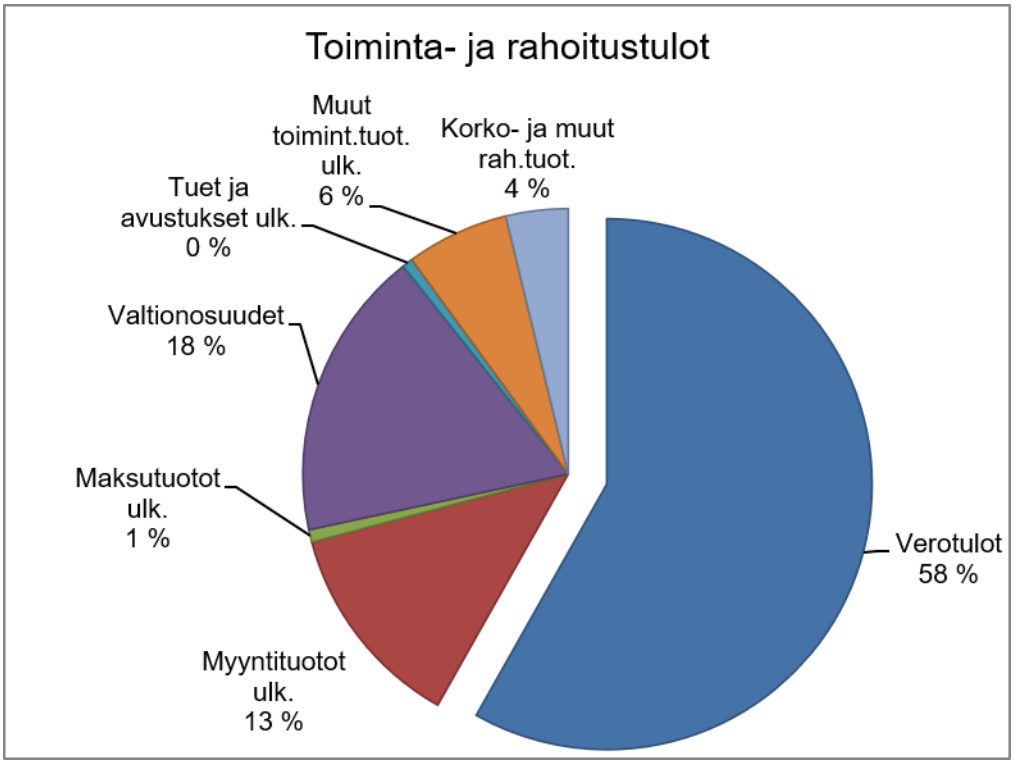
Taulukko kertoo miten eri toimintojen menot ovat muuttuneet ja mikä on niiden
suhteellinen osuus kunnan menoista.

TOIMINTA- JA RAHOITUSTUOTOT (1 000 €)

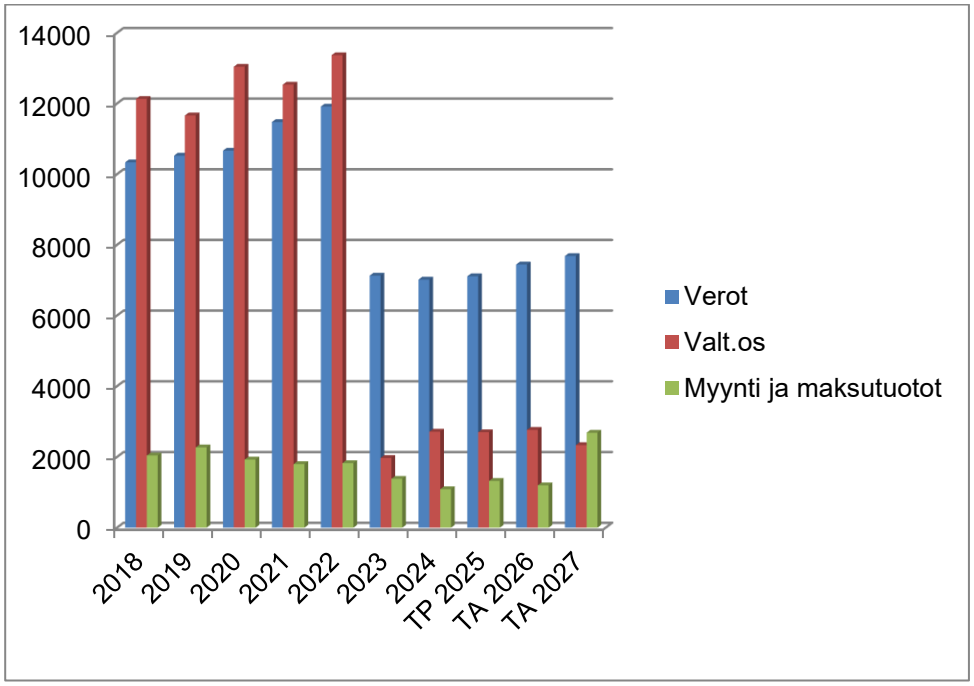
	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Verotulot	7 031	7 443	7 683
Valtionosuudet	2 110	2 766	2 335
Myyntituotot ulk.	1 520	1 095	1 674
Maksutuotot ulk.	141	103	101
Tuet ja avustukset ulk.	337	153	86
Muut toimintatuotot ulk.	1 028	883	825
Korko- ja muut rah.tuotot	500	490	500
Satunnaiset tuotot	0	0	0
Yhteensä	12 667	12 933	13 204

Taulukosta ja kuviosta nähdään kunnan riippuvuus verotuloista ja valtionosuuksista.

SUURET TULORYHMÄT (1 000€)

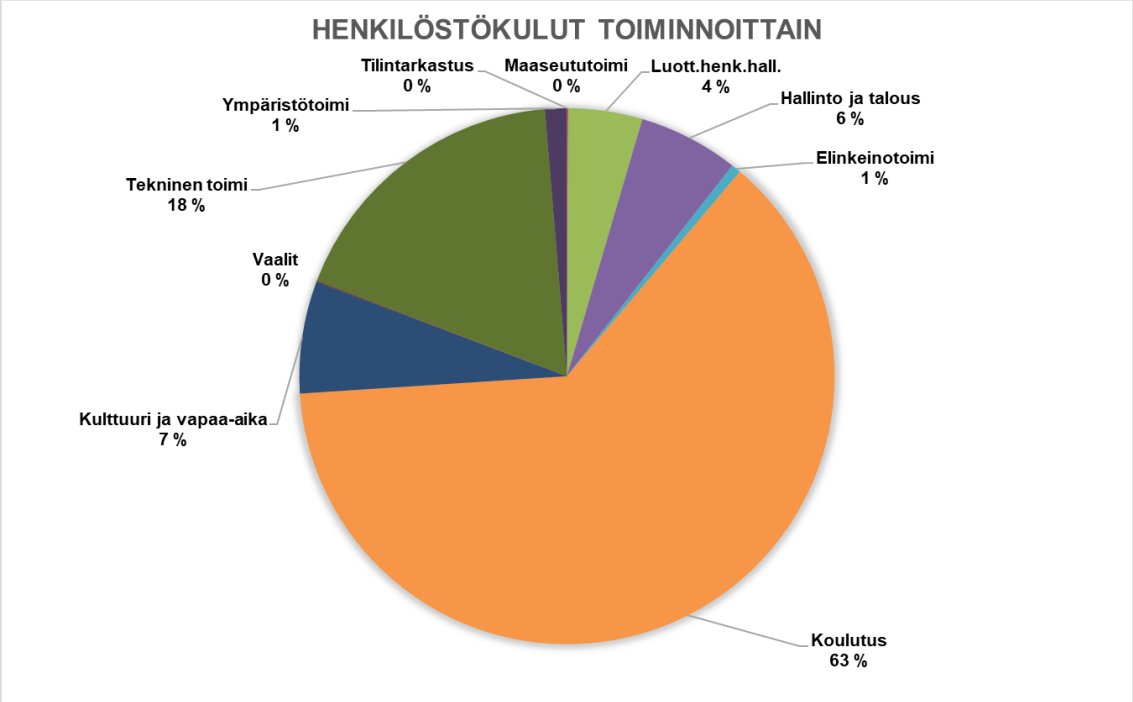
	Verot	Valt.os	Myynti ja maksutuotot
2018	10336	12132	2041
2019	10524	11663	2270
2020	10666	13043	1928
2021	11477	12535	1798
2022	11914	13369	1826
2023	7128	1972	1382
2024	7016	2715	1089
TP 2025	7110	2700	1323
TA 2026	7443	2766	1198
TA 2027	7683	2335	2685

HENKILÖSTÖKULUT TOIMINNOITTAIN (1 000 €)

Menolaji	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Vaalit	10	0	5
Tilintarkastus	8	5	6
Luott.henk.hall.	295	266	272
Hallinto ja talous	420	369	391
Elinkeinotoimi	32	31	37
Maaseututoimi	0	0	0
Koulutus	3766	3984	3636
Kulttuuri ja vapaa-aika	413	415	415
Tekninen toimi	1033	1122	1253
Ympäristötoimi	72	90	81
Yhteensä	6049	6282	6096

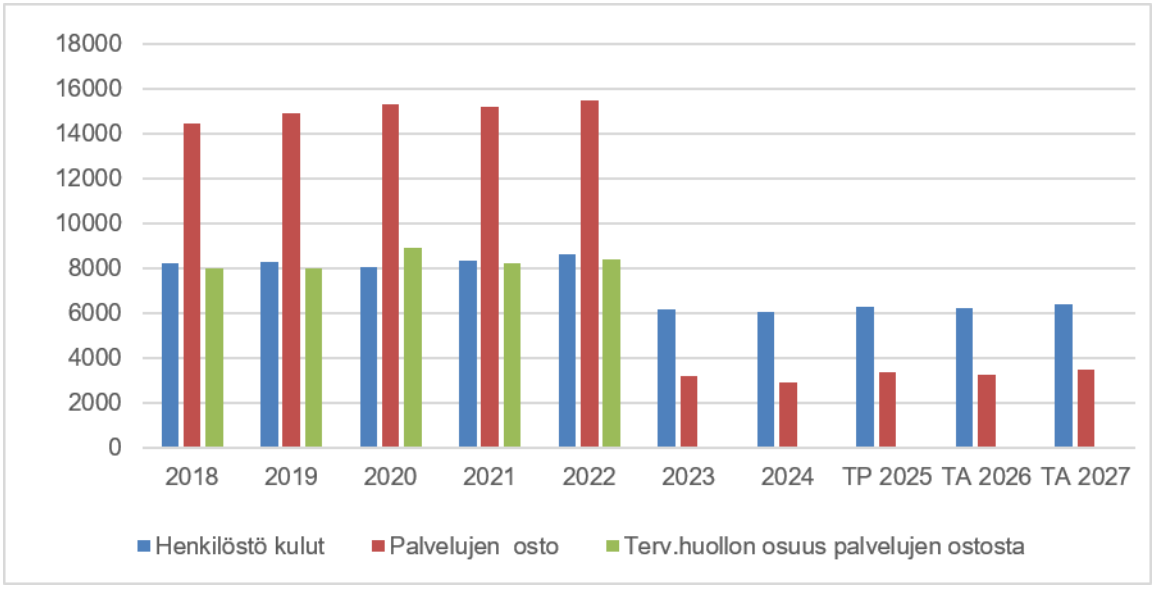
Kuvio osoittaa henkilöstön sijoittumisen kunnan eri sektoreille sekä siinä tapahtuneet muutokset.

HENKILÖSTÖKULUT JA PALVELUJEN OSTO (1 000€)

Taulukossa ja kuviossa vertailtu henkilöstökuluja ja palvelujen ostoja.

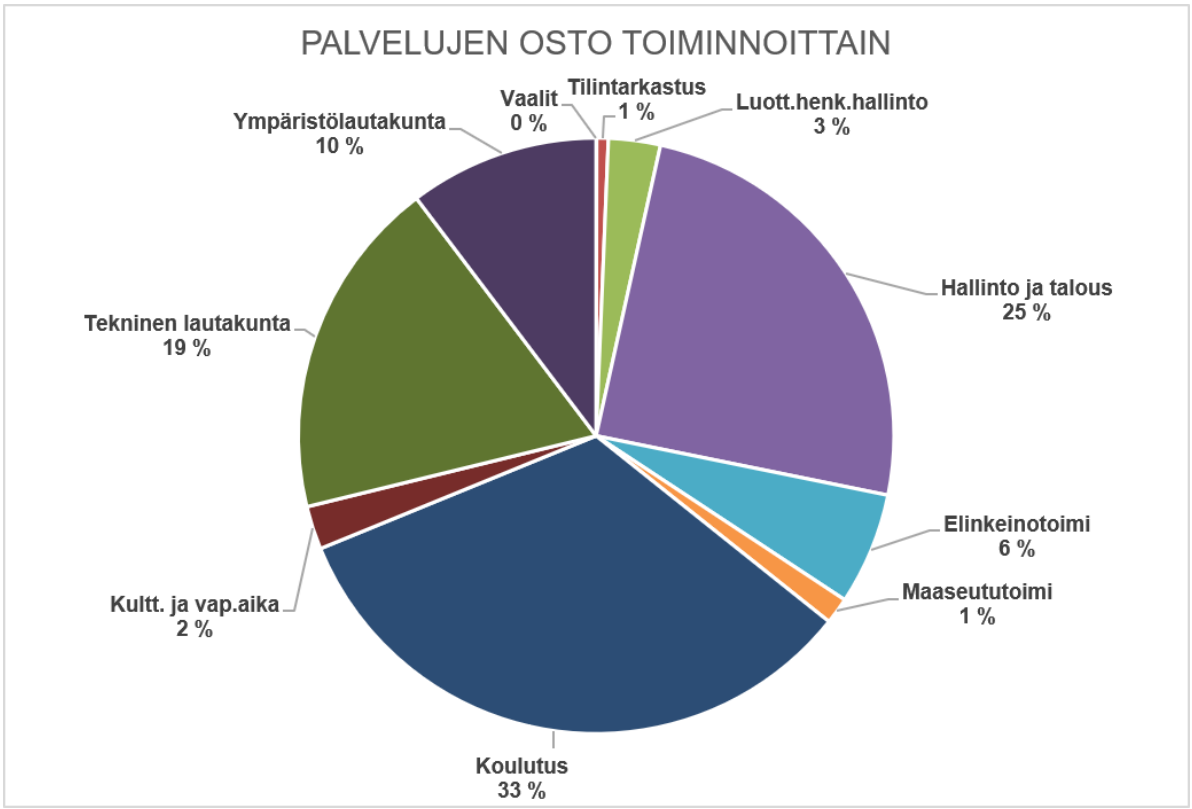
	Henkilöstö kulut	Palvelujen osto	Terv.huollon osuus palvelujen ostosta
2018	8221	14470	8033
2019	8307	14913	8008
2020	8095	15327	8947
2021	8368	15217	8224
2022	8621	15509	8391
2023	6206	3204	0
2024	6066	2943	0
TP 2025	6300	3375	0
TA 2026	6233	3290	0
TA 2027	6395	3483	0

PALVELUJEN OSTO TOIMINNOITTAIN (ULKOISET 1 000 €)

Taulukkoon on koottu eri toimialojen palvelujen osto kunnan ulkopuolisilta palveluntarjoajilta.

Käyttötalous	TP 2025	%	TA 2026	%	TA 2027	%
Vaalit	1	0,0	0	0,0	1	0,0
Tilintarkastus	18	0,5	19	0,6	22	0,6
Luott.henk.hallinto	106	3,1	100	3,0	98	2,8
Hallinto ja talous	769	22,8	814	24,7	861	24,7
Elinkeinotoimi	216	6,4	214	6,5	212	6,1
Maaseututoimi	52	1,5	50	1,5	50	1,4
Koulutus	1 229	36,4	1 078	32,8	1 153	33,1
Kultt. ja vap.aika	60	1,8	69	2,1	82	2,4
Tekninen lautakunta	591	17,5	610	18,5	645	18,5
Ympäristölautakunta	334	9,9	336	10,2	359	10,3
Yhteensä	3 376	100	3 290	100	3 483	100

TALOUSARVION SITOVUUS

Talousarvion toimenpanosta
Talousarvion sitovuus

Talousarvion toimeenpano

Talousarvion sitovuus ja toimeenpano

1.Käyttötalouden määrärahojen sitovuus

1.1 Valtuustoon nähden sitovat käyttötalouden erät, toiminnalliset tavoitteet ja niiden brutto- tai nettositovuus yksilöidään lopullisen talousarvion toimielin- ja tehtäväaluekohtaisissa taulukoissa. Kunnanhallitus ja lautakunnat päättävät käyttösuunnitelmista valtuuston hyväksymissä rajoissa. Pelkkä toimialan kokonaissumma ei muodosta sitovuustasoa, ellei valtuusto nimenomaisesti päätä siitä. [2, 3]
1.2 Käyttösuunnitelmissa määrärahat ja tuloarviot jaetaan tarkemmille tehtäväalueille ja tulosyksiköille toimielimen toimivallan mukaisesti. Täytäntöönpano-ohjeet eivät laajenna hallintosäännön tai valtuuston päätöksen mukaista toimivaltaa. [2, 58 §]
1.3 Teknisen toimen rakennusten vuosikorjausmäärärahojen kohdentamisesta päätetään valtuuston hyväksymän sitovuustason rajoissa. Sisäisen kustannuskohdistuksen muutos erotetaan ulkoisen määrärahan muutoksesta. Jos kohdentaminen muuttaa valtuustoon nähden sitovaa määrärahaa tai tavoitetta, asia valmistellaan valtuuston päätettäväksi. [2, 57–61 §]
1.4 Valtuustoon nähden sitovien määrärahojen, tuloarvioiden ja tavoitteiden muutokset käsittelee valtuusto. Ulkoisten menojen kokonaismäärän säilyminen ennallaan ei yksin oikeuta kunnanhallitusta muuttamaan valtuuston sitovaksi hyväksymiä eriä. Kunnanhallitus voi päättää oman käyttösuunnitelmansa sisäisistä muutoksista toimivaltansa ja valtuuston hyväksymän sitovuuden rajoissa. [2, 57–61 §]

2. Investointiosan sitovuus

Valtuusto vahvistaa investointiosan sitovat määrärahat ja tuloarviot hankkeittain tai hankeryhmittäin. Hankkeen kokonaiskustannusarvio, aikataulu ja rahoitusosuudet esitetään erikseen. Hankkeen sitovan määrärahan ylitys tai rahoitusosuuden olennainen alitus edellyttää valtuuston päätöstä. Investointien sitovaa hankeluetteloa ei ole vielä tässä luonnoksessa.

3. Tuloslaskelma- ja rahoitusosan sitovuus

Tuloslaskelmaosassa esitetään kunnan ulkoisen talouden kokonaistulos. Rahoitusosan sitovat erät ja lainanottovaltuudet yksilöidään lopullisen rahoituslaskelman yhteydessä valtuuston päätettäväksi. Vuoden 2027 ulkoisen tuloslaskelman toimintakate on −9 270 950 euroa, vuosikate 1 087 204 euroa ja tilikauden tulos +177 586 euroa. Nämä kokonaistiedot eivät korvaa puuttuvia käyttötalouden sitovuustaulukoita.

4. Muutokset ja seuranta

Kunnanhallitus seuraa talousarvion toteutumista ja valmistelee valtuustolle tarvittavat sitovien määrärahojen, tuloarvioiden tai tavoitteiden muutokset talousarviovuoden aikana. Toimielinten käyttösuunnitelmissa voidaan tehdä vain sellaisia siirtoja, jotka eivät muuta valtuustoon nähden sitovia eriä tai tavoitteita. Sisäisten erien kohdistusmuutokset erotetaan ulkoisen talouden muutoksista.

5. Suunnitelmavuodet

Vuosien 2028 ja 2029 suunnitelmien tilikauden tulos on kummassakin +111 056 euroa. Molemmille vuosille on esitetty tuloslaskelman euromääräiset tiedot. Investointi- ja rahoituslaskelmat on täsmäytettävä suunnitelmavuosille erikseen. [7]

KÄYTTÖTALOUSOSA

OSASTOJEN TOIMINTA 2027

130 Tarkastuslautakunta

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Kuntalain mukaan valtuusto asettaa toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten tarkastuslautakunnan. Hallintosäännön mukaan tarkastuslautakuntaan kuuluu viisi jäsentä.
Valtuusto valitsee toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten yhden tai useamman JHT-tilintarkastajan tai tarkastusyhteisön. Kuluvan valtuustokauden 2025-2028 tilintarkastuspalveluista on tehty sopimus TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy:n kanssa.
Tarkastuslautakunta seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin tilintarkastajan tehtävien suorittamista.

Vastuuhenkilö
hallintojohtaja

Tehtävä
Tilintarkastuksen toteutumisen seuranta ja muut tarkastuslautakunnalle kuuluvat lakisääteiset tehtävät, kuten arviointi. (Mm. Kuntalaki § 121, § 123 ja § 125 sekä - Rautalammin hallintosääntö § 69)

Sitovia tavoitteita
1. Tilintarkastussuunnitelman toteutuksen seuranta
2. Tilinpäätöksen 2026 arviointi
3. Arviointisuunnitelman toteuttaminen

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
Henkilöriskit, talousarviossa esitetyt epäselvät tavoitteet ja/tai mittarit.
Tilintarkastukseen ja arviointiin tuleva dokumentoitu tieto puutteellista tai virheellistä.
Tilinpäätöstä ei saada 1.4.2027 mennessä tilintarkastukseen ja arviointiin.

Tunnusluvut ja mittarit

1. Tilintarkastussuunnitelman toteutuminen suunnitellusti ja tilintarkastuskertomus valmistuu 31.5.2027 mennessä.
2. – 3. Arviointikertomuksen valmistuminen niin, että se on valtuuston käsittelyssä ennen kesäkuun 2027 loppua.

Toiminnan painopistealueet 2027

Tekninen toimi ja hallinto

18 Luottamushenkilöhallinto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Kunnanhallitus vastaa kunnan hallintotehtävistä ja taloudenhoidosta sekä vastaa valtuustossa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja täytäntöönpanosta. Kunnanhallituksen keskeisenä tehtävänä on vastata valtuuston päättämien strategioiden toteuttamisesta. Kunnanhallituksen alaisuudessa toimii henkilöstöjaos, elinvoimatyöryhmä ja vapaa-ajan asukastoimikunta. Kunnan johtamisen tehtävänä on saada kunnan organisaatio ja koko yhteisö toimimaan siten, että kunnan visio, toiminta-ajatus ja päämäärät sekä asetetut tavoitteet toteutuvat. Kunnanjohtaja 1, hallintojohtaja 0,3

Vastuuhenkilö

kunnanjohtaja

Tehtävä

Kunnanvaltuusto on asukkaiden valitsema kunnan ylin toimielin. Valtuusto käyttää kunnan ylintä päätösvaltaa. Valtuustolla on kokonaisvastuu kunnan toiminnasta ja taloudesta. Kunnanhallitus on kunnan keskeinen toimielin. Sen tehtävänä on johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta.

Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Vastuullinen taloudenpito.
2. Yhteinen suunta ja tuloksellinen päätöksenteko.
3. Osallistuva kuntayhteisö ja myönteinen kuntakuva.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. **Vastuullinen taloudenpito:** Verotulot ja valtionosuudet jäävät ennakoitua pienemmiksi, menot kasvavat arvioitua enemmän tai sovitut tasapainottamistoimet viivästyvät.
2. **Yhteinen suunta ja tuloksellinen päätöksenteko:** Yhteisiin tavoitteisiin ei sitouduta, vastuut jäävät epäselviksi tai valmistelun ja päätöksenteon yhteistyö ei toimi. Henkilöstöresurssien niukkuus hidastaa päätösten toimeenpanoa ja kärkiprojektien etenemistä.
3. **Osallistuva kuntayhteisö ja myönteinen kuntakuva:** Kuntalaisten osallistuminen jää vähäiseksi, viestintä ei tavoita eri asukasryhmiä tai palautteen hyödyntäminen jää puutteelliseksi. Epäasiallinen julkinen keskustelu ja vastakkainasettelu heikentävät luottamusta ja kunnan mainetta.

Tunnusluvut ja mittarit

1. Vuosikate kattaa poistot. Talouden tasapainottamistoimien toteutumista seurataan ja tilikauden tulos on vähintään nolla.

2. Kaikille strategisille kärkiprojekteille määritellään vuoden 2027 toimenpiteet, vastuut ja aikataulut. Etenemistä arvioidaan kunnanhallituksessa kaksi kertaa vuodessa. Järjestetään vähintään kaksi luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden yhteistä strategia- tai taloustilaisuutta.

3.Järjestetään vähintään kaksi avointa kuntalaistilaisuutta, osallistujatavoite vähintään 20

henkilöä tilaisuutta kohden. Toteutetaan yksi kuntalaiskysely, jolla arvioidaan osallistumismahdollisuuksia, viestintää ja kuntakuvaa. Tulokset ja niiden perusteella päätetyt kehittämistoimet julkaistaan kunnan verkkosivuilla.

Toiminnan painopistealueet 2027
tasapainoinen ja kestävä talous, yhteinen strateginen suunta, kuntaviestintä ja osallisuus

18 Luottamushenkilöhallinto	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	228153	95000	44100	54 %	-50900
M E N O T (ulkoiset)	-490734	-429448	-433088	1 %	-3640
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-262581	-334448	-388988	16 %	-54540
Suunnitelmapoistot	-434120	-34120	-34120	0 %	0
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-47034	-46109	-60543	31 %	-14434
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-47034	-46109	-60543	31 %	-14434
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-743735	-414677	-483651	17 %	-68974
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-254,09	-143,54	-168,58		

170 Yleishallinto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Yleishallinto tuottaa kunnan päätöksentekoa, henkilöstöä ja palvelujen järjestämistä tukevat hallintopalvelut. Palvelualueeseen kuuluvat yhteispalvelupiste, henkilöstöhallinto, työllisyyden edistäminen, kotoutumispalvelut, työkykyä ylläpitävä toiminta, työterveyshuolto sekä yhteistoiminta- ja työsuojelutoiminta. Palvelualueelle sisältyy myös kunnan osuus verotuskustannuksista.
Hallintopalvelut huolehtivat valtuuston, kunnanhallituksen, henkilöstöjaoston ja keskusvaalilautakunnan valmistelu- ja sihteeripalveluista tehtävänjaon mukaisesti.
Yleishallinto koordinoi tiedonhallinnan, asiakirjahallinnon ja arkistoinnin kehittämistä sekä tukee toimialoja varautumisessa ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisessa.
Henkilöstö
· Hallintojohtaja 20 %
· Hallintosihteeri 70 %
· Kotouttamisohjaaja 100 %
Arkistoinnin kehittämisen ja arkistointivelan vähentämisen työajan tarve määritellään toimenpidesuunnitelmassa ja sovitetaan käytettävissä oleviin määrärahoihin.

Vastuuhenkilö

hallintojohtaja

Tehtävä

Tuottaa yleishallinnon palvelut

Sitovia tavoitteita

1. Varautumisen ja yhteistyön edistäminen: yhdessä varautuen hanke (hyvä ja turvallinen
arki)
2. Tiedonhallinta ja arkistointi. Tarkistetaan vastuunjako, päivitetään ohjeet ja tiedonhallintamalli sekä vähennetään arkistointivelkaa suunnitelmallisesti.
3. Vahvistetaan yhteistyötä Kuopion työllisyysalueen ja työnantajien kanssa sekä ehkäistään työttömyyden pitkittymistä. Työllisyyden tehokas hoitaminen, kuntatuki, yhteistyö TE-alueen kanssa, uusien työkalujen innovointi pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen ja sen estämiseksi. (elinvoima)
4. Kotoutumisen edistäminen. Tuetaan kuntaan asettumista, palveluihin pääsyä sekä
koulutukseen ja työelämään etenemistä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Työttömyys kasvaa, työllisyysalueen kustannukset merkittävä kasvu.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Työttömyys kasvaa, työllisyysalueen kustannukset merkittävä kasvu.

Tunnusluvut ja mittarit

1. Konkreettiset toimintaohjeet, käytännön ratkaisut poikkeustilanteisiin.
Häiriötilanteiden

toimintaohjeet ja yhteystiedot sekä harjoitellaan johtamista ja yhteistyötä.
Hyödynnetään
Yhdessä varautuen -hanketta työn tukena. Vähintään yksi yhteinen valmiusharjoitus.
Toimintaohjeet ja yhteystiedot tarkistettu. Harjoituksessa havaituista kehittämistarpeista laadittu korjaussuunnitelma.
2. Koulutus, suunnitelmat, resurssointi!
3. Kustannukset eivät ylitä ostopalveluiden osalta työllisyyspalveluihin saatu VOS-rahoitusta. Ns. sakkomaksu jäävät alle 200.000 €. Työttömyysluvut laskevat.
4. Kotoutumispalvelujen asiakkaiden määrä sekä toteutuneet ohjaukset kieliopintoihin, koulutukseen ja työllisyyspalveluihin raportoidaan. Asiakkaiden jatkopolkujen eteneminen arvioidaan vuoden lopussa.

Toiminnan painopistealueet 2027
Varautuminen

170 Yleishallinto	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	7423	38500	3000	92 %	-35500
M E N O T (ulkoiset)	-782608	-774375	-798055	3 %	-23680
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-775185	-735875	-795055	8 %	-59180
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)	19744	30000	26350	12 %	-3650
Menot (sisäiset)	-27171	-22715	-48179	112 %	-25464
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-7427	7285	-21829	400 %	-29114
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-782612	-728590	-816884	12 %	-88294
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-267,38	-252,19	-284,73		

180 Taloushallinto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Taloushallinto sisältää palkanlaskentapalvelut, kirjanpitopalvelut (ostopalvelu) Tilipalvelu Varanka Oy, myynti- ja ostoreskontra kunnan toimintana, hankkeiden maksatukset, perintään osallistuminen ja ICT-palvelut kunnan toimintana sekä Savon ICT:ltä ostetut palvelut

Vastuuhenkilö
hallintojohtaja

Tehtävä
Tuottaa taloushallinnon palvelut

Sitovia tavoitteita
1.Toimivat taloushallinnon palvelut.
2.Hankintalain aiheuttamien muutosten hallinta: ICT-palvelut, asianhallinta ym.
3. Hankintatieto varannon käyttöönottoon 1.8.2028 varautuminen
4. Kirjanpitojärjestelmän muutokseen valmistautuminen

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
henkilöstöriskit, ohjelmariskit

Tunnusluvut ja mittarit
1. Sujuvat, selkeät prosessit.
2. Toimivat ja katkeamattomat ICT-palvelut, asianhallinta ym.
3. Selvitetty tekninen valmius, hankintaohjeet päivitetty, testattu
4. Suunnitelma, aikataulu Intime→ Wintime tms.

Toiminnan painopistealueet 2027
Ict-palvelut (työnjako)

180 Taloushallinto	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	40357	30000	30000	0 %	0
M E N O T (ulkoiset)	-767480	-630911	-705349	12 %	-74438
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-727124	-600911	-675349	12 %	-74438
Suunnitelmapoistot	-53854	0	0	0 %	0
Tulot (sisäiset)	523950	430553	492282	-14 %	61729
Menot (sisäiset)	-8767	-7890	-12382	57 %	-4492
TOIMINTAKATE (sisäiset)	515183	422663	479900	-14 %	57237
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-265794	-178248	-195449	10 %	-17201
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-90,81	-61,70	-68,12		

26 Elinkeinotoimi

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Rautalammin elinkeinopalvelut tuotetaan yhteistyössä Kehitysyhtiö SavoGrow Oy:n kanssa, jossa Rautalammin kunta on yksi kuudesta omistajakunnasta. Kehitysyhtiö tuottaa kunnassa yrityspalveluja elinkeinoasiantuntijan neuvontapalveluina sekä toteuttaa seudullista kehittämishanketoimintaa.

Elinkeinopalvelujen keskeisiä tehtäviä ovat aloittavien ja toimivien yritysten neuvonta, yritysten kehittämis- ja investointihankkeiden edistäminen, rahoitusmahdollisuuksien selvittäminen, omistajanvaihdosten tukeminen sekä yritysten kasvuun ja sijoittumiseen liittyvät palvelut.

Kunta edistää yritystoiminnan edellytyksiä aktiivisella yritysyhteistyöllä, tontti- ja toimitilatarjonnalla, investointien houkuttelulla sekä kehittämällä kunnan ja yritysten välistä vuorovaikutusta.

Elinkeinotoiminnan tavoitteena on vahvistaa Rautalammin asemaa yrittäjäystävällisenä ja investoinneille houkuttelevana kuntana sekä edistää kunnan elinvoimaa, työllisyyttä ja verotulopohjan kehitystä.

Kehitysyhtiön toiminta perustuu kunnan ja yhtiön väliseen palvelusopimukseen. Kehittämishanketoiminnan kohdentamisesta vastaa kehitysyhtiön hallitus. Kunnan ohjaus toteutuu palvelusopimuksen ja omistajaohjauksen kautta. Kehitysyhtiön hanketoiminnan lisäksi kunnalla voi olla omaa kehittämishanketoimintaa.

Vastuuhenkilö

Kunnanjohtaja / elinkeinoasiantuntija

Tehtävä

Toimialan tehtävänä on kuntakonsernin elinvoiman, yritys- ja elinkeinoelämän kehittäminen, yritysten toimintaedellytysten parantaminen sekä uusien yritysten, investointien ja työpaikkojen syntymisen edistäminen.

Sitovia tavoitteita

1. Elinkeinopalveluiden tuottaminen tehokkaina lähipalveluina

Aloittavien ja toimivien yritysten neuvonta, yritysten kehittämis- ja investointihankkeiden edistäminen sekä omistajan- ja sukupolvenvaihdosten tukeminen. Yritysten rahoitusmahdollisuuksien kartoittaminen sekä kasvun, työllistämisen ja yritystoiminnan jatkuvuuden edistäminen.

2. Yritysten sijoittumisen ja uusien investointien edistäminen

Toholahden yrityspuiston aktiivinen markkinointi ja yritystonttien myynnin sekä vuokrauksen edistäminen. Uusien yritysten ja investointien houkutteleminen Rautalammille yhteistyössä Kehitysyhtiö SavoGrow Oy:n ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Kunnan tontti- ja toimitilatarjonnan, ennakoivan maanhankinnan kehittäminen sekä yritysten sijoittumiseen liittyvien palvelujen

vahvistaminen.

3. Kuntakonsernin yhtiöiden kehittäminen

Kunnan omistamien yhtiöiden toiminnan ja yhteistyön kehittäminen siten, että ne tukevat yritystoiminnan sijoittumista, toimitilatarjontaa, investointien toteuttamista, kehittämishankkeita sekä kunnan elinvoiman vahvistamista. Kuntayhtiöiden toimintaedellytysten ja investointikyvyn kehittäminen kuntakonsernin taloudelliset reunaehdot huomioiden.

4. Asumisen ja työvoiman saatavuuden edistäminen

Kunnan vuokra-asuntotarjonnan kehittäminen yhteistyössä kunnan omistamien yhtiöiden kanssa. Yritysten työvoiman saatavuuden ja työllistämisedellytysten parantaminen yhteistyössä Kuopion työllisyysalueen, oppilaitosten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

5. Yrittäjäyhteistyön ja yrittäjäystävällisyyden vahvistaminen

Kunnan ja yritysten välisen vuorovaikutuksen, yhteistyön ja tiedonkulun kehittäminen. Paikallisten yritysten keskinäisen verkostoitumisen ja liiketoimintamahdollisuuksien edistäminen sekä yritysvaikutusten huomioiminen kunnan päätöksenteossa.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Yleisen taloustilanteen epävarmuus, yritysten investointihalukkuuden ja rahoituksen saatavuus sekä kuntatalouden kiristyminen.

Yritysten omistajanvaihdosten viivästyminen, työvoiman saatavuuden haasteet sekä kunnan rajalliset taloudelliset resurssit elinvoimaa tukevien investointien toteuttamiseen.

Toholahden yrityspuiston kysynnän ja yritysten sijoittumispäätösten viivästyminen.

Tunnusluvut ja mittarit

Mittari	**Tavoite 2027**
Elinkeinopalvelut:	
Yritysten kehittämis- ja investointihankkeet	10 kpl
Perustetut yritykset	5 kpl
Yritysten omistajan- ja sukupolvenvaihdosten edistäminen	5 kpl
Elinkeinopalvelujen avulla syntyneet uudet työpaikat	15 kpl
Sijoittumispalvelut ja investoinnit:	
Toholahden yrityspuiston uudesta tonttimaasta myyty tai vuokrattu vuoden 2028 loppuun mennessä	50 %
Uudet yritysten sijoittumis- ja investointihankkeet	3 kpl
Yritysyhteistyö:	
Yritysvierailut ja yritystapaamiset	50 kpl
Yrityksille suunnatut yhteiset tilaisuudet	10 kpl

Asumisen kehittäminen: Vuokra-asuntotarjonnan kehittämistoimenpiteet	Investointi-päätösten mukaisesti

Toiminnan painopistealueet 2027

1. Toholahden yrityspuiston markkinointi ja investointien houkuttelu

Toholahden yrityspuiston aktiivinen markkinointi, yritystonttien myynnin ja vuokrauksen edistäminen sekä uusien yritysten ja investointien houkutteleminen kuntaan.

2. Yritysten kehittäminen ja omistajanvaihdokset

Yritysten kehittämis- ja investointihankkeiden edistäminen, rahoitusneuvonta sekä yritystoiminnan jatkuvuuden turvaaminen omistajan- ja sukupolvenvaihdoksissa.

3. Kuntakonsernin yhtiöiden kehittäminen

Yhtiöiden toiminnan ja investointikyvyn kehittäminen sekä kunnan omistamien kiinteistöjen ja toimitilojen käytön edistäminen.

4. Kuntabrändin, yritysyhteistyön ja yrittäjäystävällisyyden vahvistaminen

Kunnan ja yritysten välisen vuorovaikutuksen lisääminen, paikallisen yritysyhteistyön edistäminen sekä yrityspalvelujen tunnettuuden ja saavutettavuuden parantaminen. Kuntamarkkinoinnin ja brändityön tehostamisen, vaikuttavuuden ja suunnitelmallisuuden kehittäminen.

5. Elinvoimaohjelman toteuttaminen ja seuranta

Kunnan elinvoimaohjelman tavoitteiden edistäminen sekä elinkeinotoimen tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden seurannan kehittäminen.

26 Elinkeinotoimi	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	-216671	-250884	-250636	0 %	248
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-216671	-250884	-250636	0 %	248
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-5584	-5160	-6197	20 %	-1037
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-5584	-5160	-6197	20 %	-1037
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-222255	-256044	-256833	0 %	-789
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-75,93	-88,63	-89,52		

270 Maaseutuhallinto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Kuopion, Suonenjoen ja Varkauden kaupunkien sekä Kaavin, Leppävirran, Rautalammin, Rautavaaran, Siilinjärven, Tervon, Tuusniemen ja Vesannon kuntien alueella toimivan Sydän-Savon maaseutupalvelujen tehtävänä on huolehtia maaseudun elinkeinojen, elinolosuhteiden ja palvelujen kehittämisestä sekä maaseutuelinkeinoja koskevien viranomaistehtävien hoitamisesta.
Maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen toimielimiä ovat maaseutulautakunta, sen mahdollisesti asettamat jaostot sekä sen alainen palveluorganisaatio, Sydän-Savon maaseutupalvelu.
Yhteistoiminta-alueella turvataan maaseutuhallinnon palvelujen saatavuus ja toiminta siten, että toiminta on tehokasta, tasapuolista ja avointa.

Vastuuhenkilö

Sydän-Savon maaseutupalvelut

Tehtävä

Maaseutuhallinnon lakisääteisiä tehtäviä ovat viljelijätukihallinto, riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen valtion varoista, eläintenpitäjän ja eläinten pitopaikkojen rekisteröinti
sekä hukkakauran torjuntaan liittyvät tehtävät. Yhteistoiminta-alueen isäntäkunta Siilinjärvi on tehnyt Ruokaviraston kanssa maksajavirastosopimuksen, missä on määritelty palvelutavoitteet viljelijätukihallinnon osalta.
Maatalouden ja maaseudun muun yritystoiminnan toimintaympäristön muutokset, maatilojen määrän väheneminen, tilakoon kasvu, hallintorakenteiden muutokset sekä sähköisen asioinnin lisääntyminen muuttavat maaseutuhallinnon viranomaistehtäviä merkittävästi. Muutoksen arvioidaan jatkuvan myös tulevina vuosina muun muassa automaattisen päätöksenteon ja tekoälyn hyödyntämisen yleistyessä.
Aktiivimaatilojen määrän vähentyessä maatilojen keskimääräinen koko kasvaa, mikä on lisännyt maatilakohtaista työmäärää viljelijätukien käsittelyssä. Yhteistoiminta-alueilla tehtävien hallinnollisten tarkastusten määrä on kasvanut. Uutena tehtäväkokonaisuutena ovat tulleet maataloustoiminnan satelliittiseurantaan liittyvät kuvatulkintatehtävät. Sydän-Savon maaseutupalvelu käsittelee vuosittain noin 3 300 kuvatulkintatehtävää. Lisäksi maatalouden poikkeusoloihin liittyvät varautumis- ja valmiustehtävät ovat lisääntyneet merkittävästi.
Suurpetoeläinten aiheuttamat vahingot ovat kaksinkertaistuneet vuoden 2023 36 vahinkoarvio käynnistä vuoden 2026 80 vahinkoarviokäyntiin. Rauhoitettujen lintujen aiheuttamat vahinkoarviokäynnit ovat lisääntyneet vuoden 2024 5 arviokäynnistä vuoden 2026 60 arviokäyntiin ja lisänneet vahinkoarviontiin liittyvää työtä merkittävästi. Ennusteet viittaavat siihen, että niin suurpetojen aiheuttamien vahinkojen kuin luonnonsuojelulain perusteella rauhoitettujen lajien vahinkoriski säilyy korkeana myös tulevina vuosina.
Maaseudun kehittämisen tavoitteena on luoda edellytyksiä monipuoliselle yritystoiminnalle sekä eri-ikäisten ihmisten hyvälle asumiselle maaseudulla. Kehittämistyössä tunnistetaan eri alueiden vahvuudet ja mahdollisuudet sekä edistetään niiden hyödyntämistä.
Maatilalähtöiseen yritystoimintaan liittyviä asiantuntijapalveluja sekä kehittämistoimiin liittyvää neuvontaa ja ohjausta tarjotaan maaseutuhallinnon yhteispalveluyksikössä

käytettävissä olevien resurssien puitteissa.
Kehittämistyötä tehdään tiiviissä yhteistyössä muiden alueellisten kehittämistoimijoiden kanssa.
Kehittämisyhdistys Kalakukko ry:n Leader-ohjelmasta rahoitetussa Lannasta €uroja -hankkeessa on koottu kattavaa tietoa alueen maatilojen biomassa- ja syötepotentiaalista sekä biokaasutuotannon edellytyksistä Kehittämisyhdistys Kalakukon toiminta-alueella. Hankkeessa tuotetun tiedon pohjalta tavoitteena on edistää biokaasutuotannon käytännön toteutumista
alueella, tukea investointien valmistelua sekä luoda edellytyksiä uusille energia- ja kiertotalousliiketoiminnan ratkaisuille. Vuonna 2027 biokaasutuotannon mahdollisuuksia ja toteutusvaihtoehtoja selvitetään myös Sisä-Savon kuntien alueella tavoitteena laajentaa alueellista yhteistyötä ja vauhdittaa biokaasuinvestointien käynnistymistä koko yhteistoiminta-alueella.

Sitovia tavoitteita

Tavoitteet 2027–2030

Valtuustokauden tavoite	*Tavoite ja -taso 2027*	*Seurattavat mit-tarit*	*Riskiarvio*
Maaseudun elinvoi-man ja yritystoimin-nan kehittäminen	Osallistutaan maati-layritysten kilpailuky-kyä investointeja, omistajanvaihdoksia ja yrittäjien hyvinvointia edistäviin kehittämis-hankkeisiin ja -toimen-piteisiin sekä maaseu-dun elinkeinojen toi-mintaympäristön ja työvoiman saantia edis-täviin kehittämistoi-menpiteisiin.	Kehittämistoimen-piteet Investointeja valmis-telleet maatilat	Valtion säästötoimet maaseudun kehittä-misrahoitukseen

	Edistää biokaasutuotan-non käytännön toteutu-mista alueella		
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Riittävä, asiakkaiden tarpeisiin vastaava osaaminen muuttuvissa viranomaistehtävissä, varmistetaan riittävä henkilöstö ja työhyvin-vointi	Koulutukset Asiakaspalautteet Sairauspoissaolot	Äkillisiä muutoksia lainsäädännössä ja ohjeissa ei ehditä omaksua toimeenpa-non kannalta riittä-vällä laajuudella. Osaavaa henkilöstöä ei onnistuta rekrytoi-maan.
Poikkeusoloihin varautu-minen	Kehitetään maaseutu-hallinnon valmiutta häi-riö- ja poikkeusoloissa, kehitetään yhteistyötä valmiusorganisaatioi-den kanssa	Valmiussuunnitel-man ajantasai-suus Toteutetut varau-tumistoimenpi-teet	Yhteistyö ei toimi riit-tävällä tavalla. Uhka-kuvat muuttuvat no-peasti, jollin laaditut suunnitelman vanhe-nevat. Taloudelliset tai henkilöresurssit eivät riitä

			varautumi- sen kehittämiseen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Talousarvion toteutumista valvotaan kuukausittaisilla raportoinnilla sekä kolmannesvuosittain toteutettavalla valtuustoraportoinnilla. Toiminnasta raportoidaan myös sopimuskuntia ja toteumaraportit käsitellään maaseutulautakunnassa. Maaseutupalvelun toiminnan toteutumisesta valvotaan myös ruokaviraston toimesta. Tietoturvan osalta maaseutuhallinnossa on toimeen-pantu maksajaviraston tietoturvapolitiikan tietoturvallisuuden hallintamallin ISO/IEC 27001:2022-pohjaiset vaatimukset ja soveltamistapa.
Henkilöstöriskejä ovat osaavan henkilöstön saatavuus, avainhenkilöriippuvuus sekä osaamisen ylläpitäminen toimintaympäristön muutoksissa. Riskiä hallitaan henkilöstö- ja koulutussuunnittelulla, tehtävien dokumentoinnilla, osaamisen jakamisella, sijaisjärjestelyillä sekä työhyvin-vointia tukevilla toimenpiteillä. Yhteistoiminta-alueen organisaatiorakenne tukee toiminnan jatkuvuutta ja vähentää henkilöriskejä.

Tunnusluvut ja mittarit
kts. taulukko

Keskeiset talouden muutokset

270 Maaseutuhallinto	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	-45714	-49772	-50000	0 %	-228
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-45714	-49772	-50000	0 %	-228
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-1192	-1435	-1526	6 %	-91
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-1192	-1435	-1526	6 %	-91
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-46906	-51207	-51526	1 %	-319
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-16,03	-17,72	-17,96		

404 Sivistyksen hallinto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Sivistyksen hallinto tarjoaa tukipalveluja sivistyksen toimialan yksiköille ja vastaa HYTE-koordinaatiosta kunnassa.

Vastuuhenkilö sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Tehtävä sivistyspalvelujen ja hyvinvointia tukevien palvelujen laadukas ja vaikuttava järjestäminen

Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden)

1. tehostetaan ja kehitetään työryhmätoimintaa (kestävä talous)

2. kestävään tulevaisuuteen tähtäävien kehittämishankkeiden tuki yksiköille: UKK3.0, LYK (hyvä ja turvallinen arki)

3. kehitetään työkaluja ja toimintamalleja lapsivaikutusten arvioinnin vahvistamiseen (LYK, johtamiskulttuuri)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

UKK3.0-hanke edellyttää kuntaverkostoa, jonka muotoutuminen on vaiheessa

LYK-hanke ulottuu kuntaorganisaatiossa sivistyksen toimialan ulkopuolelle, tuloksellisuus ei ole yksin sivistysosaston vaikutettavissa.

päätöksenteon ja ennakoivan vaikutusten arvioinnin yhteensovittamisen aikatauluhaasteet

Tunnusluvut ja mittarit

1: Työryhmien määrä vähenee

2: UKK3.0: verkoston rakentamisessa kuntakontaktien määrä vähintään 1

3: LAVA-materiaaleja tuotettu, vähintään 1 pilotointi toteutettu kaikilla toimialoilla (hallinto / tekninen / sivistys), koulutuksista on jaettu tietoa: vähintään 5 henkilöä on osallistunut eOppiva-koulutuksiin

Toiminnan painopistealueet 2027

- UKK3.0 hankkeen eteneminen perusopetuksessa
- LYK-prosessin jalkauttaminen koko organisaatioon,
- Vanhemmuuden tukeminen, mallien kehittäminen hankepilotissa
- Ikäihmisten yksinäisyystyö sekä osallisuuden ja naapuriavun vahvistaminen

Henkilöstö:

- sivistys- ja hyvinvointijohtaja
- toimistosihteeri 0,25

404 Sivistyksen hallinto	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	-94982	-98652	-95026	-4 %	3626
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-94982	-98652	-95026	-4 %	3626
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)	465	500	465	7 %	-35
Menot (sisäiset)	-2313	-2181	-3475	59 %	-1294
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-1848	-1681	-3010	79 %	-1329
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-96831	-100333	-98036	-2 %	2297
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-33,08	-34,73	-34,17		

410 Perusopetus

Toiminnan kuvaus / palveluajatus Perusopetus tarjoaa kaikille lapsille tiedolliset ja taidolliset välineet elämässä pärjäämiseen. Arvomme sinnikkyys, kunnioitus ja vastuuntunto ohjaavat toimintaamme. Opetus- ja kasvatustyötä teemme yhteistyössä oppilaiden, vanhempien, henkilökunnan ja muiden sidosryhmien kanssa. Tavoitteenamme on omat vahvuutensa tunteva, rohkeaksi toimijaksi kasvava oppilas, joka saa tarvittavat valmiudet elämää ja jatko-opintoja varten.

Vastuuhenkilö Perusopetuksen rehtori

Tehtävä Perusopetus antaa pohjan laajan yleissivistyksen muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen sekä valmiudet toisen asteen opintoihin. Opetus edistää osallisuutta ja kestävää elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Se edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta.

Lähde*: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*

Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden)

1. Kouluinnostuksen ja oppimisesta kiinnostumisen kasvattaminen

2. Oppilaiden osallisuuden vahvistaminen ja aikuisten välittävän läsnäolon lisääminen

3. Vanhemmuuden vahvistaminen ja yhteistyö kotien kanssa

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Yhteiskunnallinen ilmapiiri; oppimismyönteisen ilmapiirin luomisen ongelmat paikallisesti

2. Toimintamallien vakiintumattomuus, henkilöstön kuormitus

3. Toimintamallien kehittymättömyys

Tunnusluvut ja mittarit

Palautekyselyn kysymykset:

1) *Oppiminen kiinnostaa minua*

2) *Opettajat kiinnitävät huomiota oppilaiden hyvinvointiin* ja *Minua kannustetaan osallistumaan aktiivisesti koulun toimintaan*

3) *Ajatuksiani kuunnellaan koulun tapaamisissa* ja oppilaskyselyn hyvinvointi-osion ka

Toiminnan painopistealueet 2027

Oppilaiden kouluinnostuksen ja osallisuuden kasvattaminen ja aikuisten välittävän läsnäolon vahvistaminen. Oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen kotona ja koulussa.

Henkilöstö

- rehtori 1
- toimistosihteeri 1,05
- opettajat (virat ja päätoim.) 23, joista lukion kanssa yhteisiä 8
- opettaja (sivutoim.) 1
- koulunkäynnin ohjaajat 8
- koulunuorisotyöntekijä 0,5

410 Perusopetus	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	342753	100000	102000	-2 %	2000
M E N O T (ulkoiset)	-2713392	-2532255	-2601577	3 %	-69322
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-2370639	-2432255	-2499577	3 %	-67322
Suunnitelmapoistot	-214582	-144533	-212967	47 %	-68434
Tulot (sisäiset)	25502	24000	25539	-6 %	1539
Menot (sisäiset)	-517325	-458518	-473360	3 %	-14842
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-491822	-434518	-447821	3 %	-13303
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-3077043	-3011306	-3160365	5 %	-149059
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-1051,26	-1042,34	-1101,56		

Lukio 420

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Rautalammin lukio tarjoaa laadukasta lukiokoulutusta viihtyisissä tiloissa. Meille on tärkeää, että huolehdimme lähialueen vetovoimaisuudesta ja kannamme vastuuta paikallisesti, valtakunnallisesti ja myös globaalisti. Pidämme huolta, että lasten oikeudet toteutuvat läpi kaiken toimintamme. Opetamme opiskelijoilemme akateemisten taitojen lisäksi taitoja itsenäiseen elämään ja itsensä kehittämiseen. Yrittäjämäinen asenne, kestävän kehityksen huomioiminen ja kansainvälisyys näkyvät koulumme arjessa ja toiminnassa. Välitämme toisistamme. Henkilökunnan ja opiskelijoiden hyvinvointi ovat keskeisiä toiminta-ajatuksiamme. Tavoitteenamme on hyödyntää paikallisia olosuhteita tehokkaasti ja olla aktiivinen toimija myös kunnan vetovoimaisuuden lisäämisessä. Yhteistyö Rautalammin ratsastuskeskuksen kanssa luo pohjaa lukion markkinoinnille ja tarjoaa vakaan opiskelijavirran. Teatteri-ilmaisun ja musiikin keinoin ilmaisemme paikallista osaamista ja otamme kantaa yhteiskunnallisiin ja globaaleihin ilmiöihin.

Vastuuhenkilö
Lukion rehtori

Tehtävä

Yleissivistävän koulutuksen järjestäminen lukion ja aikuislukion oppimäärän mukaan

Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden)
1. Vanhemmuuden tukeminen
2. Opiskelijamäärä syksyllä 2027 vähintään 108
3. Uusia kansainvälisiä opiskelijoita vähintään 4 syksyllä 2027

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Vanhemmat eivät innostu koulun tarjoamasta toiminnasta tai informaatiosta.
2. Kilpailu opiskelijoista kiristyy nuorten määrän vähetessä valtakunnallisesti. Lisäksi ratsastusta tarjoavien lukioiden määrä kasvaa.
3. Uusien KV-opiskelijoiden lukuvuosimaksut vaikeuttavat opiskelijoiden mahdollisuuksia opiskella Suomessa.

Tunnusluvut ja mittarit
1. Kv-opiskelijoiden huoltajakontaktien määrä
2. Huoltajille suunnattujen tapahtumien ja viestinnän määrä
3. Toteutuva opiskelijamäärä
4. Uusien kv-opiskelijoiden määrä

Toiminnan painopistealueet 2027
Lukuvuoden 2026–2027 teemana on ”Käytöstavat - muiden huomioon ottaminen”
Painopisteet:
- Ratsastus

- Teatteri
- Markkinointi
- Kansainvälisyys

Henkilöstö

- rehtori 1
- toimistosihteeri 0,65
- opettajat (virat) 11, joista perusopetuksen kanssa yhteisiä 8
- opettajat (sivutoim.) 2

Lukio 420	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	29778	14100	15700	-11 %	1600
M E N O T (ulkoiset)	-1078673	-1141204	-1212199	6 %	-70995
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-1048896	-1127104	-1196499	6 %	-69395
Suunnitelmapoistot	-114733	-114733	-114733	0 %	0
Tulot (sisäiset)	3293	4400	3298	25 %	-1102
Menot (sisäiset)	-184919	-182986	-214424	17 %	-31438
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-181626	-178586	-211126	18 %	-32540
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-1345255	-1420423	-1522358	7 %	-101935
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-459,60	-491,67	-530,62		

440 Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Sisä-Savon kansalaisopiston tarjonnassa on Rautalammin kunnan alueella monipuolisesti kursseja eri-ikäisille kuntalaisille. Yleisöluennot ovat kaikille avoimia. Kurssisuunnittelua tehdään kuntalaisia osallistaen.
Kuopion konservatorio järjestää taiteen perusopetusta musiikissa. Opetus on pitkäjännitteistä musiikillisten taitojen ja valmiuksien kartuttamista. Oppilaat esiintyvät kunnassa toteutettavissa tilaisuuksissa.
Harrastusmahdollisuudet tukevat lapsen oikeutta elämään ja kehittymiseen sekä vahvistavat osallisuutta. (LYK, HVS)

Vastuuhenkilö

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Tehtävä

Hyvinvointia tukevien vapaa-aikapalvelujen monipuolinen tarjoaminen kuntalaisille. Tietojen, taitojen kartuttaminen ja jalostaminen sekä fyysisen kunnon monipuolinen kohottaminen.

Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Kurssitarjonta sisältää monipuolisesti ainakin liikuntaa, eri taiteenalojen kursseja, kädentaitoja ja kieliä. (hyvä ja turvallinen arki)
2. Kurssimäärä supistuu enintään 10%, (hyvä ja turvallinen arki)
3. Konservatorion oppilasmäärä on vähintään 10 (hyvä ja turvallinen arki)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Kunnalla ei ole suoraa edustusta oppilaitosten hallinnossa, ja näkemyksen välittyminen on epäsuoraa.
Valtio toimeenpanee taiteen perusopetuksen rahoituksen ja lainsäädännön kokonaisuudistusta.

Tunnusluvut ja mittarit

Kansalaisopisto
Opetustuntien määrä vähintään 1900
Toteutuneet kurssit vähintään 70
Konservatorio
Opetustuntien määrä vähintään 300
Oppilaiden määrä vähintään 10

Toiminnan painopistealueet 2027

Hyvinvointinäkökulman vahvistaminen, palvelun saatavuuden varmistaminen ja vahvistaminen.

440 Vapaa sivistystyö	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	-22	0	0	0 %	0
M E N O T (ulkoiset)	-80560	-88200	-84000	-5 %	4200
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-80581	-88200	-84000	-5 %	4200
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)					
TOIMINTAKATE (sisäiset)					
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-80581	-88200	-84000	-5 %	4200
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-27,53	-30,53	-29,28		

450 Joukkoliikenne

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Joukkoliikennepalvelu mahdollistaa kyliltä asioiminen kirkonkylälle, kirkonkylältä joukkoliikennevuorot Suonenjoelle ja Kuopioon sekä toimivat vaihtoyhteydet eri puolille Suomea.
Joukkoliikenneyhteydet tukevat lapsen oikeuksista osallisuutta.

Vastuuhenkilö

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Tehtävä

Joustavaa asumista tukevat joukkoliikennepalvelut

Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Tiedotuksen kehittäminen (elinvoimaisuus)
2. Matkaketjuajattelun vahvistaminen (elinvoimaisuus, hyvä ja turvallinen arki)
3. Liikennetarjonnan supistaminen vastaamaan talouden resursseja (kestävä talous)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Kustannuskehitys on ennakoimatonta. Näkemyksen välittyminen Traficomin suuntaan on haastavaa, kuntien tarpeet ja näkemykset poikkeavat toisistaan. Traficom-liikenteessä kustannuspaine on merkittävä.

Tunnusluvut ja mittarit

Matkustajamäärän kehitys: lasku max 5% nykyisellä vuorotarjonnalla
Matkaketjujen muodostuminen määrä: 50%:sta vuoroja on junayhteys
Aikataulujulkaisujen määrä ja jakelujen määrä: vähintään 3

Toiminnan painopistealueet 2027

Kunnan sisäisestä liikenteestä tiedottaminen tehokkaasti
Traficom-liikenteeseen näkemyksen välittäminen peruspalvelun vahvistamiseksi.

450 Joukkoliikenne	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	-35825	-42500	-50000	18 %	-7500
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-35825	-42500	-50000	18 %	-7500
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)					
TOIMINTAKATE (sisäiset)					
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-35825	-42500	-50000	18 %	-7500
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-12,24	-14,71	-17,43		

453 Varhaiskasvatus

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on järjestää laadukasta ja pedagogisesti perusteltua hoitoa, kasvatusta ja opetusta kaikille alle kouluikäisille lapsille varhaiskasvatusmuodosta riippumatta. Toiminta perustuu varhaiskasvatus-suunnitelman perusteisiin ja Rautalammin varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Vastuuhenkilö
Varhaiskasvatusjohtaja-päiväkodin johtaja

Tehtävä
Laadukkaiden varhaiskasvatuspalveluiden tarjoaminen osana Rautalammin kunnan sivistystoimea.

Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Vanhemmuuden tukeminen ja lasten osallisuus
Tuetaan lasten ja huoltajien välistä vuorovaikutusta yhteisillä tapahtumilla vähintään kerran vuodessa. Huoltajien osallisuutta ja vanhemmuutta pyritään vahvistamaan kerran vuodessa toteutettavilla varhaiskasvatuskeskusteluilla ja 3- ja 5-vuotiaille toteutettavilla lapset puheeksi keskusteluilla kerran vuodessa. Sekä huoltajista koostuvan asiakasraadin kokoukset ylläpitävät huoltajien ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä lasten eduksi kokoontumalla kaksi kertaa vuodessa.

2. Laadukas pedagoginen varhaiskasvatus ja luonnon vuosikellon mukainen toiminta
Kehitetään kokopäiväleikkipedagogiikka ja tuetaan henkilöstön pedagogista osaamista pedatiimeillä kerran kuukaudessa. Lasten osallisuutta tuetaan ja heidän ääntään kuunnellaan lasten kehitykselle ominaisimmilla tavoilla: lapsia havainnoimalla, haastattelemalla ja lasten kokouksissa kerran kuukaudessa.

Toteutamme luontopainotteisuutta puhtaan luonnon keskellä Rautalammilla suunnitelmallisesti varhaiskasvatuksessa ja arvioimme luonnon vuosikellon mukaisen toiminnan toteutumista puolivuosittain.

3. Työhyvinvoinnin tukeminen
Hyvinvoivat lapset tarvitsevat hyvinvoivia aikuisia. Arvostavaan johtamiskulttuuriin kuuluu oleellisena osana henkilöstön työhyvinvoinnin tukeminen, jota tuetaan henkilöstön työhyvinvointiryhmien säännöllisillä kokoontumisilla kaksi kertaa vuodessa, joissa suunnitellaan muun muassa arjen pieniä tekoja työhyvinvoinnin ylläpitämiseksi työyhteisössä.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle 1.Yhteisiä tapahtumia tai keskusteluja ei järjestetä tai niihin ei saada osallistettua perheitä 2. Kokopäiväleikkipedagogiikan kehittämiseen tai luonnonvuosikellon mukaiseen toimintaan tai työhyvinvoinnin ylläpitämiseen ei sitouduta, henkilöstön poissaolot
Tunnusluvut ja mittarit 1. Mitataan yhteistyön määrää, toteutuuko yksi tapahtuma huoltajille ja lapsille kerran vuodessa, toteutuvatko vasu-tai lapset puheeksi keskustelut kerran vuodessa, toteutuvatko asiakasraadin palaverit kaksi kertaa vuodessa. 2. Mitataan totetuvatko pedatiimit kerran kuukaudessa. Mitataan toteutuvatko lasten kokoukset (pienemmillä lapsilla havainnointi) kerran kuukaudessa. Mitataan luonnon vuosikellon mukaisen toiminnan toteutumista puolivuosittain. 3. Mitataan toteutuvatko työhyvinvointiryhmän kokoontumiset kaksi kertaa vuodessa.
Toiminnan painopistealueet 2027 1. Vanhemmuuden tukeminen ja lasten osallisuus 2. Laadukas pedagoginen varhaiskasvatus ja luonnon vuosikellon mukainen toiminta 3. Työhyvinvoinnin tukeminen

Henkilöstö varhaiskasvatus + esiopetus

- varhaiskasvatusjohtaja-päiväkodinjohtaja 1
- toimistosihteeri 0,05
- varhaiskasvatuksen erityisopettaja 1
- varhaiskasvatuksen sosionomi 1
- varhaiskasvatuksen opettajat 6
- varhaiskasvatuksen lastenhoitajat 10
- perhepäivähoitajat 2

453 Varhaiskasvatus	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	109004	81500	14580	82 %	-66920
M E N O T (ulkoiset)	-1134112	-1403127	-1363443	-3 %	39684
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-1025108	-1321627	-1348863	2 %	-27236
Suunnitelmapoistot	-10263	-10142	-9139	-10 %	1003
Tulot (sisäiset)	17545	17400	17569	-1 %	169
Menot (sisäiset)	-342393	-336141	-349696	4 %	-13555
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-324848	-318741	-332127	4 %	-13386
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-1360218	-1650510	-1690129	2 %	-39619
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-464,71	-571,31	-589,10		

454 Esiopetus

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Esiopetuksen tavoitteena on vahvistaa ja tukea jokaisen lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen polkua joustavasti varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen. Toiminta perustuu esiopetussuunnitelman perusteisiin ja Rautalammin esiopetussuunnitelmaan.

Vastuuhenkilö
Varhaiskasvatusjohtaja-päiväkodin johtaja

Tehtävä
Laadukkaiden esiopetuspalveluiden tarjoaminen osana Rautalammin kunnan sivistystoimea

Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Vanhemmuuden tukeminen ja lasten osallisuus
Tuetaan lasten ja huoltajien välistä vuorovaikutusta yhteisillä tapahtumilla vähintään kerran vuodessa. Huoltajien osallisuutta ja vanhemmuutta pyritään vahvistamaan kerran vuodessa toteutettavilla esiopetus-varhaiskasvatuskeskusteluilla. Sekä huoltajista koostuvan asiakasraadin kokoukset ylläpitävät huoltajien ja esiopetuksen yhteistyötä lasten eduksi kokoontumalla kaksi kertaa vuodessa.

2. Laadukas pedagoginen esiopetus ja luonnon vuosikellon mukainen toiminta
Kehitetään kokopäiväleikkipedagogiikka ja tuetaan henkilöstön pedagogista osaamista pedatiimeillä kerran kuukaudessa. Lasten osallisuutta tuetaan ja heidän ääntä kuunnellaan lasten kehitykselle ominaisimmilla tavoilla: lapsia havainnoimalla, haastattelemalla ja lasten kokouksissa kerran kuukaudessa.

Toteutamme luontopainotteisuutta puhtaan luonnon keskellä Rautalammilla suunnitelmallisesti esiopetuksessa ja arvioimme luonnon vuosikellon mukaisen toiminnan toteutumista puolivuosittain.

3. Työhyvinvoinnin tukeminen
Hyvinvoivat lapset tarvitsevat hyvinvoivia aikuisia. Arvostavaan johtamiskulttuuriin kuuluu oleellisena osana henkilöstön työhyvinvoinnin tukeminen, jota tuetaan henkilöstön työhyvinvointiryhmien säännöllisillä kokoontumisilla kaksi kertaa vuodessa, joissa suunnitellaan muun muassa arjen pieniä tekoja työhyvinvoinnin ylläpitämiseksi työyhteisössä.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
1.Yhteisiä tapahtumia tai keskusteluja ei järjestetä tai niihin ei saada osallistettua perheitä

2. Kokopäiväleikkipedagogiikan kehittämiseen tai luonnonvuosikellon mukaiseen

toimintaan tai työhyvinvoinnin ylläpitämiseen ei sitouduta, henkilöstön poissaolot
Tunnusluvut ja mittarit 1. Mitataan yhteistyön määrää, toteutuuko yksi tapahtuma huoltajille ja lapsille kerran vuodessa, toteutuvatko esiopetus-varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut tai lapset puheeksi keskustelut kerran vuodessa, toteutuvatko asiakasraadin palaverit kaksi kertaa vuodessa. 2. Mitataan totetuvatko pedatiimit kerran kuukaudessa. Mitataan toteutuvatko lasten kokoukset kerran kuukaudessa. Mitataan luonnon vuosikellon mukaisen toiminnan toteutumista puolivuosittain. 3. Mitataan toteutuvatko työhyvinvointiryhmän kokoontumiset kaksi kertaa vuodessa.
Toiminnan painopistealueet 2027 1. Vanhemmuuden tukeminen ja lasten osallisuus 2. Laadukas pedagoginen esiopetus ja luonnon vuosikellon mukainen toiminta 3. Työhyvinvoinnin tukeminen

Henkilöstö varhaiskasvatus + esiopetus

- varhaiskasvatusjohtaja-päiväkodinjohtaja 1
- toimistosihteeri 0,05
- varhaiskasvatuksen erityisopettaja 1
- varhaiskasvatuksen sosionomi 1
- varhaiskasvatuksen opettajat 6
- varhaiskasvatuksen lastenhoitajat 10
- perhepäivähoitajat 2

454 Esiopetus	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	7171	0	0	0 %	0
M E N O T (ulkoiset)	-134666	-172986	-148674	-14 %	24312
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-127494	-172986	-148674	-14 %	24312
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)	2071	2100	2073	1 %	-27
Menot (sisäiset)	-18768	-14839	-15532	5 %	-693
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-16697	-12739	-13459	6 %	-720
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-144191	-185725	-162133	-13 %	23592
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-49,26	-64,29	-56,51		

460 Nuorisotyö

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Nuoret kohtaava ja tavoittava nuorisotyö. Nuorisotilaa pidetään avoinna säännöllisesti sekä järjestetään yhteisiä tapahtumia, teemapäiviä sekä retkiä. Nuorisotoimi koordinoi myös mm. kerhotoiminataa, nuorten kesätyöllistymistä, lapsiparlementtitoimintaa ja nuorisovaltuustotoimintaa. Nuoret pyritään aktivoimaan nuorisotyön sisällön suunnitteluun ja toteutukseen. Erityisnuorisotyössä etsivä nuorisotyöntekijä on erityistä tukea tarvitsevien nuorten tukena, sekä mukana ennaltaehkäisevässä nuorisotyössä. Koulunuorisotyöntekjä vastaa pääsääntöisesti kouluilla toteutettavasta nuorisotyöstä.

Toimintaa ohjaa YK:n hyväksymä kansainvälinen lapsen oikeuksien sopimus.

Vastuuhenkilö

Vapaa-aikasihteeri, 70% työajalla

Muu henkilöstö:
Etsivä nuorisotyöntekijä, kokoaikatyö
Koulunuorisotyö, kokoaikatyö (puolikas työaika nuorisotoimella ja puolikas työaika perusopetuksessa)

Tehtävä

Laadukkaiden nuorisopalvelujen järjestäminen.

Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden)

1. Tiivistää lapsiparlamentin ja nuorisovaltuuston yhteistyötä

2. Tiedottaa huoltajia ajankohtaisista aiheista eri viestintäkanavien kautta.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Taloudelliset haasteet.

Tunnusluvut ja mittarit

Vertailukohtana vuosi 2025: Nuorisotilakävijöitä 3112 ja etsivän asiakkaita vuodessa 70.

Toiminnan painopistealueet 2027

Monikanavainen tiedottaminen.

Henkilöstö

- vapaa-aikasihteeri 0,7
- nuorisotyöntekijä 0,5
- etsivä nuorisotyöntekijä 1

460 Nuorisotyö	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	77627	42500	55500	-31 %	13000
M E N O T (ulkoiset)	-187903	-202221	-197280	-2 %	4941
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-110275	-159721	-141780	-11 %	17941
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)	1	0	0	0 %	0
Menot (sisäiset)	-21190	-18787	-16516	-12 %	2271
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-21189	-18787	-16516	-12 %	2271
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-131465	-178508	-158296	-11 %	20212
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-44,91	-61,79	-55,17		

470 Liikunta

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Rautalammin kunnan liikuntatoimen keskeisenä tehtävänä on liikunnan ja muun terveyttä edistävän fyysisen aktiivisuuden tukeminen. Kunta tarjoaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja. Liikunnan toiminnallisesta yhdessä kunnan kanssa huolehtivat aktiiviset liikunta- ja urheiluseurat sekä yritykset. Urheiluseurat ovat kunnan liikuntapalveluiden tärkeä yhteistyökumppani.
Toimintaa ohjaa YK:n hyväksymä kansainvälinen lapsen oikeuksien sopimus.

Vastuuhenkilö

Vapaa-aika sihteeri, 30% työajalla
Muu henkilöstö:
Uimahallin lippukassan hoitaja, osa-aikatyö ja tuntityö. Työtehtävät on jaettu kolmelle työntekijälle.
Uimahallin uinninvalvoja, osa-aikatyö ja tuntityö
Liikuntaneuvoja, kokoaikainen

Tehtävä
Laadukkaiden liikuntapalvelujen järjestäminen.

Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden)
1. Monipuolisten liikuntapaikkojen turvaaminen ja tapahtumien toteutus: liikuntatoimi tukee järjestöavustuksella vuosittain urheiluseuroja liikuntatoiminnan järjestämiseksi.
2. Liikuntavälituntien toteutuminen perusopetuksessa.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
Taloudelliset haasteet ja energiahinnan nousu.

Tunnusluvut ja mittarit
Vertailukohtana vuosi 2025: Uimahallin kävijät/vuosi 6101 uimahallikävijää (supistettu aukioloaika).

Toiminnan painopistealueet 2027
Lasten ja nuorten matalan kynnyksen maksuton toiminta.

Henkilöstö

- vapaa-aikasihteeri 0,3
- liikuntaneuvoja 1

470 Liikunta	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	23528	21000	20800	1 %	-200
M E N O T (ulkoiset)	-108166	-118947	-131788	11 %	-12841
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-84638	-97947	-110988	13 %	-13041
Suunnitelmapoistot	-26299	-25525	-24868	-3 %	657
Tulot (sisäiset)	1701	1220	1700	-39 %	480
Menot (sisäiset)	-30344	-31833	-31926	0 %	-93
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-28643	-30613	-30226	-1 %	387
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-139580	-154085	-166082	8 %	-11997
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-47,69	-53,34	-57,89		

‘

480 Kirjasto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

1. **Kaikille mahdollisuus lukea -** Lukutaito on kansalaistaito. Kirjaston osaajat ja kokoelmat ovat monipuolisen lukemisen ja monilukutaidon edistämistä varten.
2. **Tukea aktiiviseen kansalaisuuteen ja hyvinvointiin -** Kirjasto opastaa tiedonlähteille ja tukee elinikäistä oppimista. Kirjasto ehkäisee syrjäytymistä.
3. **Osaamista ja yhteistyötä -** Kirjastossa työskentelee osaava ja osaamistaan kehittävä henkilökunta. Kirjasto toimii valtakunnallisessa ja kansainvälisessä kirjastoverkossa. Kirjasto kehittää toimintaansa yhdessä asiakkaiden kanssa.
4. **Kaikille avoin tila -** Jokainen on tervetullut kirjastoon.

Henkilöstö:
kirjaston johtaja 100 %, kirjastovirkailija 100 %, 2 osa-aikaista kirjastovirkailijaa 50 %

Vastuuhenkilö

kirjastonjohtaja

Tehtävä:

Yleisen kirjaston tehtävänä on:

1. tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin;
2. ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa;
3. edistää lukemista ja kirjallisuutta;
4. tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon;
5. tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan;
6. edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Edellä tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi yleisellä kirjastolla tulee olla tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö sekä riittävä ja osaava henkilöstö. (Laki yleisistä kirjastoista 29.12.2016/1492)

Sitovia tavoitteita

1. Lisätään kirjaston näkyvyyttä sosiaalisessa mediassa ja paikallisviestinnässä.
2. Edistetään kestävää kehitystä laajentamalla esinelainauksen tarjontaa (Kuntastrategia 2026–2029).

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Kirjastorakennuksen ikä ja talotekniikan vanheneminen voivat aiheuttaa korjaus- ja ylläpitokustannuksia, joihin ei ole mahdollista varautua etukäteen.

Tunnusluvut ja mittarit

Tavoitteena on käytetty Pohjois-Savon kirjastojen keskiarvoa (OKM:n tilasto 31.12.2025).

2878	2023	/ as.	2024	/ as.	2025	/ as.	Toteuma 31.8.2026	Tavoite 2027 kpl	Tavoite 2027/as.
Lainaus	40074	14,11	36330	14,98	41495	14,14	22923	39429	13,7
Käynnit	37943	12,8	51734	17,14	46858	15,97	31552	26593	9,24
Kävijät / toimintakulut	7,77 €		5,96 €		5,73 €		6,23 €	6,57 €	

Toiminnan painopistealueet 2027

Toiminnan painopistealueet on mainittu tavoitteiden yhteydessä.

Lisätietoja

Kirjastoon tarvitaan kirjoja, jotka kiinnostavat eri-ikäisiä ja erilaisista taustoista tulevia kuntalaisia. Tarvitaan ajankohtaisia kirjoja lapsille, nuorille ja aikuisille, selkokirjoja sekä tietokirjoja arjen tarpeisiin. Lisäksi tarvitaan maahanmuuttajille sopivaa aineistoa, kuten suomen kielen oppikirjoja sekä kirjoja eri kielillä (Hyvinvointisuunnitelma 2025–2029). Hankinnoissa hyödynnetään asiakkaiden toiveita, varausjonoja ja lainaustilastoja. Näin kokoelma vastaa paremmin kuntalaisten tarpeisiin. Lisäksi seurataan myös muiden Rutakko kirjastojen hankintoja.

Henkilöstö

- kirjaston johtaja 1
- kirjastovirkailija 2 (1 + 2 * 0,5)

480 Kirjasto	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	25076	14177	11907	16 %	-2270
M E N O T (ulkoiset)	-257052	-244572	-255704	5 %	-11132
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-231976	-230395	-243797	6 %	-13402
Suunnitelmapoistot	-2362	-1441	-1868	30 %	-427
Tulot (sisäiset)	14198	14553	9458	35 %	-5095
Menot (sisäiset)	-55413	-47780	-50518	6 %	-2738
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-41216	-33227	-41060	24 %	-7833
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-275553	-265063	-286725	8 %	-21662
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-94,14	-91,75	-99,94		

490 Kulttuuri

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Kulttuuritoimi tuottaa, koordinoi ja kehittää monipuolisesti kulttuuripalveluja eri väestöryhmien saavutettavaksi. Tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin, paikallisen identiteetin vahvistaminen, vuorovaikutuksen sekä Rautalammin vetovoimaisuuden edistäminen ja yhteistyön lisääminen tasa-arvoisesti.

Vastuuhenkilö

Viestintä- ja kulttuurikoordinaattori

Tehtävä

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019)

Kunnan tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa, ja tämän tehtävän toteuttamiseksi kunnan tulee:

1. edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä;
2. luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle;
3. edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa.

Kunta voi yllä mainittuja tehtäviä järjestäessään ottaa huomioon paikalliset olosuhteet ja voimavarat sekä eri väestöryhmien tarpeet.

Sitovia tavoitteita (Strategia, hyvinvointisuunnitelma ja LYK huomioiden)

1. Kulttuurikokemusten järjestäminen ja koordinoiminen eri väestöryhmien saavutettavaksi, yhteistyössä yhdistysten, kylien ja muiden tahojen kanssa
2. Vuorovaikutteisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen
3. Lapsille, nuorille ja perheille suunnitellaan (heitä kuullen) turvallisia, päihteettömiä ja esteettömiä tapahtumia

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Työajan ja tiimin riittämättömyys (½ htv)
2. Kolmannen sektorin aktiivisuuden hiipuminen, mikä vaikuttaa suoraan tapahtumien ja kulttuurisisältöjen kustannuksiin, määrään, laatuun ja saavutettavuuteen
3. Viestimisen haasteet (kentän pirstaleisuus)

Tunnusluvut ja mittarit

1. Palautekyselyt valituista tapahtumista
2. Kävijämäärät tapahtumista, sekä tilastointi maksuttomuudesta, esteettömyydestä, päihteettömyydestä ja tapahtumaan liittyen lasten/ nuorten osuus
3. Tapahtumien ja näyttelyiden määrä

mittari	TP2024	TP2025	TA2026	TA2027
Omien ja kumppaneiden kanssa yhteistyössä järjestettyjen kulttuuritapahtumien määrä	17	22	20	20
taidenäyttelyiden tai vastaavien lukumäärä	9	11	9	9

Toiminnan painopistealueet 2027

1. Kaikille avoimet tapahtumat ja vuorovaikutteisuuden lisääminen
2. Lasten ja nuorten oikeuksien toteutuminen ohjelmatarjonnassa ja suunnittelussa
3. Rautalammin Pestuumarkkinat 2027 kehittäminen
4. Yhteistyön kehittäminen yhdistysten, kylien yritysten ja muiden toimijoiden kesken

Henkilöstö

- kulttuuri- ja viestintäkoordinaattori 0,5

490 Kulttuuri	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	2503	1700	1700	0 %	0
M E N O T (ulkoiset)	-55586	-60980	-61721	1 %	-741
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-53083	-59280	-60021	1 %	-741
Suunnitelmapoistot	-4110	0	-3768	0 %	-3768
Tulot (sisäiset)	-7833	-6525	-8523	31 %	-1998
Menot (sisäiset)	-7833	-6525	-8523	31 %	-1998
TOIMINTAKATE (sisäiset)					
	-65026	-65805	-72312	10 %	-6507
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ					
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	0,00	0,00	0,00		

500 Hallinto, Tekninen lautakunta

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Teknisen toimen hallinnon vaatimat tehtävät. Pääasialliset toimet sisältävät laskutuksen, ostolaskujen käsittelyn, sopimusten hallinnan, suunnittelun, hankkeiden kilpailutuksen, henkilöstöhallinnon, tuntipalkkojen kirjauksen sekä teknisen lautakunnan kokousten valmistelun ja päätöksistä tiedottamisen. Hallinto hoitaa myös yhteistyön muihin viranomaisiin ja yhteistyökumppaneihin. Lisäksi suoritetaan kunnanhallituksen ja valtuuston tekniselle osastolle antamat kuntastrategian mukaiset muut tehtävät.
Henkilöstö:
Tekninen johtaja 40%, tekninen sihteeri 90%, kiinteistö- ja aluepäällikkö 25%, toimistosihteeri 40%

Vastuuhenkilö

Tekninen johtaja

Tehtävä

Tekninen lautakunta ohjaa teknisen toimen hallinnon tehtäviä siten, että toimintasuunnitelmassa esitetyt tehtävät täytetään kustannustehokkaasti ja tulevaisuutta silmällä pitäen. Hallintoon kuuluva tehokas laskutus on kunnan kannalta merkittävä tulojen tuottaja.

Sitovia tavoitteita

1. Yritys- ja elinvoimavaikutusten huomioiminen päätöksenteossa. Otetaan käyttöön elinvoimalupauksen mukainen yritys- ja elinvoimavaikutusten arviointi teknisen lautakunnan merkittävien päätösten valmistelussa vuoden 2027 aikana.
2. Kuntalaisten ja yrittäjien osallistumisen vahvistaminen. Järjestetään vuoden aikana vähintään yksi vuoropuhelu- tai kehittämistilaisuus, joissa kuntalaiset ja yrittäjät voivat vaikuttaa teknisten palveluiden kehittämiseen. Myös tuleville uusille kunnan nettisivuille laitetaan palaute- ja viestintäkanava teknisten palveluiden kehittämistä varten.
3. Yrittäjämyönteisten hankintojen edistäminen. Ennen hankintoja kartoitetaan markkinatilanne ja selvitetään mahdollisuudet toteuttaa kilpailutukset siten, että myös mikro- ja pienyrityksillä on mahdollisuus osallistua niihin.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Vaikutusten arviointiin tarvittavien lähtötietojen puutteellisuus, henkilöstöresurssien riittämättömyys ja päätösvalmistelun lisääntyvä työmäärä.
2. Kuntalaisten ja yrittäjien vähäinen osallistumisaktiivisuus sekä tilaisuuksien järjestämiseen tarvittavien resurssien puute.
3. Markkinoiden rajallinen tarjonta, hankintojen aikataulupaineet sekä kilpailutusten valmisteluun käytettävissä olevien resurssien riittämättömyys.

Tunnusluvut ja mittarit

Hallinto, tekninen lautakunta	Toimenpiteet	Mittari	Tavoite	2025	2026	TA 2027
Hyvinvoiva henkilöstö.	Toimintatapojen kehittäminen/ työtaakan kontrollointi, tyhy-päivät	Henkilöstökyselyn *Oma työkyky*	4,2-4,9 Hyvä taso	4,88	Tulos saatavilla 01/27	4,91
	Toimenpiteet	**Mittari**	**Tavoite**	**2025**	**2026**	**TA 2027**
Tiedottaminen & tiedon saavutettavuus	Tiedottaminen pienenpienistäkin asioista.	Ulos lähtevät tiedotukset	12 kpl	Ei laskettu	Tulos saatavilla 01/27	15 kpl
	Toimenpiteet	**Mittari**	**Tavoite**	**2026**	**TA 2027**	
Hankintojen suunnitelmallisuus	Muistutusautomaatiot, yhteiset kilpailutus- ja sopimuspohjat.	Hankintasuunnitelman toteuma,	Hankintasuunnitelma julkaistu Q1	Hankintasuunnitelma julki 04/26	Q1	

Toiminnan painopistealueet 2027

1. Yrittäjämyönteinen päätösvalmistelu ja hankintakulttuuri.
2. Avoin vuoropuhelu, kuntalaisten osallisuus ja yritysyhteistyö.
3. Tiedolla johtaminen sekä päätösten taloudellisten, elinvoima- ja hyvinvointivaikutusten arviointi.

500 Hallinto, Tekninen lautakunta	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	54661	45000	55000	-22 %	10000
M E N O T (ulkoiset)	-145465	-133165	-186805	40 %	-53640
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-90804	-88165	-131805	49 %	-43640
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-84281	-64843	-81779	26 %	-16936
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-84281	-64843	-81779	26 %	-16936
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-175084	-153008	-213584	40 %	-60576
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-59,82	-52,96	-74,45		

510 Jätehuolto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Jätehuoltoviranomaisena toimii Savo-Pielisen jätelautakunta, jossa on Sisä-Savon kuntien yhteinen kiertävä lautakuntapaikka. Jätekukko Oy hoitaa alueen jätehuollon palvelut, jossa kunta on osaomistajana. Hyötyjätteenkerääjien mm. RINKI Oy:n ja Paperinkeräys Oy:n kanssa tehdään yhteistyötä hyötyjätekeräyspisteiden kanssa.

Vastuuhenkilö

Tekninen johtaja

Tehtävä

Tarjota vakituisille ja vapaa-ajan asukkaille monipuoliset ja laadukkaat jätehuollon palvelut sekä edistää roskaantumisen ehkäisyä.

Sitovia tavoitteita

1. Kierrätyksen ja lajitteluosaamisen vahvistaminen. Edistetään kuntalaisten jätteiden lajittelua ja kierrätystä järjestämällä vuoden 2027 aikana vähintään yksi neuvonta- tai tiedotustoimenpidettä yhteistyössä jätehuollon toimijoiden kanssa.
2. Kiertotalouden edistäminen kunnan toiminnassa. Kehitetään materiaalien uudelleenkäyttöä kunnan omissa toiminnoissa ja otetaan vuoden aikana käyttöön vähintään yksi uusi materiaalien hyödyntämistä tai jätteen syntymisen ehkäisyä edistävä toimintatapa.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Kuntalaisten vähäinen osallistuminen, yhteistyökumppaneiden rajalliset resurssit sekä neuvonnan puutteellinen tavoittavuus.
2. Materiaalien uudelleenkäytön käytännön rajoitteet, henkilöstöresurssien puute sekä toimintatapojen muuttamiseen liittyvät kustannukset.

Tunnusluvut ja mittarit

Jätehuolto	TP 2023	TP 2024	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Kiinteistöjen liittymisaste jätehuoltoon %	98	98	98	98	99
Jäteaseman käyttäjien lkm	1 279	1 098	1 275	1200	1300

Toiminnan painopistealueet 2027

1. Kiertotalouden ja materiaalien uudelleenkäytön edistäminen kunnan toiminnassa.
2. Kuntalaisten lajitteluosaamisen vahvistaminen ja ympäristövastuullisuuden lisääminen.

510 Jätehuolto	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	5517	0	0	0 %	0
M E N O T (ulkoiset)	0	-10499	-9500	-10 %	999
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	5517	-10499	-9500	-10 %	999
Suunnitelmapoistot	-1302	-896	-4283	378 %	-3387
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-329	-470	-526	12 %	-56
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-329	-470	-526	12 %	-56
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	3886	-11865	-14309	21 %	-2444
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	1,33	-4,11	-4,99		

520 Vesihuolto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Vesihuoltolaitoksen toiminnan ylläpito ja suunniteltujen vesihuoltoinvestointien toteuttaminen. Toimiva vesihuolto on olennainen osa terveellistä ja turvallista elinympäristöä.
Henkilöstö:
Tekninen johtaja 30%, Tekninen sihteeri 5%, Puhdistamon hoitaja 100%, tuntipalkkainen henkilö (tarpeen mukaan)

Vastuuhenkilö
Tekninen johtaja

Tehtävä
Vesihuoltolaitos vastaa toiminta-alueellaan talousveden hankinnasta ja jakelusta sekä jätevesien poisjohtamisesta ja käsittelystä. Kunta vahvistaa toiminta-alueen ja liittämisvelvollisuuden; laitos määrittää liittämiskohdat. Toiminta perustuu riskiperusteiseen laadunvalvontaan, ympäristö- ja terveydensuojeluvaatimuksiin sekä häiriötilanteisiin varautumiseen. Laitos julkaisee hinnaston ja palveluehdot sekä tiedottaa poikkeamista. Maksujen tulee kattaa kustannukset kohtuullisesti ja tasapuolisesti. Vesihuoltolaitos voi periä yleisten alueiden huleveden hallinnasta liittymistaksan mukaisen hinnan liittymissopimusvaiheessa asemakaava-alueella.

Sitovia tavoitteita
1. Vesihuollon huoltovarmuuden vahvistaminen. Päivitetään vesihuollon häiriötilanteisiin varautumisen toimintamallit ja järjestetään vuoden 2027 aikana vähintään yksi häiriötilanneharjoitus.
2. Vesihuollon pitkän aikavälin taloudellisen kestävyyden varmistaminen. Laaditaan vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallinnan ja talouden pitkän aikavälin suunnitelma, jossa yhteensovitetaan investointitarpeet, toiminnan kustannukset ja vesihuollon jatkuvuus.
3. Vesistöjen ja ympäristön suojelun edistäminen. Kartoitetaan jätevesiverkoston ja -järjestelmien merkittävimmät ympäristöriskit sekä laaditaan niiden perusteella kiireellisyysjärjestys tarvittaville toimenpiteille.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
1. Henkilöstöresurssien riittämättömyys, varautumisjärjestelyiden puutteet sekä laitteistoihin ja tietojärjestelmiin liittyvät häiriöt.
2. Puutteelliset omaisuuden kuntotiedot, investointitarpeiden ennakoimattomuus, kustannusten nousu sekä vesihuoltolaitoksen taloudellisen tilanteen heikkeneminen.
3. Verkoston kuntotietojen puutteellisuus, selvitysten kustannukset sekä ympäristöriskien poistamiseen tarvittavien investointien rahoituksen riittämättömyys.

Tunnusluvut ja mittarit

Vesihuolto	TP 2023	TP 2024	TP 2025	TA 2026	TA 2027	
Verkostoon pumpattu vesi m³	150 790	186 399	164 887	150 000	148 000	
Käsitelty jätevesimäärä m³	180 308	172 528	143 570	165 500	158 000	
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä) €	24 136,00 €	-10 463,08 €	-62 319 €	-35 459 €	-36 538 €	
Vesihuollon toimintahäiriöt kpl			0	0	0	0
	Toimenpiteet		**Mittari**	**Tavoite**	**2026**	**TA 2027**
Asiakaskokemus ja saavutettavuus	Asiakastyytyväisyyskysely		Asiakastyytyväisyyskyselyn kokonaisarvosana	4,40 / 5 (n= +50%)	4,35 / 5 (n = 26)	4,4 / n= 45

Toiminnan painopistealueet 2027

1. Vesihuollon toimintavarmuus, huoltovarmuus ja häiriötilanteisiin varautuminen.
2. Pitkäjänteinen omaisuudenhallinta ja vesihuoltolaitoksen taloudellinen kestävyys.
3. Vesistöjen suojelu ja vesihuollon ympäristöriskien vähentäminen.

520 Vesihuolto	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	486483	525200	521575	1 %	-3625
M E N O T (ulkoiset)	-417907	-453103	-455148	0 %	-2045
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	68576	72097	66427	8 %	-5670
Suunnitelmapoistot	-144339	-133414	-128079	-4 %	5335
Tulot (sisäiset)	48161	41679	45699	-10 %	4020
Menot (sisäiset)	-17177	-15821	-18681	18 %	-2860
TOIMINTAKATE (sisäiset)	30984	25858	27018	-4 %	1160
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-44779	-35459	-34634	-2 %	825
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-15,30	-12,27	-12,07		

540 Kiinteistöt

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Kiinteistöjen kunnossapidon suunnittelu ja rakennuttaminen. Korjauksissa keskitytään mm. vuokrahuoneistojen saneeraukseen sekä kunnan muiden hallintokuntien tilojen ylläpitoon liittyviin korjauksiin ja saneerauksiin. Maa- ja metsätilojen taloudellinen hoito ja puunmyynti. Kunnalle tuottoja tuova tonttipolitiikka. Tuki-, huolto- ja teknisten palveluiden tuloksellisuus, tehokkuus ja ohjaus näkyvät onnistuessaan siten, että sisäiset- ja ulkoiset vuokrat kattavat kiinteistöistä aiheutuneet kustannukset ja investoinneista tulevat poistot.
Henkilöstö:
Kiinteistö- ja aluepäällikkö 25%, Kiinteistökeskus 9 henk. (talonm+siiv.)

Vastuuhenkilö

Tekninen johtaja, alue- ja kiinteistöpäällikkö

Tehtävä

Kiinteistöjen kunnossapito sekä ulkoliikuntapaikkojen (urheilukentät, uimala ja uimarannat sekä ulkoilureitit) hallinnointi.

Sitovia tavoitteita

1. Uuden asuntotuotannon edistäminen. Edistetään kuntastrategian mukaista Uudet asunnot Rautalammilta -kärkiprojektia valmistelemalla vuoden 2027 aikana vähintään yhden uuden vuokra-asuntokohteen toteuttamisen edellyttämät suunnitelmat ja päätösesitys.
2. Lasten ja nuorten oppimis- ja toimintaympäristöjen kehittäminen. Toteutetaan vähintään yhdessä kunnan kiinteistössä käyttäjiä osallistava tilojen tai piha-alueiden turvallisuuden ja viihtyisyyden arviointi sekä laaditaan niiden pohjalta kehittämistoimenpiteet.
3. Kiinteistöjen ilmasto- ja ympäristövaikutusten vähentäminen. Selvitetään vähintään kolmen kunnan kiinteistön merkittävimmät energiansäästömahdollisuudet ja laaditaan niiden perusteella toimenpide-esitykset energiankulutuksen ja päästöjen vähentämiseksi.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Rakentamiskustannusten nousu, rahoituksen saatavuus, asuntokysynnän epävarmuus sekä hankkeisiin liittyvien päätösten viivästyminen.
2. Käyttäjien osallistumisen vähäisyys, kiinteistöjen rakenteelliset rajoitteet sekä kehittämistoimenpiteisiin käytettävissä olevien määrärahojen riittämättömyys.
3. Kiinteistöjen tekniset rajoitteet, puutteelliset energiankulutustiedot sekä energiatehokkuustoimenpiteiden toteuttamiseen tarvittavien investointien kustannukset.

Tunnusluvut ja mittarit

Kiinteistöt	TP 2023	TP 2024	TP 2025	TA 2026	TA 2027	
Lämpöenergian kulutus, MWh	3 877	3 940	4 383	3500	4200	
Sähkön kulutus, MWh	1 760	2 431	1 665	1650	1500	
Pientuotannon ylijäämä kWh (aurinkopaneelit)		2 152	Ei arvioitu	3200	4500	
	Toimenpiteet		**Mittari**	**Tavoite**	**2026**	**TA 2027**
Terveydellisiin syihin perustuvat käyttörajoitukset	Vuosihuolto-ohjelma kaikille koneille, huollot,		käyttörajoitukset	0	Vuosi kesken	0

Toiminnan painopistealueet 2027

1. Uuden asuntotuotannon edistäminen ja kunnan vetovoiman vahvistaminen.
2. Terveellisten, turvallisten ja viihtyisien oppimis- ja toimintaympäristöjen kehittäminen.
3. Kiinteistökannan energiatehokkuuden parantaminen ja ilmastovaikutusten vähentäminen.

540 Kiinteistöt	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	1439374	1113563	1681307	-51 %	567744
M E N O T (ulkoiset)	-1368394	-1570335	-1616186	3 %	-45851
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	70980	-456772	65121	-114 %	521893
Suunnitelmapoistot	-307365	-300337	-223653	-26 %	76684
Tulot (sisäiset)	482117	469299	542053	-16 %	72754
Menot (sisäiset)	-40343	-38595	-45293	17 %	-6698
TOIMINTAKATE (sisäiset)	441774	430704	496760	-15 %	66056
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	205389	-326405	338229	-204 %	664634
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	70,17	-112,98	117,89		

545 Ravintokeskus

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Ruokapalveluiden tuottaminen koulujen oppilaille, varhaiskasvatuksen asiakkaille ja henkilökunnalle sekä satunnaisten vierastarjoilujen järjestäminen.
Henkilöstö:
Kolme (3) työntekijää 100%

Vastuuhenkilö
Ravintokeskuksen henkilöstö sekä tekninen johtaja

Tehtävä
Ruokapalveluiden tuottaminen eri ikäryhmille.

Sitovia tavoitteita

1. Paikallisen yrittäjyyden ja elinvoiman tukeminen ruokapalveluissa. Selvitetään paikallisten elintarvikealan yritysten mahdollisuuksia osallistua ruokapalveluiden hankintoihin järjestämällä vähintään yksi markkinavuoropuhelu vuoden 2027 aikana.
2. Yhteisöllisen ruokailun edistäminen. Selvitetään yhteistyössä kunnan hyvinvointityön toimijoiden kanssa mahdollisuudet hyödyntää kunnan ruokapalveluita ikääntyneiden yhteisöllisen ruokailun järjestämisessä.
3. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen ruokailun kautta. Toteutetaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa vähintään kaksi ruokakasvatukseen liittyvää teemapäivää, joissa tutustutaan terveelliseen ravitsemukseen ja uusiin makuihin.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Paikallisten tuotteiden rajallinen tarjonta, kustannusten nousu sekä hankintojen kilpailutukseen ja toimitusvarmuuteen liittyvät haasteet.
2. Henkilöstö- ja tilaresurssien riittämättömyys, toiminnan järjestämiskustannukset sekä yhteistyötahojen erilaiset tarpeet ja aikataulut.
3. Henkilöstön työkuormitus, toiminnan järjestämiseen käytettävissä olevien resurssien puute sekä lasten ja nuorten vähäinen kiinnostus osallistumiseen.

Tunnusluvut ja mittarit

Ateriat:	TP 2023	TP 2024	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Koulutoimi kpl	100 450	85 910	103 105	88200	102500
Ulosmyynti (mm. vanhus yms.) kpl	7 104	7 561	9 272	5700	9000
Ulosmyynnin tulot €	60 167 €	30 625 €	53 227 €	35 000 €	35 000 €
Kouluruokaa koskevien mainintojen osuus, jotka ovat sävyltään myönteisiä tai neutraaleja kunnan omissa kanavissa (kampanjatunnisteella#) / kaikki maininnat.					
Lautasjätteen määrä kg/ vuosi				Vuosi kesken	650

Toiminnan painopistealueet 2027

1. Paikallisen elinkeinoelämän ja lähiruokatuotannon mahdollisuuksien edistäminen.
2. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin, terveellisen ravitsemuksen ja ruokakasvatuksen vahvistaminen.
3. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen ruokapalveluiden avulla.

545 Ravintokeskus	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	53227	35000	40000	-14 %	5000
M E N O T (ulkoiset)	-311581	-348199	-335498	-4 %	12701
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-258354	-313199	-295498	-6 %	17701
Suunnitelmapoistot	-18541	-9271	0	-100 %	9271
Tulot (sisäiset)	273136	265703	271045	-2 %	5342
Menot (sisäiset)	-5655	-5267	-6419	22 %	-1152
TOIMINTAKATE (sisäiset)	267481	260436	264626	-2 %	4190
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-9414	-62034	-30872	-50 %	31162
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-3,22	-21,47	-10,76		

550 Varikko

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Kunnan kuljetuksiin ja mm. alueiden, teiden ja rakennusten kunnossapitoon liittyvän kaluston kunnossapito.
Henkilöstö:
Traktorin kuljettaja 100% ja tuntipalkkainen henkilö (tarpeen mukaan)

Vastuuhenkilö
Tekninen johtaja, alue- ja kiinteistöpäällikkö

Tehtävä
Ennakoivalla kaluston huollolla estetään työseisokkeja ja samalla aikaansaadaan säästöjä. Kunnan järjestämä lietteen kuljetus parantaa yksityisten kiinteistöjen tarvitsemia jätevesijärjestelmien huoltopalveluita. Kunnan kaavateiden kunnossapito läpi vuoden.

Sitovia tavoitteita
1. Kunnan kaluston ilmastovaikutusten vähentäminen. Laaditaan vuoden 2027 aikana kaluston energiankulutusta ja päästöjä vähentävä kehittämissuunnitelma sekä otetaan käyttöön vähintään yksi polttoaineenkulutusta vähentävä toimintatapa.
2. Paikallisen yritysyhteistyön ja huoltovarmuuden kehittäminen. Kartoitetaan paikallisten yritysten mahdollisuudet osallistua kunnan kunnossapidon ja kuljetuspalveluiden tuottamiseen erityisesti poikkeus- ja ruuhkatilanteissa. Laaditaan kartoituksen perusteella toimintamalli yhteistyön toteuttamiseksi.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
1. Kaluston ikääntyminen, tekniset rajoitteet, investointikustannukset sekä uusien toimintatapojen käyttöönottoon liittyvät resurssitarpeet.
2. Paikallisten palveluntuottajien rajallinen saatavuus, kustannusten nousu sekä yhteistyöjärjestelyjen valmisteluun käytettävissä olevien resurssien riittämättömyys.

Tunnusluvut ja mittarit

Varikko	TP 2023	TP 2024	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Toimintatuotot (ulkoiset & sisäiset)	53 752 €	54 809 €	55 325 €	52 125 €	56 000 €
Toimintakulut	-147 963 €	-146 249 €	-155 442 €	-200 576 €	-201 016 €
Tulos € (sis. poistot)	-107 034 €	-101 823 €	-112 676 €	-155 818 €	-157 488 €

Toiminnan painopistealueet 2027
1. Ympäristövastuullinen ja kustannustehokas kaluston käyttö.
2. Paikallisen yritysyhteistyön kehittäminen kunnossapitopalveluissa.
3. Kunnossapidon toimintavarmuus ja häiriötilanteisiin varautuminen.

550 Varikko	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	21350	20250	21600	-7 %	1350
M E N O T (ulkoiset)	-152303	-173510	-199930	15 %	-26420
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-130953	-153260	-178330	16 %	-25070
Suunnitelmapoistot	-12559	-7367	-9232	25 %	-1865
Tulot (sisäiset)	33974	31875	35336	-11 %	3461
Menot (sisäiset)	-3139	-3065	-4176	36 %	-1111
TOIMINTAKATE (sisäiset)	30835	28810	31160	-8 %	2350
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-112676	-131817	-156401	19 %	-24584
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-38,50	-45,63	-54,51		

560 Liikenneväylät

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Liikenneväylien kunnossapito ja rakentaminen. Kunnossapidon kilpailutus sekä laadun seuranta. Opastuksen ylläpito ja täydentäminen. Osoitejärjestelmän ylläpito. Terveellisen, viihtyisän ja turvallisen elinympäristön edistäminen sekä ennaltaehkäisevä työ näkyy mm. ajonopeuksien pienenemisenä. Tällöin asukkaat uskaltavat liikkua kirkonkylällä jalan ja pyörällä sekä turvallisuus ja viihtyvyys paranevat.
Henkilöstö:
tuntipalkkainen henkilö (tarpeen mukaan)

Vastuuhenkilö
Tekninen johtaja, alue- ja kiinteistöpäällikkö

Tehtävä
Liikenneväylien ja valaistuksen kunnossapito on osa kansalaisturvallisuutta sekä viihtyvyyttä.

Sitovia tavoitteita

1. Kuntalaisten osallistaminen liikenneympäristön turvallisuuden kehittämiseen. Järjestetään vuoden 2027 aikana vähintään yksi osallistavaa liikenneturvallisuuskävelyä, joissa huomioidaan erityisesti lasten, nuorten ja ikääntyneiden liikkumistarpeet. Havaintojen pohjalta laaditaan toimenpide-esitykset.
2. Esteettömän ja turvallisen arkiliikkumisen edistäminen. Kartoitetaan keskeisten palveluiden ja liikuntapaikkojen jalankulkuyhteyksien esteettömyys- ja turvallisuuspuutteet sekä toteutetaan vähintään yksi korjaava toimenpide vuoden 2027 aikana.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Kuntalaisten vähäinen osallistuminen, sääolosuhteet sekä havaittujen puutteiden korjaamiseen tarvittavien resurssien riittämättömyys.
2. Liikenneympäristön rakenteelliset rajoitteet, kunnossapidon kustannukset sekä korjaustoimenpiteisiin varattujen määrärahojen riittämättömyys.

Tunnusluvut ja mittarit

Liikenneväylät	TP 2023	TP 2024	TP 2025	TP 2026	TA 2027
Kuntalaiskysely				1	1
Onnettomuuksien määrä kpl				0	0
Ylinopeuksien mittaaminen			julk. kun tulos saatu	vuosi kesken	
Avustetut yksityistiet km	235	239	239	243	245
Avustetut yksityistiet €	39 964 €	39 964 €	40 000 €	40 000 €	40 000 €

Toiminnan painopistealueet 2027

1. Turvallisen ja esteettömän liikkumisen edistäminen kaikille ikäryhmille.
2. Kuntalaisten osallistuminen liikenneympäristön turvallisuuden ja viihtyisyyden kehittämiseen.

560 Liikenneväylät	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	33998	39700	28800	27 %	-10900
M E N O T (ulkoiset)	-161346	-201380	-172769	-14 %	28611
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-127348	-161680	-143969	-11 %	17711
Suunnitelmapoistot	-106995	-92093	-67776	-26 %	24317
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-14271	-13329	-14228	7 %	-899
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-14271	-13329	-14228	7 %	-899
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-248615	-267102	-225973	-15 %	41129
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-84,94	-92,45	-78,76		

570 Maankäytön suunnittelu

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Joustava asiakkaiden kaavamuutoskäsittely ja toimiva kunnan kaavoitusyhteistyö.
Henkilöstö:
Tekninen johtaja 25%, Toimistosihteeri 10%

Vastuuhenkilö
Tekninen johtaja

Tehtävä
Kaavoitustilanteen kehittäminen kunnan maankäytön suunnittelun ajantasaisuuden, laadun ja ennakoitavuuden parantaminen siten, että kaavat etenevät suunnitelmallisesti, tukevat elinvoimaa ja palveluja, huomioivat ympäristö- ja liikenneturvallisuustekijät sekä mahdollistavat sujuvan rakentamisen.

Sitovia tavoitteita
1. Asuntorakentamisen edellytysten parantaminen. Selvitetään vuoden 2027 aikana vähintään yhden uuden asuntorakentamiseen soveltuvan alueen tai tontin kaavalliset edellytykset ja laaditaan tarvittaville kaavoitustoimenpiteille etenemissuunnitelma.
2. Osallistavan kaavoituksen edistäminen. Otetaan käyttöön toimintatapa, jossa yritysten ja muiden sidosryhmien näkemykset selvitetään jo yritystoimintaan vaikuttavien kaavoitushankkeiden valmistelun alkuvaiheessa. Vuoden aikana toteutetaan vähintään yksi yrityksiä osallistava kaavoitusneuvottelu.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
1. Sopivien maa-alueiden rajallinen saatavuus, maanomistajien erilaiset tavoitteet sekä kaavoitus- ja kunnallistekniikkakustannusten nousu.
2. Yritysten vähäinen osallistuminen, ristiriitaiset maankäyttötarpeet, henkilöstöresurssien riittämättömyys sekä kaavoitusprosessien pitkittyminen.

Tunnusluvut ja mittarit

Maankäytön suunnittelu	TP 2023	TP 2024	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Valmistuneiden kaavojen määrä	-	1	1	2	2
Kaavoituksen käynnistämiset	-	2	1	2	2

Toiminnan painopistealueet 2027
1. Asunto- ja yritystonttitarjonnan kehittäminen kunnan elinvoiman vahvistamiseksi.
2. Sujuva, ennakoiva ja yrittäjämyönteinen kaavoitus sekä aktiivinen vuoropuhelu.

570 Maankäytön suunnittelu	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	-52902	-48724	-52992	9 %	-4268
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-52902	-48724	-52992	9 %	-4268
Suunnitelmapoistot	-117394	0	-75132	0 %	-75132
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-404	-444	-528	19 %	-84
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-404	-444	-528	19 %	-84
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-170701	-49168	-128652	162 %	-79484
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-58,32	-17,02	-44,84		

580 Ympäristönsuojelu ja ympäristöterveydenhuolto

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Ympäristönsuojelua koskevat luvat ja niiden valvonta sekä neuvonta ja ohjeistus. Luonnonympäristön suojeleminen, ihmisen hyvinvoinnin turvaaminen sekä kestävän kehityksen edistäminen.

Henkilöstö:
Rakennustarkastaja 5%, toimistosihteeri 10%, Ympäristötarkastaja 100% (ostopalvelu 0,5 htv)

Vastuuhenkilö
Ympäristötarkastaja, tekninen johtaja

Tehtävä
Ympäristönsuojelun valvonta sekä lain asettamat lupatehtävät.
Ympäristönsuojelun edistäminen.
Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman toteuttaminen.

Sitovia tavoitteita
1. Ympäristönsuojelun toiminnan jatkuvuuden turvaaminen muutoksista huolimatta.
2. Pohjavesialueella sijaitsevien kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien selvitystyön jatkaminen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
Asianomaisten tavoittaminen, henkilöstöresurssit.

Tunnusluvut ja mittarit

Ympäristönsuojelu	TP 2023	TP 2024	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Viranhaltija-/lupapäätökset	-	4	2	3	3
Valvontasuunnitelman määräaikaistarkastukset	-	18	13	15	11

Toiminnan painopistealueet 2027
Ympäristönsuojelun yhteistyökuvioiden selvittäminen tai toiminnan muunlainen uudelleen järjestely.

580 Ympäristönsuojelu	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta 2027	Muutos% 26/27	Ero 26/27
T U L O T (ulkoiset)	4304	400	4400	-1 000 %	4000
M E N O T (ulkoiset)	-294295	-304571	-333682	10 %	-29111
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-289991	-304171	-329282	8 %	-25111
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-5019	-4038	-5553	38 %	-1515
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-5019	-4038	-5553	38 %	-1515
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-295009	-308209	-334835	9 %	-26626
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-100,79	-106,68	-116,71		

590 Rakennusvalvonta

Toiminnan kuvaus / palveluajatus
Rakentamista koskevien lupien käsittely ja valvonta sekä asiantunteva rakentamisen neuvonta ja ohjeistus.
Henkilöstö:
Rakennustarkastaja 95 %, toimistosihteeri 40%

Vastuuhenkilö
Rakennustarkastaja, tekninen johtaja

Tehtävä
Tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä. Valvoa, että rakentaminen täyttää sille rakentamislaissa, alueidenkäyttölaissa ja maankäyttö- ja rakennusasetuksessa sekä niiden nojalla annetuissa säännöissä ja määräyksissä asetetut vaatimukset.

Sitovia tavoitteita
1. Lupien käsittelyaika enintään 14 arkipäivää.
2. Valmistautuminen Ryhti-järjestelmän käyttöönottoon. Laaditaan etenemissuunnitelma.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
Lupahakemukset puutteellisia.
Selvittelytyö

Tunnusluvut ja mittarit

Rakennusvalvonta tunnusluvut	TP 2023	TP 2024	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Rakentamislupien määrä (ent. rakennuslupa)	22	25	34	15	13
Tuotot €	33 098 €	17 101 €	30 657 €	15 500 €	14 000 €

Toiminnan painopistealueet 2027
- Uusien lakien haltuunotto ja toimintatapojen kehittäminen

590 Rakennusvalvonta	TP 2025	TA 2026	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2027	26/27	26/27
T U L O T (ulkoiset)	30657	15500	30000	-94 %	14500
M E N O T (ulkoiset)	-93745	-128286	-109717	-14 %	18569
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-63088	-112786	-79717	-29 %	33069
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	-3880	-3517	-6130	74 %	-2613
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-3880	-3517	-6130	74 %	-2613
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-66968	-116303	-85847	-26 %	30456
Asukasluku	2927	2889	2869		
Toimintakate / asukas	-22,88	-40,26	-29,92		

TYTÄRYHTIÖIDEN JA MUIDEN OMISTUSYHTIÖIDEN TAVOITTEET VUONNA 2027

Yhteiset omistajaohjauksen tavoitteet

Kunnan yhtiöomistusten tulee tukea Rautalammin kuntastrategiaa 2026–2029, palvelujen järjestämistä ja kunnan elinvoimaa. Vuonna 2027 painotetaan sovittujen toimenpiteiden toteuttamista, talouden vahvistamista ja selkeää työnjakoa.

Tytäryhtiöt raportoivat kunnanhallitukselle toiminnastaan ja taloudestaan kunnan osavuosikatsausten yhteydessä. Katsaukset saatetaan myös valtuustolle tiedoksi. Raportointi sisältää tavoitteiden toteutumisen, koko vuoden tulosennusteen, maksuvalmiuden, lainat, investoinnit sekä olennaiset riskit. Merkittävistä poikkeamista ilmoitetaan viipymättä.

Kunnanhallituksen 20.10.2026 antamaa esitystä yhteisestä ulkopuolisesta toimitusjohtajasta ostopalveluna valmistellaan yhtiöiden hallituksissa. Valmistelussa määritellään tehtävät, työajan ja kustannusten jakaminen, raportointi ja sijaisjärjestelyt. Yhtiöiden hallitukset tekevät toimitusjohtajan valintaa ja sopimuksia koskevat päätökset.

Hallinto- ja tukipalvelujen järjestämisessä selvitetään yhteisten palvelujen käyttö ja päällekkäisen työn vähentäminen. Kustannukset kohdennetaan läpinäkyvästi palveluja käyttäville yhtiöille.

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy

Yhtiön tehtävänä on tarjota kysyntää vastaavia, kohtuuhintaisia ja viihtyisiä vuokra-asuntoja. Asuntokannan kehittäminen tukee kuntalaisten asumista sekä työntekijöiden, opiskelijoiden ja uusien asukkaiden sijoittumista Rautalammille

Vuoden 2027 tavoitteet:

Tavoite	**Mittari ja tavoitetaso**
Talouden tervehdyttäminen. Toteutetaan hyväksyttyä tervehdyttämisohjelmaa ja sovitetaan korjaukset sekä investoinnit yhtiön maksukykyyn.	Ohjelman toimenpiteet ja maksut toteutuvat sovitusti. Tulosennuste ja 12 kuukauden maksuvalmiusennuste päivitetään osavuosikatsauksiin.
Asuntojen käyttöaste ja asumisen laatu. Tehostetaan vuokrausta, markkinointia ja asuntojen kunnostamista kysyntää vastaaviksi.	Vuoden kumulatiivinen käyttöaste vähintään **96,5 %**, asukasvaihtuvuus alle **25 %** ja asukastyytyväisyys vähintään **3/5**.
Asuntokannan uudistaminen. Valmistellaan uusien asuntojen	Vuonna 2027 päätöksentekoon valmisteltu toteutusohjelma vähintään **15 uuden asunnon**

rakentamis- ja hankintavaihtoehdot kustannus-, vuokratuotto- ja rahoituslaskelmineen.	aikaansaamiseksi. Ohjelmassa yksilöidään hankkeet, aikataulu ja rahoitus. Toteutus käynnistetään erillisten päätösten mukaisesti.
Suunnitelmalliset korjaukset. Päivitetään kiinteistökohtainen pitkän tähtäimen korjaussuunnitelma ja vuoden 2027 työohjelma.	Korjausohjelma kustannusarvioineen hyväksytty ensimmäisellä vuosineljänneksellä. Toteutuminen raportoidaan kohteittain.
Energiatehokkuus. Jatketaan energiankulutuksen vähentämistä ylläpidon ja korjausten yhteydessä.	Tavoitteena sääkorjatun lämmönkulutuksen vähentäminen **10 % vuoteen 2028 mennessä vuoden 2026 tasosta** vertailukelpoisessa kiinteistökannassa. Sähkön- ja vedenkulutusta seurataan erikseen.
Maksuvalmius. Ennakoidaan vuokratulot, ylläpitomenot, korjaukset ja lainanhoito.	Tavoitteena vähintään **yhden kuukauden kassamenot** kattavat kassavarat. Myös lainanlyhennykset sisällytetään maksuvalmiusennusteeseen.

Rakenneselvitys: Yhtiö osallistuu kunnan kanssa selvitykseen toiminnan mahdollisesta siirtämisestä kunnan taseyksiköksi. Selvityksessä arvioidaan taloudelliset, verotukselliset, rahoitukselliset ja toiminnalliset vaikutukset sekä tervehdyttämisjärjestelyjen ehdot. Selvityksen perusteella valmistellaan erillinen päätös jatkosta. Asuntojen vuokraus, ylläpito ja talouden tervehdyttäminen jatkuvat selvityksen aikana.

Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit

Yhtiön tehtävänä on edistää yritysten toimitilaratkaisuja ja huolehtia omistamiensa kiinteistöjen taloudellisesta käytöstä. Vuonna 2027 painotetaan sopimusten hallintaa, rahoituksen ennakointia ja yhteistyötä Rautalammin Kehitys Oy kanssa.

Tavoite	Mittari ja tavoitetaso
Kiinteistöjen ja sopimusten hallinta. Ajantasaistetaan vuokra-, lunastus-, ylläpito- ja rahoitussopimusten kokonaisuus.	Sopimus- ja vastuuraportti valmis ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Vuokrasaamiset, käyttöaste ja sopimusten toteutuminen raportoidaan osavuosittain.
Talouden ja maksuvalmiuden turvaaminen. Ennakoidaan kiinteistöjen ylläpito, korjaukset ja lainanhoito.	Päivitettävä 12 kuukauden maksuvalmiusennuste. Tavoitteena vähintään yhden kuukauden kassamenot kattavat kassavarat.
Yritysten toimitilatarpeisiin vastaaminen. Valmistellaan toteuttamiskelpoisia toimitilaratkaisuja yhdessä kunnan ja muiden toimijoiden kanssa.	Raportoidaan ratkaistut toimitilatarpeet sekä valmisteltujen hankkeiden kustannukset, rahoitus ja eteneminen.

Yhteinen kehittämistehtävä Kehitys Oy kanssa: Vuoden 2027 aikana valmistellaan päätettäväksi yhtiöiden yhteinen toimintamalli ja arvio yhtiörakenteen vaihtoehdoista. Selvityksessä eritellään tehtävät, kustannukset, vastuut ja mahdollisen yhdistymisen vaikutukset. Rakennemuutokset toteutetaan erillisten päätösten perusteella.

Rautalammin Kehitys Oy

Yhtiön toiminta tukee yritysten kasvua, sijoittumista ja investointeja Rautalammilla. Työnjako kunnan, Oikarilan Teollisuushallien ja SavoGrown kanssa määritellään niin, että yritykset saavat sujuvaa palvelua ja päällekkäinen työ vähenee.

Tavoite	Mittari ja tavoitetaso
Toholahden yrityshankinta. Osallistutaan yritysalueen markkinointiin ja sijoittumisneuvotteluihin sovitun työnjaon mukaisesti.	Vuoden 2027 toimenpideohjelma vastuineen hyväksytty ensimmäisellä vuosineljänneksellä. Raportoidaan sijoittumisneuvottelut, tonttikaupat ja toteutuneet sijoittumiset.
Nykyisten yritysten kasvu. Edistetään yritysten investointi- ja toimitilahankkeita yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.	Raportoidaan edistetyt hankkeet, saavutetut tulokset ja jatkotoimet.
Toiminnan tarkoitus ja talous. Päivitetään toimintasuunnitelma vastaamaan yhteistä toimintamallia ja arvioidaan yhtiöjärjestyksen	Hallituksen hyväksymä toimintasuunnitelma ja talousarvio sekä selvitetty yhtiöjärjestyksen ajantasaisuus.

muutostarve.	
Maksuvalmius ja riskit. Seurataan varojen, saatavien ja vastuiden kehitystä.	Ajantasainen maksuvalmiusennuste ja riskiraportti osavuosikatsausten yhteydessä.

As Oy Tiinari

Yhtiön tavoitteena on säilyttää asuntojen vuokrattavuus, turvallisuus ja arvo sekä toteuttaa tarpeelliset korjaukset suunnitelmallisesti.

Vuonna 2027:

- hyväksytään korjausohjelma, jossa erotellaan kiireelliset korjaukset ja myöhemmät tarpeet;
- korjausesityksissä eritellään työn ja tarvikkeiden kustannukset sekä vaikutukset vuokrattavuuteen;
- seurataan asuntojen käyttöastetta, vuokrasaamisia ja ylläpitokuluja.

Mittarit: hyväksytty korjausohjelma, korjausten toteutuminen kustannusarviossa sekä asuntojen käyttöaste ja tyhjillääänoloajat.

As Oy Lupsakas ja As Oy Rautalammin Lassilanpolku

Kunta vaikuttaa omistajana asuntojen arvon säilymiseen, tarpeellisten korjausten suunnitelmallisuuteen ja kustannusten hallintaan.

Vuoden 2027 tavoite: kunnan omistamien huoneistojen vuokrattavuus turvataan ja omistuksen jatkamisen tarkoituksenmukaisuus arvioidaan. Lassilanpolun huoneistojen myyntiä valmistellaan kunnan omistajalinjausten mukaisesti.

Mittarit: käyttöaste, vuokrasaamiset, huoneistokohtainen nettotuotto sekä myyntivalmistelun ja mahdollisten kauppojen eteneminen.

As Oy Rautalammin Kuusitie 3

Vuoden 2027 tavoite: valmistellaan kunnan omistaman huoneiston myynti ja pyritään toteuttamaan kauppa taloudellisesti perustelluin ehdoin. Vuokraustoiminnasta ja huoneiston kunnosta huolehditaan myyntiin saakka.

Mittarit: ajantasainen myyntiarvio, käynnistetty myyntimenettely ja toteutunut kauppa.

Kehitysyhtiö SavoGrow Oy

Kunnan tavoitteena on saada yhteistyöstä mitattavia tuloksia yritystoimintaan, investointeihin ja elinvoimaan. Vuoden 2027 palvelujen sisältö täsmennetään kunnan tarpeiden pohjalta palvelusopimuksessa.

Vuoden 2027 tavoitteet:

1. Sovitaan Rautalammin tärkeimmät yrityspalvelu- ja kehittämistehtävät sekä työnjako kunnan ja sen omien yhtiöiden kanssa.
2. Painotetaan yritysten kasvua, omistajanvaihdoksia, investointeja ja sijoittumista.
3. Raportoidaan kunnanhallitukselle Rautalammille kohdistuneista palveluista ja niiden tuloksista vähintään kerran vuodessa.

Mittarit: palvelusopimuksen tavoitteiden toteutuminen, palvellut yritykset, edistetyt investoinnit ja omistajanvaihdokset sekä toteutuneet sijoittumiset.

Savon ICT-palvelut Oy

Savon ICT-palvelut Oy on vuonna 2011 perustettu julkisomisteinen yhtiö, jonka omistajiin Rautalammin kunta kuuluu. Yhtiö tuottaa muun muassa tietoliikenne-, tietoturva-, työasema- ja käyttäjätukipalveluja. Kunnan tavoitteena on turvata toimivat, tietoturvalliset ja kustannuksiltaan hallitut ICT-palvelut.

Tavoitteet vuodelle 2027

1. **Palvelut ja kustannukset:** Täsmennetään palvelujen sisältö, vastuut ja palvelutasot sekä vähennetään päällekkäisiä palveluja ja kustannuksia.
2. **Tietoturva ja toimintavarmuus:** Varmistetaan keskeisten järjestelmien toimivuus, käyttäjätuki, varmuuskopiointi ja häiriötilanteisiin varautuminen.
3. **Hankintalakiuudistus ja edunvalvonta:** Selvitetään uudistuksen vaikutukset omistukseen ja palveluhankintoihin sekä valmistellaan tarvittavat ratkaisut ajoissa. Kunta vaikuttaa yhdessä yhtiön, muiden omistajakuntien ja kuntien edunvalvontatahojen kanssa siihen, että pienten kuntien mahdollisuudet kustannustehokkaisiin ja turvallisiin ICT-palveluihin turvataan.

Mittarit

- Palvelusopimus, vastuunjako ja kustannukset arvioitu vuosittain.
- Sovittujen palvelutasojen toteutuminen ja merkittävien häiriöiden määrä.
- Hankintalakiuudistuksen vaikutukset, vaihtoehdot ja toimenpideaikataulu selvitetty.
- Edunvalvontatoimet ja niiden tulokset raportoitu kunnanhallitukselle.

Istekki Oy

Vuoden 2027 tavoite: kunta arvioi omistuksen ja palvelusopimusten tarkoituksenmukaisuuden sekä varmistaa tarvitsemiensa ICT-palvelujen jatkuvuuden, tietoturvan ja kustannusten hallinnan.

Mittarit: tehty omistus- ja sopimusarvio sekä tarvittavia jatkotoimia koskevat päätökset ja aikataulu.

Sansia Oy

Vuoden 2027 tavoite: kunta hyödyntää hankinta- ja sopimuspalveluja silloin, kun niillä saavutetaan osoitettavaa hyötyä. Palvelujen sisältö, kustannukset ja kunnan tarpeet käydään läpi vuosittain. Samalla arvioidaan omistuksen ja palvelujen järjestämistavan ajantasaisuus.

Mittarit: vuosittainen palveluarviointi, palvelukustannukset sekä merkittävissä hankinnoissa saavutettu taloudellinen ja toiminnallinen hyöty.

TULOSLASKELMA

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	SU 2028	SU 2029	Kasvu 26/27
Myyntituotot	1520059	1095002	1673815	1673815	1673815	52,86 %
Maksutuotot	141055	102824	101080	101080	101080	-1,70 %
Tuet ja avustukset	337198	152502	85500	85500	85500	-43,94 %
Muut toimintatuotot	1028094	882763	824574	824574	824574	-6,59 %
TOIMINTATUOTOT YHTEEN	3026406	2233091	2684969	2684969	2684969	20,24 %
Palkat ja palkkiot	-4925670	-5107225	-5262649	-5262649	-5262649	-3,04 %
Eläkekulut	-972033	-1023883	-969511	-1041041	-1041041	5,31 %
Muut henkilösivukulut	-151083	-162168	-162119	-162119	-162119	0,03 %
Henkilösivukulut	-1123116	-1186051	-1131630	-1203160	-1203160	4,59 %
Henkilöstökorvaukset	0	0	-500	-500	-500	0,00 %
Henkilöstökulut	-6048786	-6293276	-6394779	-6466309	-6466309	-1,61 %
Asiakaspalvelujen ostot	-459640	-421216	-386576	-386576	-386576	8,22 %
Muiden palveluiden ostot	-2754625	-2905627	-3096477	-3096477	-3096477	-6,57 %
Palvelujen ostot	-3214265	-3326843	-3483053	-3483053	-3483053	-4,70 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1217153	-1429420	-1360535	-1355535	-1355535	4,82 %
Avustukset	-407146	-350066	-381320	-381320	-381320	-8,93 %
Muut toimintakulut	-339833	-338661	-336232	-336232	-336232	0,72 %
TOIMINTAKULUT YHTEENS	-11227182	-11738266	-11955919	-12022449	-12022449	-1,85 %
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-8200777	-9505175	-9270950	-9337480	-9337480	2,46 %
Verotulot	7030666	7443000	7683000	7683000	7683000	3,22 %
Valtionosuudet	2922357	2766168	2335154	2335154	2335154	-15,58 %
Korkotuotot	6366	0	0	0	0	0,00 %
Muut rahoitustuotot	519497	489996	500000	500000	500000	2,04 %
Korkokulut	-161671	-200004	-160000	-160000	-160000	20,00 %
Muut rahoituskulut	-19199	0	0	0	0	0,00 %
Rahoitustuotot ja -kulut	344993	289992	340000	340000	340000	17,24 %
VUOSIKATE	2097239	993985	1087204	1020674	1020674	9,38 %
Suunnitelman mukaiset poist	-1051927	-873936	-909618	-909618	-909618	-4,08 %
Arvonalentumiset	-516892	0	0	0	0	0,00 %
Poistot ja arvonalentumiset	-1568818	-873936	-909618	-909618	-909618	-4,08 %
Satunnaiset erät						
TILIKAUDEN TULOS	528421	120049	177586	111056	111056	47,93 %
YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	528421	120049	177586	111056	111056	47,93 %

KÄYTTÖTALOUDEN LISTAUS

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 26/27	Ero
100 Valtiolliset vaalit					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	0	0	3000	0 %	3000
Toimintakulut	-110	0	-6651	0 %	-6651
Toimintakate ulkoiset	-110	0	-3651	0 %	-3651
Sisäiset tapahtumat					
Toimintakate yhteensä	-110	0	-3651	0 %	-3651
110 Kunnallisvaalit					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-12356	0	0	0 %	0
Toimintakate ulkoiset	-12356	0	0	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-101	0	0	0 %	0
Toimintakate sisäiset	-101	0	0	0 %	0
Toimintakate yhteensä	-12457	0	0	0 %	0
120 Eu-vaalit					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	3482	0	0	0 %	0
Toimintakulut	-335	0	0	0 %	0
Toimintakate ulkoiset	3147	0	0	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-195	0	0	0 %	0
Toimintakate sisäiset	-195	0	0	0 %	0
Toimintakate yhteensä	2952	0	0	0 %	0
10 Vaalit					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	3482	0	3000	0 %	3000
Toimintakulut	-12801	0	-6651	0 %	-6651
Toimintakate ulkoiset	-9320	0	-3651	0 %	-3651
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-296	0	0	0 %	0
Toimintakate sisäiset	-296	0	0	0 %	0
Toimintakate yhteensä	-9616	0	-3651	0 %	-3651

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 26/27	Ero
130 Tilintarkastus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-32140	-24256	-28653	18 %	-4397
Toimintakate ulkoiset	-32140	-24256	-28653	18 %	-4397
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-818	-994	-947	-5 %	47
Toimintakate sisäiset	-818	-994	-947	-5 %	47
Toimintakate yhteensä	-32959	-25250	-29600	17 %	-4350
14 Tilintarkastus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-32140	-24256	-28653	18 %	-4397
Toimintakate ulkoiset	-32140	-24256	-28653	18 %	-4397
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-818	-994	-947	-5 %	47
Toimintakate sisäiset	-818	-994	-947	-5 %	47
Toimintakate yhteensä	-32959	-25250	-29600	17 %	-4350

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 26/27	Ero
140 Kunnanvaltuusto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-69766	-35617	-40561	14 %	-4944
Toimintakate ulkoiset	-69766	-35617	-40561	14 %	-4944
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-27196	-26198	-33829	29 %	-7631
Toimintakate sisäiset	-27196	-26198	-33829	29 %	-7631
Toimintakate yhteensä	-96963	-61815	-74390	20 %	-12575
150 Kunnanhallitus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	228153	95000	44100	54 %	-50900
Toimintakulut	-420967	-393831	-392527	0 %	1304
Toimintakate ulkoiset	-192814	-298831	-348427	17 %	-49596
Suunnitelmapoistot	-434120	-34120	-34120	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-19838	-19911	-26714	34 %	-6803
Toimintakate sisäiset	-19838	-19911	-26714	34 %	-6803
Toimintakate yhteensä	-646772	-352862	-409261	16 %	-56399
18 Luottamushenkilöhallinto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	228153	95000	44100	54 %	-50900
Toimintakulut	-490734	-429448	-433088	1 %	-3640
Toimintakate ulkoiset	-262581	-334448	-388988	16 %	-54540
Suunnitelmapoistot	-434120	-34120	-34120	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-47034	-46109	-60543	31 %	-14434
Toimintakate sisäiset	-47034	-46109	-60543	31 %	-14434
Toimintakate yhteensä	-743735	-414677	-483651	17 %	-68974

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 26/27	Ero
170 Yleishallinto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	7423	38500	3000	92 %	-35500
Toimintakulut	-782608	-774375	-798055	3 %	-23680
Toimintakate ulkoiset	-775185	-735875	-795055	8 %	-59180
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	19744	30000	26350	12 %	-3650
Menot sisäiset	-27171	-22715	-48179	112 %	-25464
Toimintakate sisäiset	-7427	7285	-21829	400 %	-29114
Toimintakate yhteensä	-782612	-728590	-816884	12 %	-88294
180 Taloushallinto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	40357	30000	30000	0 %	0
Toimintakulut	-767480	-630911	-705349	12 %	-74438
Toimintakate ulkoiset	-727124	-600911	-675349	12 %	-74438
Suunnitelmapoistot	-53854	0	0	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	523950	430553	492282	-14 %	61729
Menot sisäiset	-8767	-7890	-12382	57 %	-4492
Toimintakate sisäiset	515183	422663	479900	-14 %	57237
Toimintakate yhteensä	-265794	-178248	-195449	10 %	-17201
22 Hallinto ja talous					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	47780	68500	33000	52 %	-35500
Toimintakulut	-1550088	-1405286	-1503404	7 %	-98118
Toimintakate ulkoiset	-1502309	-1336786	-1470404	10 %	-133618
Suunnitelmapoistot	-53854	0	0	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	543695	460553	518632	-13 %	58079
Menot sisäiset	-35938	-30605	-60561	98 %	-29956
Toimintakate sisäiset	507757	429948	458071	-7 %	28123
Toimintakate yhteensä	-1048406	-906838	-1012333	12 %	-105495

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 26/27	Ero
190 Elinvoimalautakunta					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-43248	-65102	-69136	6 %	-4034
Toimintakate ulkoiset	-43248	-65102	-69136	6 %	-4034
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-4780	-4265	-6197	45 %	-1932
Toimintakate sisäiset	-4780	-4265	-6197	45 %	-1932
Toimintakate yhteensä	-48028	-69367	-75333	9 %	-5966
215 Savogrow ja yht.hanke osuudet					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-108970	-106432	-114500	8 %	-8068
Toimintakate ulkoiset	-108970	-106432	-114500	8 %	-8068
Sisäiset tapahtumat					
Toimintakate yhteensä	-108970	-106432	-114500	8 %	-8068
220 Tapahtumat					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-1991	-12350	0	-100 %	12350
Toimintakate ulkoiset	-1991	-12350	0	-100 %	12350
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-804	-895	0	-100 %	895
Toimintakate sisäiset	-804	-895	0	-100 %	895
Toimintakate yhteensä	-2794	-13245	0	-100 %	13245
230 Matkailu					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-62462	-67000	-67000	0 %	0
Toimintakate ulkoiset	-62462	-67000	-67000	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Toimintakate yhteensä	-62462	-67000	-67000	0 %	0
26 Elinkeinotoimi					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-216671	-250884	-250636	0 %	248
Toimintakate ulkoiset	-216671	-250884	-250636	0 %	248
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-5584	-5160	-6197	20 %	-1037
Toimintakate sisäiset	-5584	-5160	-6197	20 %	-1037
Toimintakate yhteensä	-222255	-256044	-256833	0 %	-789

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 26/27	Ero
270 Maaseututoimi					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-45714	-49772	-50000	0 %	-228
Toimintakate ulkoiset	-45714	-49772	-50000	0 %	-228
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-1192	-1435	-1526	6 %	-91
Toimintakate sisäiset	-1192	-1435	-1526	6 %	-91
Toimintakate yhteensä	-46906	-51207	-51526	1 %	-319
30 Maaseututoimi					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-45714	-49772	-50000	0 %	-228
Toimintakate ulkoiset	-45714	-49772	-50000	0 %	-228
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-1192	-1435	-1526	6 %	-91
Toimintakate sisäiset	-1192	-1435	-1526	6 %	-91
Toimintakate yhteensä	-46906	-51207	-51526	1 %	-319

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 26/27	Ero
404 Hallinto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-94982	-98652	-95026	-4 %	3626
Toimintakate ulkoiset	-94982	-98652	-95026	-4 %	3626
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	465	500	465	7 %	-35
Menot sisäiset	-2313	-2181	-3475	59 %	-1294
Toimintakate sisäiset	-1848	-1681	-3010	79 %	-1329
Toimintakate yhteensä	-96831	-100333	-98036	-2 %	2297
410 Peruskoulu					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	342753	100000	102000	-2 %	2000
Toimintakulut	-2713392	-2532255	-2601577	3 %	-69322
Toimintakate ulkoiset	-2370639	-2432255	-2499577	3 %	-67322
Suunnitelmapoistot	-214582	-144533	-212967	47 %	-68434
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	25502	24000	25539	-6 %	1539
Menot sisäiset	-517325	-458518	-473360	3 %	-14842
Toimintakate sisäiset	-491822	-434518	-447821	3 %	-13303
Toimintakate yhteensä	-3077043	-3011306	-3160365	5 %	-149059
420 Lukio					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	29778	14100	15700	-11 %	1600
Toimintakulut	-1078673	-1141204	-1212199	6 %	-70995
Toimintakate ulkoiset	-1048896	-1127104	-1196499	6 %	-69395
Suunnitelmapoistot	-114733	-114733	-114733	0 %	0
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	3293	4400	3298	25 %	-1102
Menot sisäiset	-184919	-182986	-214424	17 %	-31438
Toimintakate sisäiset	-181626	-178586	-211126	18 %	-32540
Toimintakate yhteensä	-1345255	-1420423	-1522358	7 %	-101935
440 Aikuiskoulutus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	-22	0	0	0 %	0
Toimintakulut	-80560	-88200	-84000	-5 %	4200
Toimintakate ulkoiset	-80581	-88200	-84000	-5 %	4200
Sisäiset tapahtumat					
Toimintakate yhteensä	-80581	-88200	-84000	-5 %	4200

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 26/27	Ero
450 Joukkoliikenne					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-35825	-42500	-50000	18 %	-7500
Toimintakate ulkoiset	-35825	-42500	-50000	18 %	-7500
Sisäiset tapahtumat					
Toimintakate yhteensä	-35825	-42500	-50000	18 %	-7500
453 Varhaiskasvatus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	109004	81500	14580	82 %	-66920
Toimintakulut	-1134112	-1403127	-1363443	-3 %	39684
Toimintakate ulkoiset	-1025108	-1321627	-1348863	2 %	-27236
Suunnitelmapoistot	-10263	-10142	-9139	-10 %	1003
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	17545	17400	17569	-1 %	169
Menot sisäiset	-342393	-336141	-349696	4 %	-13555
Toimintakate sisäiset	-324848	-318741	-332127	4 %	-13386
Toimintakate yhteensä	-1360218	-1650510	-1690129	2 %	-39619
454 Esiopetus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	7171	0	0	0 %	0
Toimintakulut	-134666	-172986	-148674	-14 %	24312
Toimintakate ulkoiset	-127494	-172986	-148674	-14 %	24312
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	2071	2100	2073	1 %	-27
Menot sisäiset	-18768	-14839	-15532	5 %	-693
Toimintakate sisäiset	-16697	-12739	-13459	6 %	-720
Toimintakate yhteensä	-144191	-185725	-162133	-13 %	23592
46 Koulutus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	488685	195600	132280	32 %	-63320
Toimintakulut	-5272210	-5478924	-5554918	1 %	-75994
Toimintakate ulkoiset	-4783525	-5283324	-5422638	3 %	-139314
Suunnitelmapoistot	-339578	-269408	-336839	25 %	-67431
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	48877	48400	48944	-1 %	544
Menot sisäiset	-1065718	-994665	-1056487	6 %	-61822
Toimintakate sisäiset	-1016841	-946265	-1007543	6 %	-61278
Toimintakate yhteensä	-6139945	-6498997	-6767020	4 %	-268023

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 26/27	Ero
460 Nuoriso					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	77627	42500	55500	-31 %	13000
Toimintakulut	-187903	-202221	-197280	-2 %	4941
Toimintakate ulkoiset	-110275	-159721	-141780	-11 %	17941
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	1	0	0	0 %	0
Menot sisäiset	-21190	-18787	-16516	-12 %	2271
Toimintakate sisäiset	-21189	-18787	-16516	-12 %	2271
Toimintakate yhteensä	-131465	-178508	-158296	-11 %	20212
470 Liikunta					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	23528	21000	20800	1 %	-200
Toimintakulut	-108166	-118947	-131788	11 %	-12841
Toimintakate ulkoiset	-84638	-97947	-110988	13 %	-13041
Suunnitelmapoistot	-26299	-25525	-24868	-3 %	657
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	1701	1220	1700	-39 %	480
Menot sisäiset	-30344	-31833	-31926	0 %	-93
Toimintakate sisäiset	-28643	-30613	-30226	-1 %	387
Toimintakate yhteensä	-139580	-154085	-166082	8 %	-11997
480 Kirjasto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	25076	14177	11907	16 %	-2270
Toimintakulut	-257052	-244572	-255704	5 %	-11132
Toimintakate ulkoiset	-231976	-230395	-243797	6 %	-13402
Suunnitelmapoistot	-2362	-1441	-1868	30 %	-427
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	14198	14553	9458	35 %	-5095
Menot sisäiset	-55413	-47780	-50518	6 %	-2738
Toimintakate sisäiset	-41216	-33227	-41060	24 %	-7833
Toimintakate yhteensä	-275553	-265063	-286725	8 %	-21662

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 26/27	Ero
490 Kulttuuritoimi					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	2503	1700	1700	0 %	0
Toimintakulut	-55586	-60980	-61721	1 %	-741
Toimintakate ulkoiset	-53083	-59280	-60021	1 %	-741
Suunnitelmapoistot	-4110	0	-3768	0 %	-3768
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-7833	-6525	-8523	31 %	-1998
Toimintakate sisäiset	-7833	-6525	-8523	31 %	-1998
Toimintakate yhteensä	-65026	-65805	-72312	10 %	-6507
50 Kulttuuri ja vapaa-aika					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	128735	79377	89907	-13 %	10530
Toimintakulut	-608707	-626720	-646492	3 %	-19772
Toimintakate ulkoiset	-479972	-547343	-556585	2 %	-9242
Suunnitelmapoistot	-32771	-26966	-30504	13 %	-3538
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	15900	15773	11158	29 %	-4615
Menot sisäiset	-114780	-104925	-107483	2 %	-2558
Toimintakate sisäiset	-98881	-89152	-96325	8 %	-7173
Toimintakate yhteensä	-611624	-663461	-683414	3 %	-19953

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 26/27	Ero
500 Tekninen hallinto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	54661	45000	55000	-22 %	10000
Toimintakulut	-145465	-133165	-186805	40 %	-53640
Toimintakate ulkoiset	-90804	-88165	-131805	49 %	-43640
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-84281	-64843	-81779	26 %	-16936
Toimintakate sisäiset	-84281	-64843	-81779	26 %	-16936
Toimintakate yhteensä	-175084	-153008	-213584	40 %	-60576
510 Jätehuolto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	5517	0	0	0 %	0
Toimintakulut	0	-10499	-9500	-10 %	999
Toimintakate ulkoiset	5517	-10499	-9500	-10 %	999
Suunnitelmapoistot	-1302	-896	-4283	378 %	-3387
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-329	-470	-526	12 %	-56
Toimintakate sisäiset	-329	-470	-526	12 %	-56
Toimintakate yhteensä	3886	-11865	-14309	21 %	-2444
520 Vesihuolto					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	486483	525200	521575	1 %	-3625
Toimintakulut	-417907	-453103	-455148	0 %	-2045
Toimintakate ulkoiset	68576	72097	66427	8 %	-5670
Suunnitelmapoistot	-144339	-133414	-128079	-4 %	5335
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	48161	41679	45699	-10 %	4020
Menot sisäiset	-17177	-15821	-18681	18 %	-2860
Toimintakate sisäiset	30984	25858	27018	-4 %	1160
Toimintakate yhteensä	-44779	-35459	-34634	-2 %	825
530 Palo- ja pelastustoimi					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-178	-3300	-5850	77 %	-2550
Toimintakate ulkoiset	-178	-3300	-5850	77 %	-2550
Sisäiset tapahtumat					
Toimintakate yhteensä	-178	-3300	-5850	77 %	-2550

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 26/27	Ero
540 Kiinteistöt					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	1439374	1113563	1681307	-51 %	567744
Toimintakulut	-1368394	-1570335	-1616186	3 %	-45851
Toimintakate ulkoiset	70980	-456772	65121	-114 %	521893
Suunnitelmapoistot	-307365	-300337	-223653	-26 %	76684
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	482117	469299	542053	-16 %	72754
Menot sisäiset	-40343	-38595	-45293	17 %	-6698
Toimintakate sisäiset	441774	430704	496760	-15 %	66056
Toimintakate yhteensä	205389	-326405	338229	-204 %	664634
545 Ravintokeskus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	53227	35000	40000	-14 %	5000
Toimintakulut	-311581	-348199	-335498	-4 %	12701
Toimintakate ulkoiset	-258354	-313199	-295498	-6 %	17701
Suunnitelmapoistot	-18541	-9271	0	-100 %	9271
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	273136	265703	271045	-2 %	5342
Menot sisäiset	-5655	-5267	-6419	22 %	-1152
Toimintakate sisäiset	267481	260436	264626	-2 %	4190
Toimintakate yhteensä	-9414	-62034	-30872	-50 %	31162
550 Varikko					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	21350	20250	21600	-7 %	1350
Toimintakulut	-152303	-173510	-199930	15 %	-26420
Toimintakate ulkoiset	-130953	-153260	-178330	16 %	-25070
Suunnitelmapoistot	-12559	-7367	-9232	25 %	-1865
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	33974	31875	35336	-11 %	3461
Menot sisäiset	-3139	-3065	-4176	36 %	-1111
Toimintakate sisäiset	30835	28810	31160	-8 %	2350
Toimintakate yhteensä	-112676	-131817	-156401	19 %	-24584
560 Liikenneväylät					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	33998	39700	28800	27 %	-10900
Toimintakulut	-161346	-201380	-172769	-14 %	28611
Toimintakate ulkoiset	-127348	-161680	-143969	-11 %	17711
Suunnitelmapoistot	-106995	-92093	-67776	-26 %	24317
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-14271	-13329	-14228	7 %	-899
Toimintakate sisäiset	-14271	-13329	-14228	7 %	-899
Toimintakate yhteensä	-248615	-267102	-225973	-15 %	41129

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 26/27	Ero
570 Maankäytön suunnittelu					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintakulut	-52902	-48724	-52992	9 %	-4268
Toimintakate ulkoiset	-52902	-48724	-52992	9 %	-4268
Suunnitelmapoistot	-117394	0	-75132	0 %	-75132
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-404	-444	-528	19 %	-84
Toimintakate sisäiset	-404	-444	-528	19 %	-84
Toimintakate yhteensä	-170701	-49168	-128652	162 %	-79484
54 Tekninen lautakunta					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	2094610	1778713	2348282	-32 %	569569
Toimintakulut	-2610076	-2942215	-3034677	3 %	-92462
Toimintakate ulkoiset	-515466	-1163502	-686395	-41 %	477107
Suunnitelmapoistot	-708496	-543378	-508155	-6 %	35223
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	837388	808556	894133	-11 %	85577
Menot sisäiset	-165600	-141834	-171630	21 %	-29796
Toimintakate sisäiset	671788	666722	722503	-8 %	55781
Toimintakate yhteensä	-552173	-1040158	-472047	-55 %	568111

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 26/27	Ero
580 Ympäristön suojelu					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	4304	400	4400	-1 000 %	4000
Toimintakulut	-294295	-304571	-333682	10 %	-29111
Toimintakate ulkoiset	-289991	-304171	-329282	8 %	-25111
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-5019	-4038	-5553	38 %	-1515
Toimintakate sisäiset	-5019	-4038	-5553	38 %	-1515
Toimintakate yhteensä	-295009	-308209	-334835	9 %	-26626
590 Rakennusvalvonta ja ohjaus					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	30657	15500	30000	-94 %	14500
Toimintakulut	-93745	-128286	-109717	-14 %	18569
Toimintakate ulkoiset	-63088	-112786	-79717	-29 %	33069
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-3880	-3517	-6130	74 %	-2613
Toimintakate sisäiset	-3880	-3517	-6130	74 %	-2613
Toimintakate yhteensä	-66968	-116303	-85847	-26 %	30456
58 Ympäristölautakunta					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	34961	15900	34400	-116 %	18500
Toimintakulut	-388040	-432857	-443399	2 %	-10542
Toimintakate ulkoiset	-353079	-416957	-408999	-2 %	7958
Sisäiset tapahtumat					
Menot sisäiset	-8898	-7555	-11683	55 %	-4128
Toimintakate sisäiset	-8898	-7555	-11683	55 %	-4128
Toimintakate yhteensä	-361977	-424512	-420682	-1 %	3830

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	Kasvu 26/27	Ero
01 Käyttötalous					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	3026406	2233090	2684969	-20 %	451879
Toimintakulut	-11227182	-11640362	-11951919	3 %	-311557
Toimintakate ulkoiset	-8200777	-9407272	-9266950	-1 %	140322
Suunnitelmapoistot	-1568818	-873872	-909618	4 %	-35746
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	1445859	1333282	1472867	-10 %	139585
Menot sisäiset	-1445859	-1333282	-1477057	11 %	-143775
Toimintakate sisäiset	0	0	-4190	0 %	-4190
Toimintakate yhteensä	-9769595	-10281144	-10180757	-1 %	100387
Kaikki yhteensä					
Ulkoiset tapahtumat					
Toimintatuotot	3026406	2233090	2684969	-20 %	451879
Toimintakulut	-11227182	-11640362	-11951919	3 %	-311557
Toimintakate ulkoiset	-8200777	-9407272	-9266950	-1 %	140322
Suunnitelmapoistot	-1568818	-873872	-909618	4 %	-35746
Sisäiset tapahtumat					
Tulot sisäiset	1445859	1333282	1472867	-10 %	139585
Menot sisäiset	-1445859	-1333282	-1477057	11 %	-143775
Toimintakate sisäiset	0	0	-4190	0 %	-4190
Toimintakate yhteensä	-9769595	-10281144	-10180757	-1 %	100387

TULOSLASKELMAOSA

	TP 2025	TA 2026	TA 2027	SU 2028	SU 2029	Kasvu 25/26
610 VEROTULOT						
7000 Kunnallisvero	4945885	5354004	5380000	5354000	5380000	-0,49 %
7010 Kiinteistövero	1407367	1386996	1395000	1387000	1395000	-0,58 %
7020 Osuus yhteisöveron tuotosta	677413	702000	908000	702000	908000	-29,34 %
VEROTULOT	**7030666**	**7443000**	**7683000**	**7443000**	**7683000**	**-3,22 %**
620 VALTIONOSUUDET						
7102 Peruspalvelujen valtionosuus	1641750	1569636	2335154	1569635	2335154	-48,77 %
7103 Verotulomenetysten korvaus	468984	468816	0	468814	0	100,00 %
7110 Valtionos. opetus- ja kulttuur	811623	727716	0	727719	0	100,00 %
VALTIONOSUUDET	**2922357**	**2766168**	**2335154**	**2766168**	**2335154**	**15,58 %**
650 RAHOITUSTUOTOT JA KULUT						
8000 Korkotuotot talletustileistä	4697	0	0	0	0	0,00 %
8050 Muut korkotuotot	1669	0	0	0	0	0,00 %
8110 Korot verotilityksistä	505	0	0	0	0	0,00 %
8120 Osingot	499242	489996	500000	490000	500000	-2,04 %
8130 Osuuskorot, perusp-oman korot	1399	0	0	0	0	0,00 %
8140 Viivästyskorkotulot	811	0	0	0	0	0,00 %
8145 sisKorvaus jäännöspääomasta	17540	0	0	0	0	0,00 %
8200 Korot pitkäaikaisista lainoist	-148715	-200004	-160000	-200000	-160000	-20,00 %
8250 Korot lyhytaikaisista lainoist	-12955	0	0	0	0	0,00 %
8320 Viivästyskorkomenot	-1504	0	0	0	0	0,00 %
8360 Perimis- ja viivästyskulut	-155	0	0	0	0	0,00 %
RAHOITUSTUOTOT JA KULUT	**362533**	**289992**	**340000**	**290000**	**340000**	**-17,24 %**
KAIKKI YHTEENSÄ	**10315556**	**10499160**	**10358154**	**10499168**	**10358154**	**1,34 %**

RAHOITUS- JA INVESTOINTIOSA

RAHOITUS

Rahoitusosassa esitetään kunnan toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat sekä niiden vaikutus kunnan maksuvalmiuteen ja rahavarojen muutokseen. Rahoitusosa osoittaa, miten kunnan toiminnan ja investointien rahoitustarve katetaan talousarviovuonna ja taloussuunnitelmakaudella.
Rahoituslaskelma muodostuu toiminnan rahavirrasta, investointien rahavirrasta ja rahoituksen rahavirrasta. Toiminnan rahavirta perustuu tuloslaskelman vuosikatteeseen ja sitä koskeviin korjauseriin. Investointien rahavirta muodostuu investointimenoista, investointeihin saatavista rahoitusosuuksista sekä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloista.
Rahoituksen rahavirrassa esitetään antolainauksen muutokset, pitkäaikaisten lainojen nostot ja lyhennykset, lyhytaikaisten lainojen muutokset sekä muut maksuvalmiuteen vaikuttavat erät.
Rahoitusosan laadinnassa noudatetaan kuntalain 110 §:ää, kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston soveltuvia yleisohjeita sekä Kuntaliiton talousarvio- ja taloussuunnitelmasuosituksia. Rahoituslaskelman esitysrakenne perustuu valtioneuvoston asetuksen 525/2020 mukaiseen rahoituslaskelmakaavaan.

Rahoitusosan sitovuus

Kunnanvaltuusto hyväksyy rahoitusosan osana talousarviota ja päättää rahoituksen järjestämisen keskeisistä perusteista sekä valtuustoon nähden sitovista määrärahoista ja tuloarvioista.
Rahoitusosan sitovuudessa noudatetaan seuraavia periaatteita:

1. **Antolainasaamisten lisäys** on valtuustoon nähden sitova bruttomääräinen määräraha. Uusien antolainojen myöntäminen edellyttää asianmukaista päätöstä ja talousarvion mukaista määrärahaa.
2. **Antolainasaamisten vähennys** on valtuustoon nähden sitova bruttomääräinen tuloarvio. Olennaiset muutokset arvioituun takaisinmaksuun käsitellään talousarviomuutoksina.
3. **Pitkäaikaisten lainojen lisäys** on valtuustoon nähden sitova bruttomääräinen tuloarvio ja lainanoton valtuutus. Lainaa voidaan nostaa enintään valtuuston hyväksymän määrän mukaisesti, ellei valtuusto erikseen muuta valtuutusta.
4. **Pitkäaikaisten lainojen vähennys** on valtuustoon nähden sitova bruttomääräinen määräraha. Lainojen lyhennyksiin varataan talousarviossa tarvittava määräraha.
5. **Lyhytaikaisten lainojen muutos** on valtuustoon nähden sitova nettomääräinen erä. Lisäksi valtuusto vahvistaa lyhytaikaisen lainarahoituksen samanaikaisen enimmäismäärän, jota ei saa ylittää ilman uutta päätöstä.
6. **Oman pääoman muutokset** ovat valtuustoon nähden sitovia siltä osin kuin niihin sisältyy talousarviovuonna toteutettavia rahoitustapahtumia.

Rahoituslaskelman toiminnan ja investointien rahavirrat perustuvat tuloslaskelma- ja investointiosissa hyväksyttyihin määrärahoihin ja tuloarvioihin. Niitä ei hyväksytä rahoitusosassa uudelleen erillisinä määrärahoina.
Kunnanhallitus vastaa kunnan rahoituksen järjestämisestä, maksuvalmiuden turvaamisesta ja rahoitusosan toteutumisen seurannasta valtuuston hyväksymien valtuuksien ja hallintosäännön mukaisesti.
Lainojen nostamisesta, takaisinmaksusta, kuntatodistusrahoituksen käyttämisestä ja muista rahoituksen käytännön järjestelyistä päättää hallintosäännössä tai sen nojalla tehdyssä toimivallan siirtopäätöksessä määrätty toimielin tai viranhaltija.
Rahoitusosan sitovien erien olennaiset poikkeamat ja muutostarpeet on saatettava kunnanhallituksen kautta valtuuston käsiteltäviksi talousarviovuoden aikana. Valtuuston hyväksymiä lainanottovaltuuksia tai sitovia määrärahoja ei saa ylittää ilman asianmukaista päätöstä.

Rahoituslaskelma

Erä / euroa	TA 2027	TS 2028	TS 2029	Huomautus
TOIMINNAN RAHAVIRTA				
Vuosikate	1 087 204	1 020 674	1 020 674	Vahvistettava lopullisesta ulkoisesta tuloslaskelmasta
Satunnaiset erät				
Tulorahoituksen korjauserät				
Toiminnan rahavirta	**1 087 204**	**1 020 674**	**1 020 674**	
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA				
Investointimenot	(721 000)	(660 000)	(325 000)	Negatiivinen bruttomeno; ei netoteta avustuksia
Rahoitusosuudet investointimenoihin				
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot				Kauppahinnat, ei myyntivoittoa
Investointien rahavirta	**(721 000)**	**(660 000)**	**(325 000)**	
Toiminnan ja investointien rahavirta	**366 204**	**360 674**	**695 674**	
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
Antolainasaamisten lisäykset				
Antolainasaamisten vähennykset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 000 000	1 000 000	1 000 000	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	(700 000)	(700 000)	(700 000)	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	100 000			Negatiivinen luku lainojen lyhennyksistä
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Rahoituksen rahavirta	**400 000**	**300 000**	**300 000**	
Rahavarojen muutos	**766 204**	**660 674**	**995 674**	Rahoituslaskelman rahavarojen muutos

INVESTOINNIT VUONNA 2027

Investointien sitovuus

Pääsääntönä on, että kunnanvaltuusto hyväksyy investointiosan määrärahat hanketasolla. Poikkeuksena kuitenkin ovat seuraavat hankekohtaisuusrajat eli mikäli yksi hanke ylittää seuraavat rajat (rahan euromäärä vaihtelee investointiryhmittäin), se käsitellään kunnanvaltuustossa hankekohtaisena.

Investointiosan määrärahataso

Hankekohtaisuuden rajat ovat seuraavat:		MÄÄRÄRAHATASO RYHMÄN SISÄLLÄ
Kiinteä omaisuus		Hankekohtainen raja 100.000 €
Talonrakennus	Talonrakennus	Toimielinten ratkaisuvalta
		1. Teknisen lautakunnan rakennuttamisjaosto 100.000 € / investointikohde, hanke.
Julkinen käyttöomaisuus	Julkinen käyttöomaisuus	2. Tekninen lautakunta 100.001 – 300.000 €/ investointikohde, hanke.
		3. Kunnanhallitus 300.001 - 1.000.000 € / investointikohde, hanke.
		4. Kunnanvaltuusto 1.000.001 €/investointikohde, hanke.
Liikelaitokset	Vesihuolto	
Irtain omaisuus	Irtain omaisuus	Hankekohtaisuuden raja 50.000 €
Aineeton käyttöomaisuus	Arvopaperit	Hankekohtaisuuden raja
	Kuntayhtyminen pääomatalous	
Muu investointitoiminta	Muu pääomatalous	Hankekohtaisuuden raja

INVESTOINTISUUNNITELMA

RAUTALAMMIN KUNTA						
INVESTOINNIT v. 2027 JA SUUNNITELMAVUODET 2028-2029				TS	TS	* Teklan lisäykset 28.10.26
	Kok.kust ann.	Tulot	2027	2028	2029	Selite
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	
8000 MAA-ALUEET						sivut 1-3
76 TALONRAKENNUS						
8200 Sivistystoimi talonrakennus						
Kirjasto	**300**		**200**	**100**		2027: Kattoremontti 2028: Hulevesijärjestelmä, pihan muotoilu, salaojat.
Ratsastuskeskus	**115**		**15**	**25**	**75**	2027: Tallirakennuksen parannukset 2028: Maneesin huoltomaalaus 2029: Aitauksien uusinta
Matti Lohen koulu	**41**		**41**			Aita koulun piha-alueen ympäri Koulun piha-alueen viihtyisyyden parantaminen (leikkivälineet)
8250 Tekninen toimi talonrakennus						
Kunnanvirasto	**130**			**90**	**40**	2028: IV-kone ja ikkunat (energiadirektiivi) 2029: IV-kone
Kyllikin vesikatto	**200**			**200**		Kyllikin vesikaton korjaus/uusinta.
Rautalammin terveyskeskus: käyttövesijohto- ja viemäriverkoston saneeraus	**300**		**150**	**150**		Vuokralaisen toiveesta siirretään käyttövesiverkoston/viemärin saneerauksen toteutuksen aloitusta mahdollisimman pitkälle 2027 tai 2028. Tämä on teknisesti mahdollista.
78 JULKINEN KÄYTTÖOMAISUUS						sivu 2
8450 Tekninen toimi julkinen käyttöomaisuus						
Kerkon (vene)tankkausasema	**25**		**25**			Varaudutaan mahdolliseen aseman siirtoon.
Kaavateiden kunnostaminen ja ojien kunnostus	**125**		**125**			Kunnan kaavateiden peruskorjausta.
Kaavojen päivitystyön jatkaminen	**50**		**25**	**25**		Kaavoituksen päivittäminen.

RAUTALAMMIN KUNTA						
						** Teklan lisäykset 28.10.26*
INVESTOINNIT v. 2027 JA SUUNNITELMAVUODET 2028-2029				**TS**	**TS**	
80 IRTAIN OMAISUUS						
Kunnan uudet nettisivut	**50**		**50**			Kunnalle uudet internet-sivut.
8600 Sivistystoimi irtain omaisuus						
8650 Tekninen toimi irtain omaisuus						
Aurinkopaneeleita	**20**		**20**			Selvitetään rakennuksista suurin hyötyjä (energiadirektiivi).
82 VESIHUOLTO						sivu 3
8700 Vesilaitos kirkonkylä						
Vesijohtojen rakentaminen	**20**		**10**	**10**		Mahdolliset liittyjät
Vesilaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelman ja vesihuoltosuunnitelman teettäminen	**20**		**20**			Vesilaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelman ja vesihuoltosuunnitelman teettäminen (uusi lakivaatimus)
8800 Vesilaitos Kerkonkoski						
8750 Viemärilaitos kirkonkylä ja Kerkonkoski						
Jätevedenpuhdistamon kaluston uusiminen	**80**		**30**	**50**		Puhdistamon tekniikan päivittäminen.
Talohaarojen rakentaminen	**20**		**10**	**10**	**10**	Mahdolliset liittyjät
Vesistöissä sijaitsevien viemäriverkostojen siirto maille/ uusinta	**200**				**200**	Kuutinharjun jv-pumppaamo - Savisillan pumppaamo välinen osuus v.2029
INVESTOINNIT YHTEENSÄ, €	1 696	0	721	660	325	
82 VESIHUOLLON OSUUS YHTEENSÄ			**70**			

HENKILÖSTÖOSA

RAUTALAMMIN KUNNAN HENKILÖSTÖ 1.1.2027

Henkilöstösuunnittelun lähtökohdat vuonna 2027

Vuoden 2027 henkilöstöresurssit mitoitetaan kunnan lakisääteisten tehtävien, palvelutarpeen ja talousarviossa käytettävissä olevien määrärahojen perusteella. Henkilöstömäärän kehitystaulukon vuoden 2027 luku on talousarviovaiheen arvio, eikä sitä tule tulkita erikseen hyväksyttyjen uusien vakanssien määräksi. Mahdolliset tehtävä- ja henkilöstömuutokset valmistellaan toimivaltaisten viranomaisten päätettäviksi.

Vuoden 2027 talousarviossa henkilöstökulut ovat 6 394 779 euroa, kun vuoden 2026 talousarviossa ne ovat 6 293 276 euroa. Kasvua on 101 503 euroa eli noin 1,6 prosenttia. Vuoden 2027 henkilöstökulut koostuvat palkoista ja palkkioista 5 262 649 euroa, henkilösivukuluista 1 131 630 euroa ja henkilöstökorvausten 500 euron vähennyserästä. Kustannusten muutos ei yksin kuvaa henkilöstömäärän muutosta, sillä siihen vaikuttavat myös palkkaratkaisut, sivukulut, palvelussuhteiden rakenne ja henkilöstön työaika.

Henkilöstömäärän vertailussa on huomioitava, että sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa. Sen vuoksi vuotta 2023 edeltävät henkilöstömäärät eivät ole suoraan vertailukelpoisia myöhempien vuosien kanssa. Vuoden 2027 henkilöstöarvio ja sen toimialakohtaiset muutokset tulee vielä täsmäyttää henkilöstöhallinnon vahvistamiin tietoihin. Henkilöstöön vaikuttavat olennaiset muutokset käsitellään soveltuvan yhteistoimintalainsäädännön mukaisesti.

Vuoden 2027 henkilöstömääräksi arvioidaan 117 henkilöä. Henkilöstöresurssien suunnittelussa huomioidaan palvelutarpeen muutokset, lakisääteisten tehtävien edellyttämä henkilöstömitoitus sekä kunnan taloudelliset mahdollisuudet. Henkilöstömäärän muutoksia tarkastellaan toimialoittain, ja mahdolliset uudet tehtävät tai vakanssijärjestelyt perustellaan erikseen päätöksenteon yhteydessä. Arvion oikeellisuus vahvistetaan henkilöstöhallinnon ajantasaisista tiedoista.

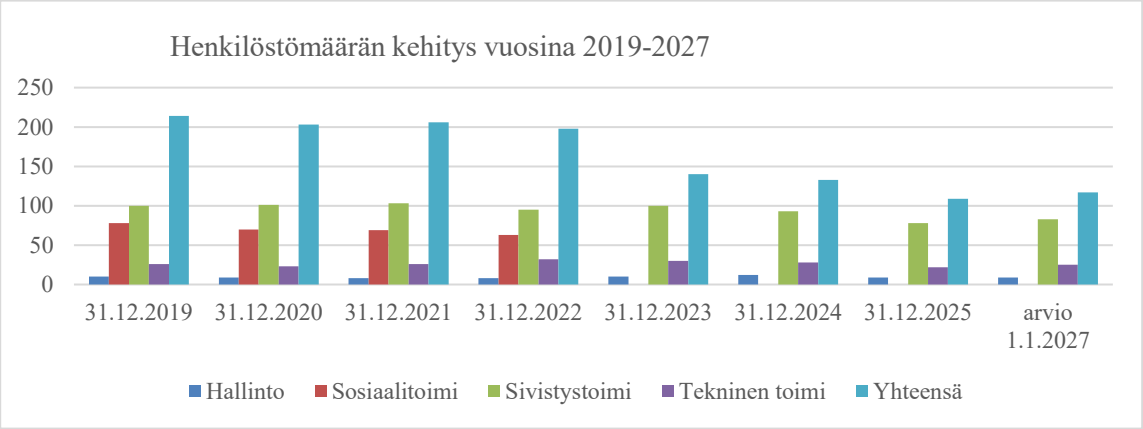
Kunnan palvelujen jatkuvuuden turvaaminen edellyttää osaavaa ja hyvinvoivaa henkilöstöä. Vuonna 2027 kiinnitetään erityistä huomiota henkilöstön saatavuuteen, osaamisen kehittämiseen, työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen. Osaamista vahvistetaan muuttuvien tehtävien, digitalisaation ja palveluprosessien kehittämisen tarpeisiin. Työhyvinvointia ja työkykyä tuetaan ennakoivalla johtamisella ja toimivilla työjärjestelyillä.

Henkilöstökulut muodostavat noin 53,5 prosenttia kunnan toimintakuluista. Henkilöstömenojen kehitystä seurataan säännöllisesti osana talouden ja toiminnan raportointia. Henkilöstöresurssien käyttöä arvioidaan suhteessa palvelutarpeeseen, toiminnan tuloksellisuuteen ja talousarvion tavoitteisiin. Avoimeksi tulevien tehtävien täyttötarve arvioidaan tapauskohtaisesti huomioiden palvelujen järjestämisvelvoitteet, henkilöstön työkuormitus ja kunnan taloudellinen tilanne.

Toimintayksikkö	**Vakinaiset**		**Määräaikaiset**		**Oppisopimus**		**Sivut.**
	Kok.aik.	Osa-aik.	Kok.aik.	Osa-aik.	Kok.aik.	Osa-aik.	
Yleishallinto	8			1			
Sivistystoimi	59	6	11	5			2
Tekninen toimi, tuntip.	8						
Kiinteistöhenkilöstö	14	1	1	1			
	89	**7**	**12**	**7**			**2**
Yhteensä	**117**						

Henkilöstömäärän kehitys vuosina 2019-2027

	Hallinto	Sosiaalitoimi	Sivistystoimi	Tekninen toimi	Yhteensä
31.12.2019	10	78	100	26	214
31.12.2020	9	70	101	23	203
31.12.2021	8	69	103	26	206
31.12.2022	8	63	95	32	198
31.12.2023	10		100	30	140
31.12.2024	12		93	28	133
31.12.2025	9		78	22	109
arvio 1.1.2027	9		83	25	117

Henkilöstömäärän kehitys vuosina 2019-2027
250
200
150
100
50
0
31.12.2019
31.12.2020
31.12.2021
31.12.2022
31.12.2023
31.12.2024
31.12.2025
arvio 1.1.2027
Hallinto
Sosiaalitoimi
Sivistystoimi
Tekninen toimi
Yhteensä